

The Project Gutenberg eBook of Egmont: Viisinäytöksinen murhenäytelmä, by Johann Wolfgang von Goethe

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Egmont: Viisinäytöksinen murhenäytelmä

Author: Johann Wolfgang von Goethe

Translator: Antti Räihä

Release date: September 4, 2011 [EBook #37312]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EGMONT: VIISINÄYTÖKSINEN
MURHENÄYTELMÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

EGMONT

Viisinäytöksinen murhenäytelmä

Kirj.

J. W. von Goethe

Suom. Antti Räihä

Kuopio 1896.

O. W. Backman'in kirjapainossa ja kustannuksella.

HENKILÖT:

MARGAREETA PARMALATAR, Kaarle Viidennen tytär.

KREIVI EGMONT, Gauren prinssi.

VILHELM ORANIALAINEN.

HERTTUA ALBA.

FERDINAND, tämän äpäräpoika.

MACHIAVELLI, hallitsijattaren palveluksessa.

RICHARD, Egmontin kotikirjuri.
SILVA, | Alban palveluksessa.
GOMEZ, |
KLAARA, Egmontin rakastettu.
KLAARAN ÄITI.
BRACKENBURG, porvarinpoika.
SOEST, rihkamoitsija, |
JETTER, räätäli | Brysselin porvareita.
RAKENNUSMESTARI, |
SAIPPUANKEITTÄJÄ, |
BUYCK, sotamies, Egmontin käskyissä.
RUYSUM, raajarikko sotavanhus ja kuuro.
VANSEN, kirjuri.
Kansaa, seuruetta, vartijoita y.m.

Näytelmän paikka Brysselissä.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Jousi-ammunta.

Sotamiehiä. Porvareita jousineen. Jetter, eräs Brysselin porvareita, räätäli, astuu esiin sekä jännittää jousta. Soest, eräs Brysselin porvareita, rihkamoitsija.

SOEST. No ampukaa pois, että se päättyy! Kumminkaan ette voita minua! Kolmanteen piiriin, siihen te ette ole ikinä ampunut! Ja niinpä lienen minä tään vuoden mestari.

JETTER. Niin, mestari ynnä kuningas päällisiksi. Ja kukapa sitä kadehtisi? Tehän saatte sen vuoksi maksaa juominkiin kahta vertaa enemmän kuin me muut: te saatte taidostanne maksaa oikeutta myöten.

Buyck, hollantilainen sotamies, Egmontin käskyissä.

BUYCK. Jetter, tään vuoron lunastan minä teiltä, jaetaan voitto, ja minä maksan kekkerit: min' olen ollut jo kauvan täällä ja olen paljon velkaa auliista kohtelustanne. Jos menee väärään, niin se on sama kuin jos te olisitte ampunut.

SOEST. Minun sietäisi tinkiä vastaan, sillä oikeastaan minä siinä menetän. Mut välipä tällä, Buyck, ann' lauveta vaan!

BUYCK (ampuu). Kas nyt, pilkkakirves siellä, kumarrus kunniaksi! Yks!
Kaks! Kolme! Neljä!

SOEST. Neljänteen? Olkoon menneeksi!

KAIKKI. Eläköön kuningas! Eläköön, eläköön!

BUYCK. Suuri kiitos, hyvät herrat! Olisi mestarissa jo liikaa. Kiitän kunniasta!

JETTER. Siitä saatte itseänne kiittää.

Ruysum, friislantilainen, raajarikko sotavanhus ja kuuro.

RUYSUM. Sen minä sanon teille.

SOEST. Mitä niin, taatto?

RUYSUM. Sen minä sanon teille, hän ampuu niin kuin hänen herransakin, hän ampuu kuin Egmont.

BUYCK. Hänen rinnallaan min' en ole muuta kuin joutava kolkkamies.
Pyssyllä osaamaan hän vasta onkin verraton.

Älkääkä luulko, että hän osaa miten kuten onnen ohjaamana tai sitä myöten millä päällä hän on — ei!

hän kun tähtää vaan, niin sattuu kuin naulan nenään. Häneltä olen minä oppinut. Se olisikin pätö uro, joka häntä palvellen ei mitään oppisi. Vaan eipä unhoteta, hyvät herrat! Kuningashan elättää väkensä. Tänne viiniä siis kuninkaan maksuun!

JETTER. Meidänpä kesken on semmoinen suostumus, että itse kukin —

BUYCK. Min' olen vieras ja kuningas, enkä siis huoli teidän säännöistänne ja pitämystäistänne.

JETTER. Olethan sinä pahempi kuin hispanialainen; hän se on saanut niiden antaa olla alallaan, ainakin näihin asti.

RUYSUM. Mitä se on?

SOEST (kovasti). Hän tahtoo meille tarjota. Hän ei suostu siihen, että me keskenämme kerätään, ja kuningas vaan maksaa kahta vertaa enemmän kuin me muut.

RUYSUM. No joutaapa hän tällä kertaa tehdä tahtonsa! Kun siitä vaan ei vastaiseksi koitune vino esikuva. Niin hänen herransakin on laatujaan aulis ja antaa ropojen ravista mihin sattuu. (Tuovat viiniä.)

KAIKKI. Teidän maljanne, kuninkaallinen majesteetti! Eläköön!

JETTER (Ruyckille). Kuninkaallinen majesteetti, niinpä tietenkin!

BUYCK. Kiitän kaikesta sydämestäni, koska niin pitää olla.

SOEST. Ihan niin! Sillä meidän hispanialaisen majesteettimme maljaa ei hevillä juo alankomaalainen sydämestään.

RUYSUM. Kuka, mitä?

SOEST (kovasti). Näet, Fiilippi Toisen, Hispanian kuninkaan.

RUYSUM. Kaiken armollisin kuningas ja herra! Jumala suokoon hänen kauvan elää!

SOEST. Ettenkös pitänyt enemmän hänen herra-isästään, Kaarle Viidennestä?

RUYSUM. Olkoon hän Jumalan rauhassa! Se oli herra! Hänellä oli käsi yli koko maa-emän, ja hän oli kaikki kaikessa; ja jos hän kohtasi ketä, niin tervehti hän kuin naapuri naapuria, ja jos oltiin peljästyneitä, älysi hän menetellä niin vienolla tavalla — Niin, ymmärtäkää minut oikein — Hän kävi kävelemässä, kävi ratsastamassa, miten hänelle mieleen juottui, ihan vähin seuroin. Itkimmehän joka kynsi, kun hän täällä jätti hallituksen pojalleen — jotta vielä sanon, ymmärtäkää minut oikein — tämä on jo toista, täm' on vallankin majesteetillisempi.

JETTER. Hän ei näyttänyt täällä ollessaan, muuten kuin oikein loistossa ja kuninkaallisessa komeudessaan. Hän on vähäpuheinen, niin olen kuullut hoettavan.

SOEST. Se ei ole mikään sopiva herra meille alankomaalaisille. Meidän ruhtinastemme tulee olla vapaita ja iloisia, niin kuin mekin olemme, elää ja sallia muiden elää. Me emme kestä ylenkatsetta ja sorrantaa, niin hyväsyvyisiä vättöjä kuin ollaankin.

JETTER. Kuningas, luulen ma, olisi kyllä laupias herra, jos hänellä vaan olisi neuvonantajat parempia.

SOEST. Ei, ei! Hänell' ei ole mitään tunnetta meitä alankomaalaisia kohtaan, hänen sydämensä on ynseä kansalle, hän ei rakasta meitä; mitenkä mekään voimme rakastaa häntä? Minkä tähden koko maailma on niin ihastunut kreivi Egmontiin? Miksi me kaikki olisimme valmiit häntä käsillämme kantamaan? Siksi, kun hänestä nähdään, että hän tarkoittaa meidän parastamme, kun iloinen hilpeys, vapaa elämä, hyvä tahto hänen silmistänsä loistaa, kun hänell' ei ole sitä omaa, mitä hän ei tarvitsevaisen kanssa tasaa, jopa semmoisenkin kanssa, jok'ei tarvitse. Toivottakaaamme onnea kreivi Egmontille! Buyck, teidän asianne on esittää ensi malja. Nostakaa eläköönhuuto herralenne!

BUYCK. Kaikesta sydämestäni: eläköön kreivi Egmont!

RUYSUM. S:t Kventinin voiton voittanut!

BUYCK. Gravelingenin sankari!

KAIKKI. Eläköön!

RUYSUM. S:t Kventin oli mulla viimeinen tappelu. Minä vaivoin jaksoin käydä enää, vaivoin sitä

raskasta pyssyä hinata enää. Mut sain minä kerran vielä franskalaisen turkkia kärventää, ja itse sain jäähyvästiksi siellä ruhjevamman oikeaan sääreeni.

BUYCK. Gravelingen, hyvät ystävät! Siellä se oli leiske! Yksistään meidän on voitto. Eivätkö polttaneet ja hävittäneet nuo ulkomaan koirat kautta koko Flanderin? Vaan mepä taisimme tavata ne, luullakseni! Heidän vanhat, kovakouraiset ukkonsa tekivät kauvan tenää, ja me ryntäsimme ja ammuimme ja hakkasimme, niin että heitä pahasti irvistytti ja heidän rivinsä horjahtelivat. Silloin tuli Egmontin alta hevonen ammutuksi, ja me ottelimme kauvan, ees-taas, mies miestä, hevonen hevosta vastaan, joukko joukon kanssa, sillä lakealla hietikolla pitkin merenrantaa. Yks kaks pamahti satamaan, kuin pilvistä pudoten, virran suulta päin: pam, pam! — tykin laukaus laukauksen perästä franskalaisia kohti. Siell' oli englantilaisia, jotka Dynkirchenistä tullessaan sattumalta purjehtivat ohitse amiraali Malinin johdolla. Tosin eivät he paljon meitä avittaneet; he pääsivät tienoille ainoastaan pienimmillä aluksillaan, eivätkä niilläkään edes kyllin lähelle; ampuivatpa aivan meidänkin sekaan välisti, — vaan hyvää se teki! Se mursi franskalaiset ja vahvisti meidän miehuuttamme. Mut silloin se kävi yhtenä: piks, paks! Mullin-mallin! Kuolijaksi lyötynä, veteen syöstynä joka ikinen kynsi! Ja nuot uroot upposivat, kun saivat vettä maistaa. Ja kaikki mikä meitä hollantilaisia oli, kynttä-kantta perästä! Me jotka eletään sekä vedessä että maalla, olimmekin vedessä vasta oikein mannullamme kuin sammakot. Mitä muuta nyt kuin järjestänsä hakattiin viholliset virrassa ja ammuttiin sukupuuttoon kuin sorsia olis' ammuttu. Joka siinä pakoon pääsi, sen löivät talonpoikais-akat, kuokin, taikoin läimivät kuolijaksi, — niin! Sittenpä oli hänen franskalaisen majesteettinsa paras tarjota lapavelkaa ja rauha tehdä. Ja rauhasta on teidän meitä kiittäminen, suurta Egmontia kiittäminen.

KAIKKI. Eläköön! Suuri Egmont, eläköön, eläköön, eläköön!

JETTER. Kunpa meidän olis' suotu saada hänet hallitsijaksi tämän Margareeta Parmalattaren sijaan!

SOEST. Elä sano niin! Totuus ennen kaikkea! Min' en kärsi Margareetaa moitittavan. Nyt on minun vuoroni. Eläköön armollinen rouva!

KAIKKI. Eläköön!

SOEST. ihan totta! Erinomaisia naisia on siinä suvussa. Eläköön hallitsijatar!

JETTER. Viisas on hän, sekä maltillinen kaikessa, mitä hän tekee. Jos hän ei vetäisi niin sitkeästi yhtä köyttä niiden mustanuttuisten kanssa! Hän myös on osapää siihen, että on saatu neljätoista uutta piispanhippaa tähän maahan. Mitä varten ne sitten ovat? Eiköhän sitä, että muukalaisia voidaan sukelluttaa niihin parhaimpiin paikkoihin, joihin ennen valittiin apotteja tuomiokapituleista? Ja meidän pitää muka uskoa, että tuota temppea kaipaa uskonto. Johan uskottiin! Piispaa kolminen oli meille ihan kylliksi. Silloin kävikin asia rehellistä ja säällistä tietä. Nyt täytyy jokaisen olla olevinaan välttämätön. Ja siitä juontuu joka silmänräpäys rettelötä ja riitaa. Ja kuta enemmän tätä juttua puohdetaan ja seulotaan, sen kehnommaks' se äityy.

(He ryyppäävät.)

SOEST. Kuninkaan tahto siinä tapahtui, tiedän mä. Hallitsijatar ei voi siinä ottaa, ei antaa.

JETTER. Niinpä tästä puoleen emme saa, kuulen ma, laulaa niitä uusia virsiä; niissä tosiaan on hyvin somasti sovitettu loppusointu ja erinomaisen ylentävä nuotti. Niitä näet emme saa laulaa; vaan rumia lauluja niin paljon kuin tahdomme. Ja miksi? Uusissa mukamas on kerettiläisyyttä, sanotaan, ja mitä kaikkea, ties Jumala. Mut olen minä sentään niitäkin laulanut; se on nyt jotain uuden uutta, enkä minä ole keksinyt niissä niin hölyn-pölyä.

BUYCK. Minä huolisin häneltä kysyä! Meillä, tässä maakunnassa lauletaan mitä tahdotaan siitä syin, että kreivi Egmont on meillä maaherrana; hän ei moisista välitä. Gentissä, Ypernessä, kautta koko Flanderin laulaa niitä, ken haluaa. (Kovasti.) Eihän mikään liene juuri viattomampaa kuin hengellisen virren veisuu? Vai mitä, taatto?

RUYSUM. Hyväinen aika! Sehän on jumalanpalvelusta, sielunylennystä.

JETTER. Vaan ne sanovat, että se ei ole oikean tavan, ei heidän tapansa mukaista. Ja vaarallista niiden veisuu on ainakin, niinp' annetaan hyvällä jäädä sen sikseen. Inkvisitsion palvelijat hiipivät ympärillä väijymässä; moni kunniallinen mies on joutunut jo onnettomaksi. Puuttui vielä omantunnon orjuutta! Kun min' en tehdä saa, mitä huolin, tokihan voisivat edes antaa minun ajatella ja laulaa mitä tahdon.

SOEST. Tuo inkvisitsio, ei se ota noustakseen täällä. Meill' ei ole hispanialaisten luomus, jotta annettaisiin omiatuntojamme orjuuttaa. Ja aatelisto saakin jo ajoissa tuon turman siipiä supistaa.

JETTER. Se on kyllä siivoa. Jos niiden miekkosien päähän pistää rynnätä minun huoneeseeni, kun minä askare ääressä istun ja hyräilen parhaallaan jotakin franskalaista virttä, ajattelematta siinä tuon kummempaa, hyvää tai pahaa; nyreksin ilman aikojaan, kun se korvassa tuntuu säveltyvän, — niin tuota pikaa olen kerettiläinen sekä niitä nimiäni saan ryömiä putkaan. Tai lähden käymään vähän maalla ja herkeän siellä jonkun väkijoukon luo seisomaan, joka on kuuntelemassa uutta saarnaajaa, erästä niitä Saksanmaalta tulleita, — niin kohta tuossa paikassa olen nimittäin kapinoitsija, sekä pääkopilla on vaara tarjona. Olettenko milloin kuullut jonkun heistä saarnaavan?

SOEST. Kelpo väkeä! Nykyisin kuulin minä erään taivasalla puhuvan tuhansille ihmisille. Se oli ytimelleen eri evästä kuin mitä meikäläiset saarnastuolista paasaavat ja paasaavat ja ihmisiä latinan pätkiin juututtavat. Tämä puhui suunsa puhtaaksi; hän sanoi, mitenkä he meitä tähän saakka ovat nenästä vetäneet, pitäneet meitä vaan pimeytemme pinttymässä, ja mitenkä me sietäisimme enemmän valistusta. — Ja puhuisansa hän todisti joka ainoan nopan raamatusta käsin, jos uskoa tahdotte.

JETTER. Silloinpa siinä toki on jotain. Tuotahan min' olen itse aina sanonut ja senpä tähden olen pohjustanut asiaa. Min' olen kauvan sitä pitkin päättäni pitänyt.

BUYCK. Niiden jäljessä juokseekin kaikki kansa.

SOEST. Sen minä uskon, kun saadaan jotakin hyvää kuulla ynnä jotakin uutta.

JETTER. Ja entäpä sitten? Voihan antaa itse kunkin saarnata tavallaan.

BUYCK. Kippis, hyvät herrat! Tarinassa unhotatte viinin ja Oranialaisen.

JETTER. Hän ei jouda unhottumaan meiltä. Se on kerrassa oikea muuri; jo kun häntä ajattelee vaan, kohta tuntuu, että hänen takanaan voisi piillä, eikä pirukaan saisi sieltä ilmi. Eläköön Vilhelm Oranialainen, eläköön!

KAIKKI. Eläköön, eläköön!

SOEST. No, vanhus hyvä, esitä sinäkin nyt joku malja!

RUYSUM. Vanhat sotilaat! Kaikki sotilaat! Eläköön sota!

BUYCK. Oiva eläköön-huuto, vanhus! Kaikki sotilaat! Eläköön sota!

JETTER. Sota, sota! Tiedättenkö myös, mitä te huudatte? Että tuo on kepeä teidän suustanne luiskahtamaan, on kyllä luonnollista; vaan kuinka viheliäisellä tuulella joku meikäläinen on sen jaloissa, en voi niin sanalla sanoa. Kuulla vuosikausi läpeensä rummutusta; ei mitään muuta kuin kuulla mitenkä joukkokunta tulla uhmaa siellä, toinen täällä, mitenkä ne menivät muutaman kummun yli ja seisahdivat erään myllyn luona, mitenkä monta niit' on kaatunut siellä, mitenkä monta täällä, mitenkä ne ottelevat, ja toinen voittaa, toinen menettää, — tuota kuulla, tulematta virttä viisaammaksi siitä, kuka mitä voittaa tahi menettää, — kuulla, mitenkä joku kaupunki valloitetaan, kuinka sen porvarit tapetaan, ja kuinka siinä käyp' onnettomille vaimoille, viattomille lapsille. Se on hätää ja tuskaa, saa ajatella joka silmänräpäys: "Nyt ne tulevat! Nyt käypi meille samoin ikään".

SOEST. Senpä tähden pitää porvarin aina olla aseisiin harjautunut.

JETTER. Niin, harjautukoon, kell' on vaimo ja lapsia! Ja kuitenkin minust' on sotamies parempi kuulumassa kuin näkymässä.

BUYCK. Tuosta sietäisi minun ottaa itseeni.

JETTER. En minä sillä tarkoitannut teitä, hyvä maanmiehemme. Niin pian kuin Hispanian varustusväestä irti suorimme, saimme taas huokaista.

SOEST. Elähän mitään! Ne taisivat sinua enimmin rasittaa?

JETTER. Pilkka kävi omaan nilkkaan!

SOEST. Ne, kuulen ma, ovat olleet tuiki ankaraa majaväkeä sinun loisinasi.

JETTER. Suus' kiinni!

SOEST. Ne olivat tämän ajaneet ulos kyökistä, kellarista, tuvasta — sängystä.

(He nauravat.)

JETTER. Tyhmyri!

BUYCK. Rauhaa, hyvät herrat! Pitääkö tässä sotamiehen ruveta rauhaa huutamaan? No niin, kun ette meistä tahdo mitään kuulla, esittäkää sitten teikäläinen malja, joku oikein porvarillinen malja.

JETTER. Siihen olemme valmiit! Turva ja rauha!

SOEST. Järjestys ja vapaus!

BUYCK. Hyvä! Siihen mekin olemme tyytyväiset.

(He kilistävät maljoja iloisina, kertoen näitä sanoja, kuitenkin niin, että jokainen vuorollaan lausuu eri sanan kuin edellinen, jotenka syntyy jonkinlainen jonolausunto. Vanhus kuuntelee ja vihdoin yhtyy hänkin.)

KAIKKI. Turva ja rauha! Järjestys ja vapaus!

Hallitsijattaren palatsi.

Margareeta Parmalatar, metsästyspuvussa. Hoviväkeä. Pageja. Palvelijoita.

HALLITSIJATAR. Peruuttakaa metsälle-meno; min' en lähde ratsastamaan tänä päivänä. Sanokaa Machiavellille että hänen tulee saapua minun tyköni!

(Kaikki lähtevät.)

Noita kauheita tapauksia ajattelemasta en pääse hetkeksikään rauhaan. Ei ole mitään, mikä minua voi viehättää, ei mitään, mikä mielestäni voi haihduttaa näitä; alinomaa pyörivät nämä kuvat, nämä huolet edessäni. Nyt kuningas on sanova, että tämä on seuraus minun hyvydestäni, minun suopeudestani; ja kuitenkin sanoo mulle omatuntoni joka hetki, ett' olen tehnyt, mikä kulloinkin on ollut osavinta, mikä parasta. Vai olisiko minun pitänyt vihan myrskyllä kiihdyttää ja levittää tätä vahingonvalkeata? Minä toivoin, että voin sen lannistaa, tukauttaa omaan tuhkaansa. Niin, mitä minä itselleni saatan sanoa, minkä hyvin tiedän, se puhdistaa minut oman itseni edessä. Vaan miltä kannalta sen veljeni on ottava? Sillä, voidaanko sitä tyhjäksi tehdä? Vierasten opettajain röyhkeys on päivä päivältä paisunut, he ovat meidän kirkkomme häväisseet, vimmanneet rahvaan tylsän mielen, velhonneet raivohengen joukkoon. Saastaisia henkiä on hiipinyt kapinan nostajain sekaan, ja kamalia tuhotekoja on tapahtunut, joit' on jo hirveä ajatellakin, ja jotka mun nyt täytyy yksitellen kertoa hoviin, kiireesti ja yksitellen, ett' ei tuo yleinen huhu ehtis' ennen minua, jott' ei kuningas joutuisi siihen luuloon, että niit' on vielä enempi tuhoja, joita tahdotaan pitää salassa. Min' en keksi mitään keinoa, en ankaraa, en lauhkeaa, millä tuota turmaa vallita. O, mitä me ylhäiset olemme ihmiskunnan aallokolla! Me uskomme sitä hallitsevamme, ja se heitteleekin meitä ylös ja alas, sinne ja tänne.

Machiavelli ustuu sisään.

HALLITSIJATAR. Joko kirjeet kuninkaalle on kirjoitettu?

MACHIAVELLI. Yhdessä tunnissa ne ovat teidän allekirjoitustanne vailla.

HALLITSIJATAR. Olettenko kertomuksen tehnyt kyllin lavean?

MACHIAVELLI. Lavean ja juurtajaksavan, niinpä juuri semmoisen kuin kuningas tahtoo. Minä kerron, mitenkä ensin S:t Omerin tienoossa kuvienraasto-vimma ilmaiseksi — mitenkä muudan raivoisa väkijoukko, olalla seipäitä, kirveitä, nuijia, tikapuita, köysiä, muassa vaan muutamia sota-asussa, mitenkä ne ensin rynnistävät kappeleihin, kirkkoihin ja luostareihin, ajavat ulos uskavaiset hartautta harjoittamasta, murtavat suljetut portit rikki, kääntävät kaikki tyynni ylös-alasin, raastavat alttarit kumoon, murskaavat pyhimysten kuvat, turmelevat kaikki maalaukset, kaiken mitä pyhää ja juhlallista ne tapaavat, pirstaksi ruhtovat, raastavat, tallaavat — mitenkä joukko tiellä karttuu, Ypernissä avaa asukkaat näille porttinsa — mitenkä arvaamattoman äkkiä ne ryöstävät tuomiokirkon tyhjäksi, polttavat piispan kirjaston poroksi — mitenkä suuri paljous kansaa, saman hurjuuden riivaamana, yli Meninin, Gominesin, Vervichin, Lillen levitäkseni, kohtaamatta missään vastarintaa, ja mitenkä tuo suunnaton kapinallitto yhdessä silmänräpäyksessä julkaisekse ja on jalalle saatu lähes kautta koko Flanderin.

HALLITSIJATAR. Ah, kuinka minut uudelleen valtaa tuska sinun tätä toistaessasi! Ja siihen liittyy se pelko, että tuo turmio vaan yltyy yltymistään. Sanokaa mulle ajatuksenne, Machiavelli!

MACHIAVELLI. Anteeksi, teidän ylhäisyytenne, minun ajatukseni näyttävät enimmäkseen tyhjiltä aaveilta; ja vaikkakin te aina olette minun virkatoimeeni ollut tyytyväinen, te harvoin olette kumminkaan suvainnut seurata minun neuvoani. Te olette usein sanonut leikillä: "Sinä olet kovin kaukosilmä, Machiavelli! Sinun sietäisi ruveta historian-kirjoittajaksi. Ken on toimimassa, hänen täytyy

pitää silmällä sitä, mik' on lähinnä." Ja kuitenkin, enkö min' ole ennakolta ennustanut kaikkia näitä tapauksia? Enkö min' ole edeltäpäin arvannut tätä kaikkea?

HALLITSIJATAR. Arvaan minäkin paljon asioita edeltäpäin, kykenemättä niiden menoa muuttamaan.

MACHIAVELLI. Sanalla sanoen: tukauttaneeksi sitä uutta oppia te ette saa. Antaa heidän olla, erottakaa heidät oikea-uskoisista, suokaa heille kirkkoja, ottakaa heidät oikein yhteiskunta-lain suojaan, osottakaa heille vissit rajat; ja sillä tavoin saatte kerralla kapinoitsijat rauhoittumaan. Kaikki muut keinot ovat turhia, ja te vaan hävitätte maata.

HALLITSIJATAR. Oletko sinä unhottanut, millä inholla veljeni hylkäsi pelkän sen kysymyksenkin, tokko tuota uutta oppia voitaisiin suvaita? Etkö tiedä, kuinka hän jokaisessa kirjeessään mitä kiihkeimmin käskee minun varjella oikeaa uskoa, ja ett'ei hän siedä sanaakaan rauhan ja sovun palauttamisesta uskonnon kustannuksella? Eikö hän itse pidä maakunnissa urkkijoita, joit' emme tunne, saadakse selville, kuka noihin uusiin mielipiteisiin kallistuu? Eikö ole totta, että hän, meidän ihmeeksemme, on nimituten maininnut yhden ja toisen, joka aivan meitä lähellä on salavihkaa keretin vikaan joutunut? Eikö hän teroita armottominta ankaruutta? Jako minä olisin laupias, minä hänelle esittämään, että hän ei olisi millänsäkään, antaisi asian käydä omaa käyntiään? Etkö jaksaa arvata, että silloinpa hän kokonaan herkeäisi minua uskomasta, kokonaan herkeäisi minuun luottamasta?

MACHIAVELLI. Tiedän hyvin; kuningas käskee, hän antaa teidän tietää aikeitansa. Teidän pitää lepo ja rauha palauttaa keinolla, joka katkeroittaa mieliä yhä enemmän, joka välttämättä puhaltaa sodan joka taholla ilmituleen. Ajatelkaa mitä teette! Suurimmat kauppamiehet on turmelus tahrannut, aateliston, kansan, sotamiehet. Mitä auttaa omaan ajatukseensa kovautuminen, koska kaikki tyynni meidän ympärillämme muuttuu? Jos toki joku hyvä haltija-henki juohduttaisi Fiilipin mieleen sen, että paremmin kuninkaan arvon mukaista on hallita eri-uskoisia kansalaisia, kuin heitä vastakkain hangata hengettömiin.

HALLITSIJATAR. Elä kuuna päivänä vasta virka moisia sanoja minun kuullen! Minä tiedän varsin hyvin, että valtioviisaudessa voidaan harvoin pitää lupausta ja luottamusta, että siinä avomielisyys, hyväntahtoisuus, myöntöväisyys potkaistaan pois meidän sydämestämme. Maallisiin asioihin nähden tämä, paha kyllä, on liijan totta; vaan tuleeko meidän Jumalaakin peijata, mokomin kuin toisiamme? Tuleeko meidän olla välinpitämättömiä taatun oppimme suhteen jonka eteen niin moni on uhrannut henkensä? Tämäkö meidän tulisi heittää hukkaan muutamain epävarmojen, ristiriitaisten juoksujuorujen edessä?

MACHIAVELLI. Elkää toki sentään ajatelko minusta pahaa!

HALLITSIJATAR. Minä tunnen sinut ja sinun uskollisuutesi, ja tiedän, että monikin saattaa siltä olla rehellinen ja ymmärtäväinen mies, vaikka hän on hairahtanut lähimmältä, parhaalta sielunsa autuuden tieltä. Niit' on muitakin, Machiavelli, miehiä semmoisia, joita minun samalla täytyy pitää arvossa ja moittia.

MACHIAVELLI. Ketä tarkoitatte?

HALLITSIJATAR. Minä saatan tunnustaa, että Egmont loukkasi minua oikein sisällisen syvälti tänään.

MACHIAVELLI. Millä käytöksellään?

HALLITSIJATAR. Hänen tavallisellaan, penseydellä ja kevytmielisyydellä. Minä sain tuon julman sanoman, juuri kun minä hänen ja monen muun seurassa kirkosta tulin. En voinut tuskaani hillitä, minä valitin ääneen ja kääntyen hänen puoleensa kivahdin: "Kas, mitä teidän maakunnassanne tapahtuu! Tuota voitte kärsiä, te, kreivi, jolta kuningas on toivonut itselleen kaikkea?"

MACHIAVELLI. Ja mitä hän vastasi?

HALLITSIJATAR. Niin kuin se ei olis' ollut mitään, niin kuin se olis' ollut mikä sivuseikka, vastasi hän. "Jos Alankomaan valtiosääntö vaan sais' olla rauhassa hyökkäyksiltä! Tuo muu sitten antautuis' ihan itsestään."

MACHIAVELLI. Kuka ties hän onkin lausunut suoraa totta, mitään järkeilemättä ja kursailematta. Mitenkä saattaa luottamus syntyä ja säilyä, jos alankomaalainen näkee, että tarkempaa huolta pidetään hänen tavaroistaan ja tiluksistaan, kuin hänen onnestaan, kuin hänen sielunsa autuudesta? Vai ovatko sitten nuo uudet piispat pelastaneet sieluja enemmän, kuin lihavia kirkon-saatavia korjailleet mässätäkseen? Ja eivätkö he ole enimmäkseen muukalaisia? Vielä pannaan kyllä kaikkiin maaherran-virkoihin alankomaalaisia; vaan eikö hispanialaiset anna kovin selvään näkyä, että heill' on mitä suurin, vallan vastustamaton himo näihin paikkoihin? Eikö kansa aina tahdo oman tapansa mukaan olla omamaalaisten hallittavana mieluummin kuin muukalaisten, jotka kerran maassa jalansijan saatuaan

koettavat itselleen hankkia rikkautta kaikkien kustannuksella, jotka tullessaan tuovat muukalaisen mittapuun ja valtaansa käyttävät kylmäkiskoisesti ja tunnottomasti.

HALLITSIJATAR. Sinähän asetut vastustajain puolelle.

MACHIAVELLI. Sydämeeni nähden, en suinkaan; ja tahtoisin, että minä myös, järkeeni nähden, vois olla kokonaan tällä meidän puolella.

HALLITSIJATAR. Jos sinun tahtosi olisi määräämässä, niin minunhan sietäisi luovuttaa vallanpito heille; sillä Egmont ja Oranialainen suurella toivolla odottivat itselleen tätä paikkaa. He siihen aikaan olivat toistensa vastustajat; tätä nykyä he ovat yhdessä tuumin liittäytyneet minua vastaan ja ovat ystävykset, eriämättömät ystävykset.

MACHIAVELLI. Hyvin vaarallinen pari.

HALLITSIJATAR. Suoraan sanoen, minä pelkään Oranialaista ja pelkään Egmontin tähden. Oranialaisella ei ole mitään hyvää mielessä, hänen aikeensa tähtäävät kauvas, hän on salaperäinen, näyttää suostuvan kaikkeen, ei vastusta koskaan, ja mitä syvimmän kunnioituksen varjossa tekee erinomaisella varovaisuudella mitä tahtoo.

MACHIAVELLI. Suoraan tämän vastakohtana astuu Egmont vapaata tietänsä ikään kuin maailma olisi hänen.

HALLITSIJATAR. Hän käy niin pää kenossa, ikään kuin majesteetin käsi ei häntä ylettäisi tavata.

MACHIAVELLI. Koko kansa luo silmänsä häneen, ja sydämet riippuvat hänessä.

HALLITSIJATAR. Hänt' ei ikinä ole arveluttanut asian ulkomuoto. Ikäänpä kuin ei kenenkään olisi valta vaatia tiliä häneltä! Yhäti vielä kantaa hän Egmont-nimeä. *Kreivi Egmontiksi* kuulla itseään kutsuttavan miellyttää häntä, niin kuin hän ei tahtois' unhottaa, että hänen valtavanhempansa kerran ovat olleet Gelderin isäntiä. Miks' ei hän nimitä itseään Gauren prinssiksi? Sehän se on hänen oikea nimensä. Miksikä hän tekee niin? Vai tahtooko hän siten sammuneita oikeuksiansa virittää uuteen eloon?

MACHIAVELLI. Minun mielestäni hän on uskollinen kuninkaan palvelija.

HALLITSIJATAR. Jos hän vaan tahtois, mitenkä ansiollisen aseman hän vois' itselleen hankkia hallituksen suosiossa, sen sijaan kuin hän on meille kyllä tähän asti, itseään hyödyttämättä, tehnyt sanomatonta kiusaa! Hänen seuransa, pitonsa ja kemunsa ovat paljon lähemmin sitoneet ja kietoneet aateliaisia yhteen, kuin mitä vaarallisimmat salakokoukset. Hänen maljoistansa ovat vieraat ammentaneet pysyvän päihtymyksen, haihtumattoman huimauksen. Kuin usein hän leikillisillä puheillaan panee kansan mielet liikkeille, ja kuinka rahvas ällämästyivät niitä hänen käskyläistensä uusia tamineita, niiden hullunkurista asua!

MACHIAVELLI. Minä olen varma, ett'ei siinä piillyt mitään tarkoitusta.

HALLITSIJATAR. Kehno juttu sittenkin. Niin kuin olen sanonut: hän vahingoittaa meitä, itse mitään hyötymättä. Hän ottaa vakavan asian leikilliseltä kannalta, ja meidän täytyy, ett'emme näyttäisi toimettomilta ja välinpitämättömiltä, ottaa leikki vakavalta kannalta. Niin ärryttää toinen juttu toista, ja jos koetetaan jotakin estellä, niin silloin se vasta lähteekin jalalle. Hän on vaarallisempi kuin joku julkinen kapinaliiton päämies, ja paljonpa minä erhettyisin, ell'ei hovissa liene kaikki tyynni tuoreessa muistissa. Minun täytyy tunnustaa, että hän närkästyttää minua, närkästyttää kovasti, harva se kerta.

MACHIAVELLI. Hän näyttää minusta toimivan kaikessa omantuntonsa mukaan.

HALLITSIJATAR. Hänen omallatunnollaan on imarteleva kuvastin. Hänen käytöksensä on usein loukkaavata. Niin näyttää usein siltä, kuin hän eläis' siinä täydessä vakaumuksessa, että hän se on herra täällä, ja kuin hän ainoastaan sulasta kohteliaisuudesta ei tahtois' antaa meidän sitä tuta, niin kuin hän ei tahtois meitä vallan ajamalla ajaa maasta pois; ehkä täällä muka toimeen tullaan.

MACHIAVELLI. Minä pyydän teitä, elkää selittäkö kovin pahasti hänen avomielisyyttään, tuota hänen onnellista luontoaan, joka ottaa kaikki painavatkin seikat kepeältä kannalta! Te vahingoitate vaan sillä häntä ja itseänne.

HALLITSIJATAR. Min' en selitä mitään. Minä puhun ainoastaan välttämättömistä seurauksista, ja minä tunnen hänet. Hänen alankomaalais-aatelisuutensa ja kultainen Talja, joka häll' on rinnassa, koventavat hänen itseluottamustaan, hänen rohkeuttaan. Ne kumpikin ovat hällä suojana jotain kuninkaan pikapäistä, oikullista vastenmielisyyttä vastaan. Vaan tutki asiaa tarkoin, niin saat nähdä, että kaikkeen tuohon onnettomuuteen, joka nyt Flanderia vitsaa, on hän ypö yksin syyppää. Hän se on

ensiksi noita vieraita opettajoina hellinnyt, ei ole huolinut siinä niin tarkkaa tehdä, ja salaa ehkä iloinnutkin, että meillä oli jotakin mitä tuumia. Anna minun vain purkaa sydämeni! Kaikki mitä siellä on, pitää tällä erää tulla ulos! Enkä minä huoli hukkaan ampua nuoliani; minä tiedän mistä hän haavoittuu. Voip' häntäkin haavoittaa.

MACHIABELLI. Olettenko te neuvoston kutsuttanut kokoon? Tuleeko Oranialainen myös?

HALLITSIJATAR. Min' olen lähettänyt noutamaan häntä Antverpenistä. Minä tahdon edesvastauksen kuorman kyllin lähelle heitä vierettää; heidän täytyy joko minun kanssani totisesti asettautua turmiota vastaan tahi heidän itsensäkin täytyy kapinallisiksi julistautua. Kiiruhda, että kirjeet joutuvat valmiiksi, sekä jätä ne mulle, että saan kirjoittaa niiden alle. Lähetä sitten pian se taattu Vaska Madridiin — hän on uupumaton ja uskollinen — että veljeni hänen kauttansa ihan ensiksi sais' ilmoituksen, ett'ei huhu ennättäisi ennen häntä. Minä tahdon itse häntä puhutella, ennen kuin hän lähtee.

MACHIABELLI. Teidän käskyenne täytetään kiireesti ja tarkkaan.

Porvaristalo.

Klaara. Klaaran äiti. Brackenburg.

KLAARA. Ettenkö tahtois mulle pitää vyyhteä, Brackenburg?

BRACKENBURG. Minä pyydän teitä, säästäkää minua, Klaara!

KLAARA. Mitä se on taasen? Miksi mulle ette raski tehdä tätä pientä lempipalvelusta?

BRACKENBURG. Te minut sidotte langalla niin lujasti eteenne, min' en voi teidän silmiänne välttää.

KLAARA. Mitä vielä! Tulkaahan pitämään nyt!

ÄITI (puikoilla neuvoen). Laulakaas jotain! Brackenburg säistää niin somasti. Ennen te olitte niin iloisia, silloin oli aina jotain jolla minä sain nauraa.

BRACKENBURG. Niin ennen!

KLAARA. No, lauletaan nyt jotakin!

BRACKENBURG. Mitä vaan tahdotte.

KLAARA. Mut oikein iloisesti vaan ja vinhaan! Se on eräs sotilaslaulu, minun mielilauluni.

(Klaara kerii lankaa ja laulaa yhtenä Brackenburgin kanssa.)

Taas torvi se soipi,
Ja rummutetaan!
Aseissa on armas,
Ja joukkoahan
Hän, kas, komenzoipi,
Ja peits' salamoipi.
Mun syömmeni sykkii:
Siellä olla jos vois!
Jos takki ja housut
Ja hattu mull' ois!

Ma urhona, kultan',
Sua seuraisin,
Pois kulkisin kauvas
Vihollisihin;
Ja voimamme voittais,
Ja aukeisi ties.
Mik' onni tok' koittais,
Jos öisin ma mies!

(Brackenburg on laulun aikana usein katsonut Klaaraan; vihdoin tyrehtyy hänen äänensä, kyöneleet tulevat hänen silmiinsä, hän heittää vyyhden ja menee ikkunan eteen. Klaara laulaa yksinäänsä laulun loppuun, äiti, puoleksi vihassa, viittaa tälle, joka sitten nousee ylös, menee muutamia askeleita Brackenburgiin päin, käännäksen puolittain epävakaisena takaisin, istuksen.)

ÄITI. Mitähän lienee kadulla, Brackenburg? Minusta kuuluu kuin väki marssisi.

BRACKENBURG. Se on hallitsijattaren henkivartio.

KLAARA. Nyt tähän aikaan? Mitähän se lienee? (Hän nousee ylös ja menee ikkunan eteen Brackenburgin luo.) S'ei ole jokapäiväinen vartio, niit' on paljon enemmän! Lähes koko hänen joukkonsa! Oi, Brackenburg, menkää ja kuulustakaa vähän, mitä siell' on tekeillä! Se mahtaa olla jotain erikoista. No menkää, hyvä Brackenburg, tehkää mulle se palvelus!

BRACKENBURG. Minä menen. Minä olen tuossa paikassa taas täällä.

(Hän tarjoaa lähtiessään kättä Klaaralle; tämä antaa kättä.)

ÄITI. Sinä jo taas laitat hänen pois.

KLAARA. Minä olen utelijas. Ja sitä paitsi minua vaivaa hänen läsnä-olonsa. Yhä vielä en tiedä, kuin käyttäit häntä kohtaan. Minä teen hälle väärin, ja se kalvaa mun sydäntäni, että häneen pitää sellaisen välin tuntua niin syvällisesti. — Ja kumminkaan, enhän minä sille mitä voi!

ÄITI. Se on niin uskollinen poika.

KLAARA. En minäkään voi olla muuta kuin ystävällinen häntä kohtaan. Minun kätenikin puristaa usein hänen kättään, ihan minun ajattelemattani, kun hän niin vienosti, niin rakkaasti siihen tarttuu. Minua soimaa se tunne, että minä viekastan, että minä hänen sydämessään pidän turhaa toivoa eleillä. Minä olen pahassa pulassa siitä. Jumala tietää, että min' en tahallani häntä petä. En minä tahdo, että hänen pitää toivoa, enkä minä toki voi kärsiä, että hän epätoivoon näantyy.

ÄITI. S'ei ole oikea teko.

KLAARA. Minä pidin hänestä paljon ja vieläkin suon sydämessäni hyvää hänelle. Minä olisin voinut mennä hälle vaimoksi, ja min' en usko koskaan olleeni häneen rakastunut.

ÄITI. Onnellinen sinä ainakin olisit ollut hänen kanssaan.

KLAARA. Min' olisin turvattu ja viettäisin rauhallista elämää.

ÄITI. Ja että tämä asia on kokonaan mennyt myttyyn, siihen sinä itse olet syypää.

KLAARA. Minä olen kummallisessa tilassa. Kun minä koetan ajatella, miten se niin on mennyt, niin minä ymmärränkin sen ja en ymmärrä. Ja sitten, jos minä taas vain nähdä saan Egmontia, niin minä silloin tajuan niin selvään kaikki tyynni, niin, paljon enemmän voisin minä siiloin tajuta. Oi, mikä mies hän on! Kaikki maakunnat jumaloivat häntä, ja minä, enkö hänen sylissään olis' onnellisin olento maan päällä?

ÄITI. Vaan miten hän sulle käynee vastaisuudessa?

KLAARA. Ah, minä kysyn vaan: rakastaako hän minua; ja tokko hän rakastaa minua, — kysymyspä sitä!

ÄITI. Ei saa muuta kuin sydämen surua lapsistaan. Saa nähdä, miten tämä päättyy! Yhäti surua ja huolta! Täm' ei pääty hyvin! Sin' olet itsesi saattanut onnettomaksi, minut onnettomaksi!

KLAARA (tyynenä). Te sallitte sitä kuitenkin alussa.

ÄITI. Min' olin, Jumala paratkoon, liijan hyvä, min' olen aina liijan hyvä.

KLAARA. Kun Egmont ohi ratsasti ja minä ikkunaan lensin, niin toruittenko mua silloin? Ettenkö itsekin tullut ikkunan eteen? Kun hän tänne katseli, hymyili, päättään nyökytti, mua tervehti, oliko teillä mitä sitä vastaan? Ettenkö hyvin tuntenut, että teitä kunnioitetaan tyttäressänne?

ÄITI. Tule mulle tekemään vielä nuhteita!

KLAARA (liikutettuna). Kun hän sitten useammin tuli tätä katua, ja me hyvin huomasimme, että hän minun tähteni suuntasi tiensä tänne, ettenkö sitä itse havainnut salaisella ilolla? Huusittenko mua pois, kun minä ikkunan ääressä seisoin ja häntä odotin?

ÄITI. Osaisinko minä arvata asian niin pitkälle menevän?

KLAARA (tyrehtyvällä äänellä, kyöneleitä pidätellen). Ja kun hän eräänä iltana, vaippaansa verhoutuneena, meitä lampun ääressä hämmästytti — ken oli kerkeä häntä vastaanottamaan, kun minä jäin tuolille kuin kahleissa istua tuijottamaan?

ÄITI. Ja osasinko minä peljätä, että tämä onneton rakkaus voisi mielevän Klaaran niin äkin tenhota? Minun täytyy nyt kärsiä, että tyttäreni —

KLAARA (silmät vesikiehteissä). Äiti! Te sitä tahdoitte niin! Teitä oikein huvittaa kiusata minua.

ÄITI (itkien). Niin itke vielä! Tee minut vielä kurjaa kurjemmaksi haikeudellasi! Eikö siinä jo ole minulle murhetta kyllin, että minun ainoa tyttäreni on hylky — hyljätty olento?

KLAARA (kylmästi, nousten ylös). Hyljätty! Egmontin rakastettu hylky? Kuka ruhtinatar ei tältä Klaara-raukalta kadehtisi sen miehen rakkautta? Oi, äiti — armas äitini, niin te ette puhunut ennen. Kulta äiti, olkaasta hyvä taas! — Kansa, mitä tuo ajatteleekin, naapurittaret, mitä nuo kuiskuttelevatkin — mitä minä siitä! — Tämä huone, tämä pikku maja on taivas, siitä päivin kun Egmontin rakkaus täällä asuu.

ÄITI. Niin, hänest' ei voi olla pitämättä! Se vasta on tosi. Hän on aina niin ystävällinen, niin vapaa ja avonainen.

KLAARA. Ei yhtä veripisaraa häness' ole vilppiä. Ja nähkääs, äiti, hän kuitenkin on se suuri Egmont. Ja kun hän tulee minun tyköni, mitenkä hän on herttainen, mitenkä hän on hyvä! Mitenkä hän mielellään tahtoisu multa salata säätynsä, sankaruutensa, mitenkä hän hempii minua! — niin kokonaan ehyt ihminen, ehyt ystävä, ehyt rakastaja!

ÄITI. Mitä, tuleeko hän tänään?

KLAARA. Ettenkö ole nähnyt, että minä olen monta kertaa käynyt ikkunassa? Ettenkö ole havainnut, mitenkä minä kuulastan, milloinka vaan oven takana rasahtaa? — Jos kohta minä tiedän, ett'ei hän tule ennen pimeää, niin vartoon minä häntä sittenkin joka silmänräpäys, aina siitä saakka kun ma aamusilla nousen. Jos minä vaan olisin poika ja saattaisin häntä aina seurata, mennä yhtenä hoviin ja kaikkialle! Oi, jos minä saisin hänen jäljessään kantaa lippua tappelussa!

ÄITI. Sinä olet yhäti sama pyrypää kuin piennä lapsena jo, milloin huima, milloin ajattelevainen. Eikö sinun pitäisi vähän pukeutua?

KLAARA. Ehkä, äiti! Kun minun tulee ikävä. — Eilen, ajatelkaas, meni joitakuita hänen miehiään tästä ohitse ja laulelivat hänen kunniakseen lauluja. Ainakin hänen nimensä oli sanoissa. Sitä muuta min' en voinut ymmärtää. Minulla syti sydän kaulakuoppuraan saakka — minä olisin niin mielelläni tahtonut huutaa heitä takaisin, jos minua ei olis' ujostuttanut.

ÄITI. Varo sinä vaan! Sinun kiivas luontososi voi pilata viimein kaikki tyynni; sinä ilmaiset itsesi kaikkein ihmisten edessä. Niinpä tuonnoin serkun luona kun löysit puupiiirroksen ja selityksen ja kirkaisit: Kreivi Egmont! — Minä sävähdin tulipunaiseksi.

KLAARA. O, mitä minä muuta taisin? Se oli Gravelingen'in tappelu, ja minä löydän kuvan yläpuolelta C-kirjaimen ja haen alta selityksestä C:n. Ja siinä luetaan: "Kreivi Egmont, jonka alta hevonen ammutaan". Sekös mua karsasi! — Ja sitten minun täytyi nauraa sillä puupiiirros-Egmontilla, joka oli yhtä suuri kuin Gravelingen'in torni ihan vieressä, ja englantilaiset laivat hänen sivullaan. — Kun toisinaan muistelen, mitenkä minä ennen kuvailin jotakin sotatappelua, ja millaisen kuvan minä pikkutyttöinä tekaisin mielessäni kreivi Egmontista, kun hänestä kertoivat, ja kaikista kreiveistä ja ruhtinaista — ja ajattelen, millaista se minusta nyt on.

(Brackenburg tulee.)

KLAARA. No, mitä kuuluu?

BRACKENBURG. Ei ole mitään varmaa tietoa. Flanderissa on, kuulen ma, nykyjään meteli nousnut; hallitsijatar tuntuu pelkäävän, että se saattaa levitä tännekin. Linna on vahvasti miehitetty, porteilla seisoo porvareita joukoittain, kaduilla vilisee kansaa. — Minä vaan lähden kiireen kautta kotiin isävanhan tykö.

(On lähtemässä.)

KLAARA. Saadaanko teitä nähdä huomenna? Mun pitää vähän pukeutua. Serkku tulee, ja minä näytän kovin hulltiolta. Mua auttakaas joku pikku silmänräpäys, äiti! — Te ottakaa tämä kirja mukaanne, Brackenburg, ja lainatkaa mulle joku semmoinen historia taasen.

ÄITI. Hyvästi!

BRACKENBURG (kättä tarjoten Klaaralle). Kätenne!

KLAARA (suomatta kättään). Jahka tulette jälleen.

(Äiti ja tytär lähtevät.)

BRACKENBURG (yksinään). Minä olin tarkoittanut heti saman tien lähteä pois; ja kun hän ei siitä ole milläänkään ja antaa minun vaan mennä, niin minä siitä voin tulla hurjaksi. — Onneton! Ja sinua ei liikuta isänmaasi kohtalo, ei tuo kasvava kapina? — Ja yhdentekevä on sinusta, omanko maan mies, vaiko hispanialainen, ja kuka hallitsee ja kell' on oikeus? — Olin minä kuitenkin toinen kytö koulupoikana! — Jos silloin oli joku aine annettu — "Brutuksen puhe vapauden puolesta, puhetaidon harjoitusta varten" — silloin oli toki aina Fritz ensimmäinen, ja rehtori sanoi: jos se vaan olis' säännöllisempää, ei vaan kaikki tyynni olisi niin sikin-sokin mätettyä. — Mut silloin sitä kiehui ja kuohui! — Nyt minä vetelehdän tämän tytön silmän tiellä näin ikään! Minähän en voi häntä kuitenkaan heittää! Ja hänhän ei voi minua kuitenkaan rakastaa! — Ah — ei — hän — hän ei ole voinut kokonaan minua hyljätä — — ei kokonaan — vaan puolittain — ja tyhjiin on silloin mennyt kaikki! Min' en enää kestä tätä! — Mahtaisiko se olla totta, mitä mulle eräs ystävä tuonnoin kuiskasi, että tämä tyttö öisin laskee muutaman miehen luokseen, kun hän aina kainoudessaan laittaa minut huoneesta pois ennen iltaa? Ei, se ei ole totta, se on valhe, hävytön, parjaava valhe! Klaara on yhtä viaton kuin minä onneton. — Hän on minut hyljännyt, minut sydämestään syössyt pois. — — Jako minun pitää näin elää elämistäni? Minä en kestä, en kestä sitä! — — Jo järkkyy isänmaani aina rajummin sisällisestä eripuraisuudesta, ja minä vaan riudun sen metelin jaloissa riutumalla pois! Minä en kestä sitä! — Kun torvi toitahtaa, laukaus pamahtaa, käy se minuun läpi ytimen ja luun! Vaan, ah, se ei houkuttele minua! Sepä ei miehitytä minua yhdessä ryhtymään, yhdessä pelastamaan, uskaltamaan. — Kurja, halpa tila! Paremp' on lopettaa elämä kerralla. Tuonnoin heittäysin minä veteen, upposin — vaan tää hädän-arka luonto oli vahvempi; minä tunsin osaavani uida, ja pelastuin vasten tahtoani. — Jos minä vain voisin unhottaa ne ajat, kun hän rakasti minua, — tuntui rakastavan minua! — Minkä tähden se on lävitse mun sisimmän olentoni tunkenut, tuo onni? Minkä tähden nämä toiveet ovat multa kaiken elämän nautinnon nielleet, kun ne samalla näyttivät mulle paratiisia kaukaa? Ja se ensi suudelma! Tuo ainoa! Täällä (paneerit kätensä pöydälle), täällä me olimme kahden kesken — hän oli aina ollut hyvä ja ystävällinen minulle — silloin näytti hän heltyvän, hän katsoi minuun — maailma pyöri minun silmissäni, ja minä tunsin hänen huulensa huulillani. — Ja — ja nyt! Kuole, koito! Mitä vitkaillet sinä? (Hän ottaa pullon taskustaan.) En minä liene suotta sinua tohtori-veljeni rohtolippaasta varastanut, sinä, terveellinen myrkkyy! Sinun pitää minusta tämä kaiho, tämä hurmos, tämä kalmanhiki ahmaista ja kirvottaa kerralla!

TOINEN NÄYTÖS.

Tori Brysselissä.

Jetter ja eräs Rakennusmestari yhtyvät.

RAKENNUSMESTARI. Mitä minä sanoin? Jo viikko sitten sanoin minä ammattikunnassa, että siitä vielä nousee ankara mylläkkä.

JETTER. Onko se siis totta, että he ovat kirkkoja rosvonneet Flanderissa?

RAKENNUSMESTARI. Perinpohjin paljaaksi ovat he kettäneet kirkot ja kappelit. Kerrassaan ei mitään muuta he ole jättäneet kuin aina neljä tyhjää seinää seisomaan. Ruti roistoja! Ja se saattaa meidän hyvän asiamme pahaan pulaan. Meidän olisi pitänyt ennemmin hyvässä järjestyksessä ja järkähtämättä esittää lailliset oikeutemme hallitsijattaren tietoon ja niistä pitää kiinni. Jos nyt puhelemme, jos nyt pidämme kokouksia, niin sanovat että me muka puuhailemme yhdessä tuumin kapinannostajain kanssa.

JETTER. Niin, jokainen kohdastaan ajattelee näin ikään: mitäpä sinä nenäas' ensin esiin? Siitä kaulavarsi ei ole kovin kaukana, jumal' avita!

RAKENNUSMESTARI. Minua huolestuttaa, kun roistoväki alkaa mellastaa, tuo joukko, joll' ei ole mitään mitä kadottaa. Ne käyttävät tekosyynänsä sitä, mihin meidänkin täytyy nojautua, ja syöksevät maan onnettomuuteen.

(Soest tulee.)

SOEST. Hyvää päivää, hyvät herrat! Mitä uutta? Onko se totta, että kuvain-raastajat suoraa päätä tänne ryntäävät?

RAKENNUSMESTARI. Täällä ei ne saa mitään liikuttaa.

SOEST. Pistäysi eräs sotamies minulta tupakkaa ostamassa. Siltä minä utelin ja utelin. Hallitsijatar, niin ravakka ja älykäs vaimo kuin hän onkin, tällä kertaa on joutunut hämille. Mahtaa olla aika pahoin laita, kun hän niin tyyten henkivartion ta'a kätkeksen. Linna on vahvasti vartioittuna. Arvellaanpa, että hän aikoo lähteä kaupungista pakoinkin.

RAKENNUSMESTARI. Pois hän ei jouda! Hänen täällä-olonsa suoja meitä, ja me toimitamme hänelle enemmän turvallisuutta, kuin nuo hänen viiksiniekkansa. Ja jos hän meidän oikeutemme ja vapautemme pitää pystyssä, niin käsillämme häntä kannamme.

(Saippuankeittäjä tulee tähän.)

SAIPPUANKEITTÄJÄ. Ilkeää menoa! Karsasta menoa! Tulee rettelöitä, ja käy hupi hullusti! — Kaikella mokomin, olkaa hiljaa, jott' ei teitäkin pidetä kapinannostajina!

SOEST. Tuossa tulee niitä Kreikanmaan seitsemiä viisaita.

SAIPPUANKEITTÄJÄ. Minä tiedän, niit' on monta, jotka salaisesti pitävät yhtä Kalvinilaisten kanssa, jotka ivaavat piispoja, jotka eivät kavahda kuningasta. Vaan uskollinen alamainen, oikea katolilainen!

(Näihin yhtyy kaikenlajista kansaa kuuntelemaan. Vansen esiytyy.)

VANSEN. Jumalan rauha, hyvät herrat! Mitä uutta?

RAKENNUSMESTARI. Elkää ruvetko seurustelemaan sen kanssa, se on keho mies.

JETTER. Eikö se ole kirjurina tohtori Wietsillä?

RAKENNUSMESTARI. Hoo, hän on ollut jo monellakin isännällä. Ensin hän oleksi kirjurina, vaan kun hänet yksi toisensa perästä potkaisi pois luotaan hänen koiran-kuriensa tähden, paturoihi hän nyt kirjureina ja asianajajina käsityökseen, ja on patajuoppo.

(Tulee enemmän kansaa, ja seistaan ryhmittäin.)

VANSEN. Tekin olette kokoutuneet ja kuiskaatte nokat yhdessä. Se on aina jotakin mistä kannattaa puhua.

SOEST. Sitä minäkin luulisin.

VANSEN. Jos nyt yhdellä tai toisella olis' sydän paikallaan, ja yhdellä tai toisella päätä lisäksi, niin me voisimme hispanialaiset kahleet katkaista kerralla.

SOEST. Herra! Niin ette saa puhua, me olemme vannoneet kuninkaalle uskollisuusvalan.

VANSEN. Ja kuningas meille. Huomaitkaa se!

JETTER. Tuotapa kehtaa kuulla! Sanokaa vaan mielipiteenne.

JOTKUT MUUT. Kuuleppas vaan! Tuo se ymmärtää asian. Se on ounas mies.

VANSEN. Minulla oli kerran esimies, joka tallensi takanaan pergamentteja sekä kirjeitä ikivanhoista lahjoituksista, sopimuksista ja etuoikeuksista; hänellä oli himo kerätä harvinaisia asiakirjoja. Yhdessä näistä oli meidän koko valtiosääntö: kuinka meitä alankomaalaisia ensin hallitsi erityiset ruhtinaat, aina ikivanhojen oikeutten, etuoikeutten ja pitämysten mukaan — kuinka meidän esi-isämme kaikkea kunnioitusta osottivat ruhtinaallensa, kun tämä hallitsi niinkuin hänen tuli; ja kuinka he heti olivat varulla, kun tämä ei tahtonut pysyä aisoissaan. Valtiosäädty olivat kohta vastassa: sillä, joka maakunnalla, pienimmälläkin, oli valtiosäätynsä, omat säätykokouksensa.

RAKENNUSMESTARI. Tukkikaa suunne! Tuo on tietty tuon iän. Jok' ainoa kunnon porvari, sen verran kuin hän tarvitseekin, on selvillä valtiosäännöstä.

JETTER. Antakaa hänen puhua; saammehan aina tietää jotakin uutta.

SOEST. Hän on aivan oikeassa!

USEAT. Selittäkää! Selittäkää! Semmoista ei saa kuulla joka päivä.

VANSEN. Sellaisia te olette, porvarismiehet! Teill' ei ole huolta huomisesta, ja samoin kuin te ammatin olette saaneet vanhemmiltaan perinnöksi, samoin annatte te myös hallituksen itseänne hallita ja vallita, miten se vaan tahtoo ja voi. Te ette kysy vanhaa pitämystä, ette historiaa, ette

hallitsijan oikeuksia; ja tuon huolimattomuutenne tähden on hispanialaisten ollut mukava käestää ja kiertää teidät apajaansa.

SOEST. Kukas tuota ajattelemaan? Kun kellä vaan on jokapäiväinen leipä!

JETTER. Kirous! Miksikä ei astukaan kukaan ajoissa esiin ja sano tuota toiselle?

VANSEN. Minä sanon sen teille nyt. Kuningas Hispaniassa, joka onnenpotkauksen kautta on päässyt kaikkien näiden maakuntien herraksi, missään tapauksessa ei saa hallita ja vallita muulla tavoin kuin nekään pikku ruhtinaat, jotka ennen hallitsivat itse kukin omaa maakuntaansa. Käsitättenkö sitä?

JETTER. Selittäkää se meille!

VANSEN. Sehän on niin selvä kuin päivä. Eikös teitä pidä aina maakunta-lakienne mukaan tuomita? Eikö niin?

ERÄS PORVARI. Niin, totisesti!

VANSEN. Eikö Brysselissä ole toinen laki kuin Antverpenissä? Antverpenissä kuin Gentissä? Eiköhän ole niin?

TOINEN PORVARI. Totta jumaliste!

VANSEN. Vaan jos te näin ikään annatte edelleen mennä, niin saatte pian kokea muuta. Hyi! Mitä Kaarle Rohkea, Freedrikki Sotija, Kaarle Viides eivät voineet, sen teettää Fiilippi nyt yhdellä vaimolla.

SOEST. Niin! Niin! Ne vanhatkin ruhtinaat sitä jo koettelivat.

VANSEN. Totta kyllä! — Vaan meidän esi-isämme pitivät varansa. Niin pian kuin he mihin herraan tuskastuivat, sieppasivat he häneltä muutamakseen pojan ja perillisen pois, pitivät sitä luonaan ja antoivat vasta oikein hyvillä ehdoilla takaisin. Meidän isämme olivat miehiä! Ne ymmärsivät oman hyvänsä! Heiss' oli pontta ja perää. Miehisä miehiä! Vaan senpä tähden ovatkin meidän etuoikeutemme niin selvät, meidän vapautemme' niin tukevalla pohjalla.

SAIPPUANKEITTÄJÄ. Mitä te jaarittelette vapauksista?

KANSA. Meidän vapauksistamme, meidän etuoikeuksistamme! Puhukaa enemmän meidän etuoikeuksistamme!

VANSEN. Meillä Brabantilaisilla erittäin, jos kohta kaikillakin maakunnilla on omat etuutensa, niin meillä niitä on kaikkein runsaimmin. Minä olen lukenut kaikki tyynti.

SOEST. Niin sanokaa julki!

JETTER. Antakaa kuulua!

ERÄS PORVARI. Niin, minä pyydän teitä!

VANSEN. Ensiksi seisoo näin kirjoitettuna: Brabantin herttuan pitää olla meille hyvä ja uskollinen herra.

SOEST. Hyvä! Onko se niin?

JETTER. Uskollinen! Onko se totta?

VANSEN. Näin kuin sanon: hänell' on velvollisuuksia meitä kohtaan, yhtä hyvin kuin meillä häntä kohtaan. Toiseksi: hän ei saa mitään oittia eli mielivaltaa meitä vastaan harjoittaa, osottaa eli sallia, ei tuumalla millään!

JETTER. Mainiota! Mainiota! Ei harjoittaa.

SOEST. Ei osottaa.

JOKU TOINEN. Ei sallia! Se on pääpiste. Ei kenenkään sallia, ei millään tavalla!

VANSEN. Selvin sanoin.

JETTER. Hankkikaa meille se kirja.

PORVARI. Niin, se meidän pitää saada.

TOISET. Se kirja! Se kirja!

TOINEN. Me tahdomme hallitsijattaren pakeille mennä sen kirjan kanssa.

TOINEN. Teidän pitää puhua meidän puolestamme, herra tohtori.

SAIPPUANKEITTÄJÄ. Voi noita hölmöjä!

TOISET. Vielä jotakin siitä kirjasta.

SAIPPUANKEITTÄJÄ. Minä isken häneltä hampaat kulkkulakeen, jos hän yhdenkään sanan vielä virkkaa.

KANSA. Katsotaanpa, ken hänelle mitä tekee. Sanokaa meille jotain etuoikeuksista! Onko meillä vielä enemmänkin etuoikeuksia?

VANSEN. Monemmoisia, ja sangen hyviä, sangen otollisia. Niinpä muun muassa: Maanherra ei saa hengellistä säätyä eduttaa eikä enentää, ilman aateliston ja säätyjen myöntämättä! Huomatkaa se! Eikä myöskään maan hallitustapaa muuttaa.

SOEST. Onko se niin?

VANSEN. Minä saatan teille näyttää, että niin on kirjoitettu pari kolme sataa vuotta sitten.

PORVARIT. Ja me kärsimme noita uusia piispoja? Aateliston pitää meitä tueta, me aljetaan mylläkkä!

TOISET. Ja mekö annamme inkvisitsion lyödä pelvolla kuin puulla päähän?

VANSEN. Se on oma syynne.

KANSA. Viel' on meillä Egmont! On Oranialainen! Ne harrastavat meidän parastamme.

VANSEN. Teidän veljenne Flanderissa ovat jo alkaneet sen hyvän työn.

SAIPPUANKEITTÄJÄ. Sinä koira! (Lyöpi häntä.)

TOISET (koettavat estää ja huutavat). Oletko sinäkin hispanialainen?

TOINEN. Mennä lyömään sitä kunnian miestä!

TOINEN. Niin oppinutta miestä!

(He karkaavat Saippuankeittäjän kimppuun.)

RAKENNUSMESTARI. Taivaan nimessä, rauhoittukaa!

(Toisia sekautuu kahakkaan.)

RAKENNUSMESTARI. Porvarit, mitä tämä tietää?

(Poikaset viheltelevät, nakkelevat kiviä, usuttavat koiria, porvarit seista ällöttävät, kansaa paltoutuu siihen, toiset kävelevät tyynesti edes-taas, toiset pitävät kaikenlaista ilvettä, huutavat ja riemuitsevat.)

TOISET. Vapaus ja etuoikeudet! Etuoikeudet ja vapaus!

(Egmont esiyytsee seurueensa kanssa.)

EGMONT. Hiljaa, hiljaa, hyvät ihmiset! Mit' on tekeillä? Hiljaa!
Errottakaa ne!

RAKENNUSMESTARI. Armollinen herra, te tulette kuin taivaan lähetti!
Hiljaa! Ettenkö näe? Kreivi Egmont! Kreivi Egmontille kunniaa!

EGMONT. Täällä myös? Mitä te aiotte? Porvarit porvareita vastaan! Eikö edes meidän kuninkaallisen hallitsijattaremme läheisyyskään estä tätä hurjuutta? Menkää erillenne, menkää käsityöhönne. Se on paha merkki, kun te näin arkiona vietätte jouten-päivää. Mistä kina?

(Melu vaikenee vähitellen ja kaikki seisovat hänen ympärillään.)

RAKENNUSMESTARI. Heill' on tappelu ja tora etuoikeuksistaan.

EGMONT. Ne he vielä vallattomuudellaan saattavat repiä sämäksi. — Ja keitä te olette? Te näytätte olevan siivoja miehiä.

RAKENNUSMESTARI. Semmoisia me harrastamme olla.

EGMONT. Ammatiltanne?

RAKENNUSMESTARI. Rakennusmestari ja ammatinvanhin.

EGMONT. Ja te?

SOEST. Rihkamoitsija. Te?

EGMONT. Te.

JETTER. Räätäli.

EGMONT. Juohtuu mieleeni, te olitte pukuja tekemässä minun palvelusväelleni. Teidän nimenne on Jetter.

JETTER. Suuri armo teiltä, että vielä muistatte sen!

EGMONT. Min' en helposti unhotta, ketä kerran olen nähnyt ja puhutellut. — Ja nyt hyvät miehet, tehkää mitä teihin tulee, pitääksenne rauhaa yllä! Te olette jo kyllin huonossa huudossa ennestään. Elkkää ärsyttäkö kuningasta enää! Hänen kädessään on kuitenkin lopulta valta ja voima. Kelpo porvarilla, joka elää kunniallisesti ahkeralla työllään, on kaikkialla niin paljon vapautta kuin hän tarvitsee.

RAKENNUSMESTARI. Ah, niin! Siinä juuri on pulma! Vetelykset, juopot, laiskurit, teidän armonne luvalla sanottu, ne nuuskia kutjehtivat joutessaan, ja näljissään kaivelevat etuoikeuksia, ne valhettelevat utelijaille ja herkkä-uskoisille silmät korvat täyteen, ja saadakseen rahaa jonkun olut-haarikan hinnaksi laittavat semmoisia mylheitä, joiden kautta saattaa monta tuhatta ihmistä joutua onnettomaksi. Ja se se olisikin heistä mieleen. Meillä on huoneemme ja taltemme liika hyvin lukossa; sen tähden he mielellään tahtoisivat meitä huhkavaan ajaa tulella ja tulipalolla.

EGMONT. Kaiken avun toivossa saatte olla. Toimenpiteisiin on ryhdytty, joilla koetaan tarmon takaa vaimentaa tuota vammaa. Ponnistakaa jäykästi sitä muukalaista oppia vastaan elkkää luulko, että etuoikeuksia vahvistetaan kapinalla! Pysykää kotona! Elkkää suvaitko, että kaduilla ryhmitytään yksin juonin! Ymmärtäväiset ihmiset saavat paljon aikaan.

(Sill' aikaa on väkijoukko enimmäkseen hajautunut.)

RAKENNUSMESTARI. Suuri kiitos, teidän ylhäisyytenne, suuri kiitos hyvästä ajatuksesta! Kaikki mitä meihin tulee koetamme tehdä.

(Egmont lähtee pois.)

Armollinen herra! Puhdas alankomaalainen! Ei tippaakaan häness' ole hispanialaisuutta.

JETTER. Jospa hän olisi meillä hallitsijana! Häntä totellaan niin mielisuosiossa.

SOEST. Siinä kuningas kyllä pitää varansa. Siihen paikkaan panee hän aina jonkun omiaan.

JETTER. Vaan tokko sinä näit, mitä maata hänen pukunsa oli? Kokonaan uusinta partta, hispanialaista kuosia!

RAKENNUSMESTARI. Kaunis herra!

JETTER. Hänen kaulansa olisi oivallinen herkkupala teloittajalle.

SOEST. Oletko sinä hullu? Mikä hiis' sinuun meni?

JETTER. Tyhmää kyllä, että tuollaista läikähtää päähän. — Minulla nyt on asianlaita näin. Kun minä näen jollakin kauniin, pitkän kaulan, täytyy minun paikalla, vasten tahtoani, ajatella: tuotap' on hyvä latvata! — Nuo kirottut teloitukset! Niit' ei saa päästään pois. Kun poikia on uimassa, ja minä näen jonkun alastoman selkäpiin, paikalla lentää mieleeni tusinoittain niitä, joit' olen nähnyt vitsoilla suomittavan. Jos minua vastaan tulee joku pönkämaha itrakas, kaavaa mun silmiini niinkuin jo näkisin sitä roviolla paistettavan. Yöllä unessa vavahtelee mulla kaikki jäsenet; ei saa yhtään iloista hetkeä. Kaikki hauskuus, kaikki leikkisyys on mielestäni pian unhottunut; nuo kamalat hahmot ovat, tulileimasimen lailla polttauuen, kuvastuneet minun silmiini.

Egmontin asunto.

Sihteeri pöydän ääressä papereineen. Hän nousee rauhatonna ylös.

SIHTEERI. Hän ei vielä tule! Ja minä olen kaksi tuntia jo odottanut, kynä kädessä, paperit edessä, ja juuri tänään olisin niin mielelläni tahtonut päästä aikanaan irti. Olen kuin tulisilla hiilillä. Minä töin tuskin maltan pysyä yhdessä kohti. "Ole tunnilleen täällä", käski hän mulle vielä lähtiessään; nyt ei hän tule. On niin paljon tekemistä, en kerkeä valmiiksi ennen puolta yötä. Tietysti, kyllä hän välisti sukoileekin toisen kohtaa. Vaan parempana minä pitäisin, että hän olis' ankara, ja että hänen hoteiltaan pääsisi toinen määrättynä aikana pois. Sen mukaan osaisi sitten ojentautua. Hallitsijattaren puheilta hän on lähtenyt jo kaksi tuntia sitten. Kuka ties, kehen hän on taipaleella takertunut?

(Egmont astuu sisään.)

EGMONT. Mitä kuuluu?

SIHTEERI. Min' olen altis, ja kolme airutta on vartoomassa.

EGMONT. Minä lienen mielestäsi viipynyt kovin pitkään; sinä olet niin tyytymättömän näköinen.

SIHTEERI. Teidän käskyänne noudattaen olen minä ollut odottamassa jo kotvan aikaa. Täss' on paperit.

EGMONT. Donna Elviira arvaten suuttuu minuun, kun saa kuulla, että minä olen sinua näin kauvan viivytännyt.

SIHTEERI. Te suvaitsette leikkiä laskea.

EGMONT. Ei, ei! Ei sinun tarvitse sitä hävetä. Sinulla on hyvä aisti, näky. Elviira näyttää aika sievältä, ja minusta vainenkin on mieleen, että sulla on hovissa joku ystävätär. Mitä kirjeissä sanotaan?

SIHTEERI. Moninaista ja tuskinpa ilahuttavaa.

EGMONT. Silloinpa juur' on hyvä, että meistä tuntuu ilo ilolle kotona, ett' ei sitä tarvita odottaa ulkoa. Onko paljon tullut asioita?

SIHTEERI. Onpa kyllä, ja kolme airutta on vartoomassa.

EGMONT. No, anna selko! Ota esiin kaikkein tärkeintä!

SIHTEERI. Kaikki on tärkeätä.

EGMONT. Yksi kerrassaan, vaan joutumiseen!

SIHTEERI. Kapteeni Breda lähettää kertomuksen siitä, mitä sittemmin Gentissä ja sen ympäristöllä on tapahtunut. Meteli on enimmäkseen tauvonnut. —

EGMONT. Hän arvaten kirjoittelee yhäti vaan yksityisistä vallattomuuksista ja tyhmänrohkeista yrityksistä?

SIHTEERI. Niin, yhtä ja toista vielä tapahtuu.

EGMONT. Anna minun säästyä niiltä.

SIHTEERI. Viel' on kuusi pantu kiinni, jotka ovat Verwichissä Marian kuvan raastaneet. Hän kysyy, pitääkö hänen nekin hirtättää muitten mukaan.

EGMONT. Minä olen väsynyt hirttelemisiin. Niitä pitää aika lailla suomia ja sitten päästää menemään.

SIHTEERI. Niiss' on kaksi vaimoa; pitääkö hänen niillenko annattaa selkään?

EGMONT. Niitä joutaa hän varoittaa, ja sitten laskekoon ne jalan viljaan.

SIHTEERI. Brink, Bredan komppanian mies, tahtoo naida. Kapteeni toivoo, että te antaisitte epuun. Nyt on jo niin paljon vaimoja joukon muassa, kirjoittaa hän, että kun lähtään ulos, ei se näytä miltään sotilaskululta, vaan mustalais-laumalta.

EGMONT. Olkoon vielä menneeksi tällä kertaa! Se on niin pulska, nuori mies. Sen ohessa pyysi hän minulta lupaa niin hartaasti ennen kuin minä läksin. Vaan tästä puoleen ei saa kukaan naimalupaa, niin ikävältä kuin minusta tuntuukin, niiltä poloisilta, joiden elämä on kyllin raskas ilmankin, kieltää heidän parhainta huviansa.

SIHTEERI. Kaksi teidän miehiänne, Seter ja Hart ovat pahoin pidelleet erästä tyttöä, erästä

kapakkatyttöä. He saivat sen vieneeksi kursoon, ja tyttö-riepu ei jaksanut itseään puolustaa.

EGMONT. Jos se on kunniallinen tyttö, ja jos he ovat sille väkinäisyyttä tehneet, niin kapteenin pitää heille vitsoja annattaa kolmena päivänä peräkkäin, ja jos heillä on omaisuutta, niin hänen pitää siitä sen verran pidättää, että tytölle voidaan antaa myötäjaiset.

SIHTEERI. Yksi niitä vieraita opettajoina on salaa kulkenut Kominesin kautta, ja sattunut satimeen. Hän vannoo olleensa Franskaan menossa. Käsken mukaan meni häneltä pää poikki.

EGMONT. Hänet pitää saattaa hiljaisuudessa rajalle, ja hänelle vakuuttaa, että hän ei toiste niin vähällä pääse.

SIHTEERI. Kirje teidän kassanhoitajaltanne. Hän kirjoittaa, että niukalti tulee rahaa kassaan, hän vaivoin saattaa lähettää sitä pyydettyä summaa päivälleen; kapina on kaikissa asioissa tehnyt suunnattoman häiriön.

EGMONT. Rahat täytyy minun saada! Hän joutaa katsoa, mistä niitä lieviää.

SIHTEERI. Hän käkeää tehdä parastaan ja nyt vihdoinkin tuumii velkoa oikeuden kautta ja panettaa velkavankeuteen Raimondin, joka teille on niin vanhaa velkaa.

EGMONT. Sehän on luvannut maksaa.

SIHTEERI. Viime kerralla hän itse määräsi itselleen kaksi viikkoa.

EGMONT. Niinpä antaa hänen vielä olla kaksi viikkoa; ja sitten saa oikeus ratkaista!

SIHTEERI. Siinä teette oikein. Hän ei puutu kykyä, vaan tahtoa. Hän tekee varmaan toden, kun näkee, että teidän kanssanne ei käy enää leikitellä. — Edelleen sanoo kassanhoitaja, että hän käkeää puolen kuukautta antaa olla maksamatta sotavanhuksille, leskille ja muutamille muille, joille te eläkerahaa annatte. Voidaan ajan oloon keksiä keinoja; joutavat vointiaan myöten tulla toimeen.

EGMONT. Mikä toimeen-tulija heissä on? He tarvitsevat rahoja tiukemmin kuin minä. Sen tuuman saa hän jättää sikseen.

SIHTEERI. Mistä te sitten käskette hänen rahoja ottaa?

EGMONT. Sitä saapi *hän* miettiä! Se on hänelle jo edellisessä kirjeessä sanottu.

SIHTEERI. Sen johdosta hän nyt tekeekin näitä ehdotuksia.

EGMONT. Nep' ei kelpaa. Hänen tulee jotakin muuta tuumia. Hänen tulee esittää otollisia ehdotuksia, ja ennen kaikkia, hankkia rahaa!

SIHTEERI. Minä olen uudelleen pannut Kreivi Olivan kirjeen esille. Suokaa anteeksi, että minä teille sitä huomautan! Se vanha herra ansaitsee, ennen kaikkia, lavean vastuun. Te aijotte itse hänelle kirjoittaa. Hän rakastaa teitä niin kuin isä ikään, siitä saatte olla varma,

EGMONT. Se ei tule minulta tehdyksi. On montakin vihaksipistävää seikkaa, vaan kirjoittamista minä vihaan kaikista enimmäksi. Sinähän jäljittelet niin hyvin minun käsi-alaani, kirjoita minun nimessäni! Minä vartoon Oranialaista. Se ei tule minulta tehdyksi; vaan minä toivoisin itse, että hänelle tulisi kirjoitetuksi jotain, joka hänestä oikein haihduttaisi häädät.

SIHTEERI. Sanokaa minulle noin osapuilleen ajatuksenne, minä sitten panen paperille vastuun sekä annan teidän tarkastaa. Kirjoitettua se tulee, että oikeudenkin edessä voi teidän käsi-alastanne käydä.

EGMONT. Anna kirje mulle! (Kun on siihen silmännnyt.) Hyvä, rehellinen vanhus! Olitko sinä nuorrakin jo noin karttelijainen? Etkö koskaan noussut vallin päälle? Jättäisitkö sinä sotarinnassa sinne, kunne varovaisuus vaatii, rivien taakse? — Se hurskas huolimies! Hän tarkoittaa mun elämäni varjelemista ja mun onneani, älyämättä, että se on elävä kuollut, joka elää omaa itseänsä turvatakseen. — Kirjoita hänelle, että hän saa olla huolehti; minä toimin niin kuin minun tulee, minä kyllä varon itseni. Arvoansa hovissa käyttäköön hän minun edukseni ja olkoon varma minun suurimmasta kiitollisuudestani.

SIHTEERI. Ei mitään muuta? O, hän odottaa enemmän!

EGMONT. Mitä minä vielä sanoisin? Jos sinä tahdot enemmän sanoja sommitella, niin sull' on ehdon valta. Se pyörii aina tämän yhden pisteen ympärillä: että minun pitäisi elää toisin kuin minä tahdon elää. Se että minä olen iloinen, otan kaikki tyynni kepeältä kannalta, elän hauskesti, on minun onneni; ja sitä min' en vaihda minkään hautakammion varmuuteen. Minulla ei ole suonissa yhtä veripisaraa,

joka lähtisi juoksemaan hispanialaisen elämän mukaan, minulla ei ole halua sommittaa askeleitani tuon uuden, varovaisen hovitahdin mukaan. Eläkö minä vaan ajatellakseni elämää? Pitääkö minun olla nauttimatta nykyistä hetkeä, ollakseni varma seuraavasta, ja tämä taasen haaskata ikävässä ja huolessa?

SIHTEERI. Minä pyydän teitä, hyvä herra, elkää olko noin tuima ja tiukka sitä hyväsydämistä miestä vastaan. Tehän olette muutoin ystävällinen kaikkia kohtaan. Sanokaa mulle joku lohdullinen sana, joka voisi teidän jaloa ystäväänne rauhoittaa. Näettenhän te, kuinka huolellinen hän on, kuinka hän teitä vienosti koskettaa.

EGMONT. Ja kuitenkin hän aina koskettaa sitä kieltä. Hän tietää vanhastaan, mitenkä minun vihakseni pistää nämä varoitukset. Ne hämmentävät vaan, eivät hyödytä yhtään. Ja jos minä unissani kävelisin ja olisin astelemassa päätä viipoittavalla katon harjalla — onko ystävällinen teko minua nimeltäni huutaa ja varoittaa, herättää ja surmata minut? Antaa kunkin kulkea omaa tietään; itse katsokoon eteensä.

SIHTEERI. Ei! Teidän ei sovi olla hätäinen, vaan joka tuntee ja rakastaa teitä —

EGMONT (kirjeeseen silmäten). Tässä hän esittää jälleen niitä vanhoja loruja siitä, mitä me eräänä iltana pusasimme ja puhelimme, ylimielisinä suruttoman seuruuden ja viinin helyltä, ja mitä kinopäätelmiä siitä ja todisteita meitä vastaan on vedetty ja venytetty kulkemaan kautta koko kuningaskunnan. — No niin! Me neulotimme tiukhippoja, narrikappoja palvelusväen nutunhihoihin ja vaihetimme sitten tuon hullun koristeen nuolitukkuun — ja tämä on vielä sen vaarallisempi esikuva kaikille, jotka tahtovat siinäkin selittää miss' ei ole mitään selittämistä. Nuo molemmat hullutuksemme iloisena hetkenä siitimme ja synnytimme, — meidän on syy, että kokonainen lauma jalosukuisia, kerjuupussit seljässä ja omatekoisine pilkkanimineen, ivallisen nöyränä muistutteli muka kuninkaan mieleen kuninkuusvelvollisuutta, meidän on syy, — vaan mikä sitten? Onko laskiais-kisa heti silläan valtionkavallus? Pitääkö niin kovin kateiksi käydä, että meillä risotti tuo rihkama ryysyjä, joilla vaan tahtoo nuoruuden into, virvoittanut mielikuvatti huolitella tämän elämän raukkaa alastomuutta? Jos elämää katsotaan kovin totiselta kannalta, niin mitä siinä sitten on? Jos aamu ei meitä herätä uusiin riemuihin, jos ehtoolla meiltä tyyten ehtyy haluinen toivo, niin kannattaako edes pukeutua ja riisuutua? Paistaako päivä tänäpäpä, meidän hautoaksemme, mitä eilen tapahtui, ja arvataksemme ja harkitaksemme, mitä kumminkaan ei arvata ei harkita voi — huostaa huomisen päivän? Anna minulta säästyä nää mietiskelyt! Ne meidän sopii jättää oppinokareille ja hoviliehakoille, he joutavat arvella ja aprikoida, mennä ja hiipiä, luikerrella mihin voivat, juonitella itselleen mitä voivat. — Kaikesta tästä jotakin jos taidat käyttää, kyhäämättä kokonaista kirjaa, niin minusta tuo on kuin paikallaan. Sen hyvän vanhuksen mielestä on niin perin painavata kaikki tyynni. Niin puristaa ystävä, joka kättämme on pitkään pidellyt, kerran vielä kovemmin, kun on sitä heittämisillään.

SIHTEERI. Suokaa anteeksi mulle! Se huimaa silmää näin jalankävijän, kun hän näkee miehen ajaa hyristävän vinhaa vauhtia ohi.

EGMONT. Lapsi! Lapsi! Seis! Niin kuin näkymättömäin henkien ruoskittavana karkuuttaa ajan aurinko-valjaikko meidän kohtalomme kepeitä vaunuja, ja meidän ei auta muuta kuin uljaalla mielin pitää ohjaksia ja ohjata pyöriä milloin oikeaan, milloin vasempaan, missä kiven, missä jyrkänteen sivuitse. Mihinkä matka pitää — ties sen? Tuskinpa enää muistetaan, mistä tultiin!

SIHTEERI. Herra, herra!

EGMONT. Minä seison korkealla, ja minä voin, ja minun täytyy vielä korkeammalle kohota. Minussa tuntuu olevan toivoa, rohkeutta ja voimaa. En vielä ole kerinnyt yhä kohenevan kunniani kukkulalle; ja jos minä kerran siellä ylhäällä seison, niin tahdon minä lujana, pelkäämättä seista. Jos minun pitää langeta, niin iskeköön minut ukkonen, myrsky, niin, vaikka oma harha-askel syösköön minut suin päin syvyyteen! Minä siellä sitten makaan tuhanten joukossa. Min' olen aina hennonut hyväin sotatoverieni kanssa heittää veristä arpaa, pikku voitosta. Ja minäkö kitkuttaisin, kun elämän koko vapaa arvo on vaarassa?

SIHTEERI. Oi herra! Te ette tiedä, mitä sanoja te lausutte! Jumala teitä varjelkoon!

EGMONT. Pane paperisi kokoon! Oranialainen tulee. Valmista, mik' on tärkeintä, että airuet pääsevät taipalelle, ennen kuin portit suljetaan. Tuolla muull' ei ole kiirettä. Kreiville menevä kirje heitä huomeneen; elä unhota Elviiraa, käy hänen luonansa ja vie hänelle paljon terveisiä minulta. — Kuulusta kuinka hallitsijattaren laita on! Hän ei kuulu oikein hyvin voivan, vaikka hän sitä kokee kaihtaa.

(Sihteeri pois. Oranialainen tulee.)

EGMONT. Terve tulemastanne, Oranialainen! Te ette näytä oikein pirteältä.

ORANIALAINEN. Mitä te sanotte meidän keskustelustamme hallitsijattaren kanssa?

EGMONT. En minä havainnut siinä tavassa, jolla hän meitä vastaanotti, mitään erityistä. Olen hänet usein nähnyt semmoisena. Minusta näytti, että hän ei voi oikein hyvin.

ORANIALAINEN. Ettenkö huomannut, että hän oli tavallistaan karttelijaampi? Ensin tuntui kuin hän tahtois' ihan sulasti hyväksyä meidän toimintamme tuossa uudessa rahvaan metelissä. Sittenmin huomautti hän, mitenkä väärässä valossa sitä kumminkin saattaisi katsella. Johtuipa sitten puheessansa vetämään tuota vanhaa, tavallista virttään, ett' ei koskaan ole kyllin älytty, on halvasti arvattu hänen sydämensä lempeys, hänen ystävyytensä meitä alankomaalaisia kohtaan, niin ett' ei mikään tahdo suorita toivottuun päätökseen, jotta hänen kyllä viimein täytyy väsyä, ja kuninkaan tulee pakko ryhtyä muihin keinoihin. Kuulittenko sitä?

EGMONT. En kaikkea; minä ajattelin sill' aikaa jotain muuta. Hän on vaimo, hyvä Oranialainen, ja nehän aina halajavat, että kaiken tyynni pitää taipua heidän imarteen ikeensä alle, että jokaisen Herkkuleen pitää heittää jalopeuran-talja päältään ja olla joukon jatkona palvelemassa heidän rukkivaltikkansa luona, että, he kun itse ovat rauharakkaita, se kuohu, mikä kansan tempaa, myrsky, minkä mahtavat kilpailijat nostavat toisiansa vastaan, raukeaisi jollain ystävällisellä sanalla, ja mitä eripuraisinten ainesten pitäisi taltua heidän jalkainsa edessä suloiseen sopuun. Tätä hän kaipaa, ja kun hän tälle kannalle ei voi asiaa ajaa, niin hänell' ei ole muuta neuvoa, paitsi oikkuja, hän valittaa kiittämättömyyttä, älyttömyyttä, hän uhkaa kauheilla tulevaisuuden-toiveilla ja uhkaa sillä — että hän lähtee tiehensä.

ORANIALAINEN. Ettenkö usko, että hän uhkauksensa tällä kertaa täyttää?

EGMONT. Ei ikinä! Miten usein olen minä nähnyt hänen jo matkalle valmiina! Mihinkäpä hän lähti? Täällä hallitsijatar, kuningatar! Uskotko sinä, että hän jaksaisi veljensä hovi-ilmoissa kehiä kaiheita päiviä pääksytysten tai Italiaan mennä ja siellä haikailla vanhoissa sukulais-keskuuksissa?

ORANIALAINEN. Hänt' ei pidetä semmoiseen päättämukseen kykenevänä, kun hänen on nähty eperoivan, nähty peräytyvän takaisin; kuitenkin kytee hänessä se; uutten olojen pakko ajaa hänet tuohon kauvan viipyneeseen päätökseen. Jos hän lähtisi? Ja kuningas lähettäisi jonkun toisen?

EGMONT. No niin, tuo toinen tulisi sekä löytäisi kyllä minkä mitäkin tekemistä. Se tulis' suuret ajatukset, aikeet ja eteykset päässä, mitenkä hän muka kaikki tyynni oikaisee, kukistaa ja vallitsee, ja hän saisi hoitaa tänään tätä, huomenna toista pikku seikkaa, toisna huomenna kohtaisi niitä näitä vastuksia, kuluttaisi yhden kuukauden suunnitelmia tehden, toisen tuskissaan turhaan menneistä yrityksistä, puolen vuotta murheissaan yhden ainoan maakunnan tähden. Hänenkin aikansa perisi hukka, hänenkin päänsä olisi pyörällä, ja kaikki tyynni menisi vaan entistä latuaan, niin että hänen, sen sijaan kuin purjehtia ulappaa aukeata ennen viitoittuun suuntaan, kestäisi kiittää Jumalaa, jos hän tässä myrskyssä jaksaisi pitää haaksensa karilta.

ORANIALAINEN. Vaan jospa nyt neuvoisivat, että kuningas tekisi muutaman kokeen?

EGMONT. Se olisi?

ORANIALAINEN. Että katsoisi, mitä yrittää runko päätä vailla.

EGMONT. Kuinka?

ORANIALAINEN. Egmont, min' olen monena vuonna tarkannut kaikkia meidän suhteitamme visusti. Minä seison aina kuin sakkipelin edessä, enkä pidä yhtäkään vastapuolen liikettä mitätönnä; ja niin kuin ihmiset, joiden aika antaa, suurimmalla tarkkuudella tutkivat luonnon salaisuuksia, niin pidän minä ruhtinaan velvollisuutena ja tehtävänä, että hän tulee tuntemaan kaikkein puoluetten ajatuskannat ja aikeet. Minä, syystä kyllä, pelkään jotakin purkausta. Kuningas on kauvan toiminut varmain perustusten mukaan; hän näkee, että hän ei sillä tavoin saa mitään aikaan; mitä siis on pikemmin luultava, kuin että hän koettaa jotakin toista keinoa?

EGMONT. Sitä min' en usko. Kun tullaan vanhaksi ja ollaan niin paljon koettanut, ja kun maailma ei tahdo kuontua oikeaan reilaan, niin johan tuosta täytyy lopulta saada kyllänsä.

ORANIALAINEN. Yhtä keinoa hän ei ole vielä koettanut.

EGMONT. No?

ORANIALAINEN. Kansaa säästää ja ruhtinaita hukata.

EGMONT. Kuinka moni on tuota jo kauvan peljännyt. Turha huoli!

ORANIALAINEN. Ennen se oli minussa huolena; vähitellen on se minussa muuttunut luuloksi, vihdoin varmuudeksi.

EGMONT. Vaan onko kuninkaalla uskollisempia palvelijoita kuin me?

ORANIALAINEN. Me palvelemme häntä laillamme; ja meidän kesken sanottu, me osaamme kuninkaan ja meidän oikeudet tarkoin punnita.

EGMONT. Ken ei sitä tee? Me olemme hänelle alamaisia ja suopeita palvelijoita kaikessa, mitä häneen oikeudella tulee.

ORANIALAINEN. Vaan jos hän nyt vaatis' itselleen enemmän, ja nimittäisi epä-uskollisuudeksi, mikä meistä nähden ei ole muuta kuin että pidetään oikeuksistamme kiinni?

EGMONT. Me tiedämme puolustautua. Hän kutsukoon Kultaisen Taljan ritarit kokoon! Me annamme heidän tuomita lain mukaan.

ORANIALAINEN. Vaan mitä jos tuomio tulisi ennen kuin asia tutkitaan, rangaistus tulisi ennen kuin tuomio julistetaan?

EGMONT. Se olisi vääryys, jonka tekijäksi Fiilippi ei koskaan rupea, ja hulluus, jommoista min' en usko hänestä, enkä hänen neuvonantajistaan.

ORANIALAINEN. Vaan jos ne nyt olisivat vääriä sekä hulluja?

EGMONT. Ei, Oranialainen, se ei ole mahdollista. Ken uskaltaisi meihin väkivallan kättä puuttaa? — Koettaa meitä vangita, olisi kerrassaan hukka-yritys ja turha. Ei, he eivät uskalla hirmuvallan lippua niin korkealle kohottaa. Tuulenpuhti, joka tämän sanoman lennättäisi halki maan, puhaltaisi ponnettoman palon ilmituleen. Ja mihinkä he sitten pyrkisivät? Tuomita ja syyhyn langettaa kuningas ei yksin voi; vai tahtoisivatko he salamurhaajain lailla meidät kettää? — Sitä he eivät voi tahtoa. Hirmuiseen liittoon yhdessä silmänräpäyksessä yhdistyisi kansa. Viha ja ikuinen ero kaikesta Hispanianimestä julistaisi silloin leimansa väen-väkisin.

ORANIALAINEN. Liekit riehuisivat silloin meidän hautojemme päällä, ja meidän vihollistemme veri vuotaisi turhaksi sovitushriksi. Ajatelkaamme, Egmont!

EGMONT. Vaan miten se olisi mahdollista?

ORANIALAINEN. Alba on matkalla tänne.

EGMONT. Sitä min' en usko.

ORANIALAINEN. Minä tiedän sen.

EGMONT. Hallitsijatar ei sanonut tietävänsä siitä mitään.

ORANIALAINEN. Sitä varmemmin minä olen vakuutettu. Hallitsijatar jättää paikan hänelle. Hänen murhaaja-himonsa tunnen minä, ja sotajoukon tuopi hän tullessaan.

EGMONT. Uudelleen maakuntia raskauttamaan? Kansa tulee siitä tuiki vastahakoiseksi.

ORANIALAINEN. Sen päämiehet pannaan takavarikkoon.

EGMONT. Ei, ei!

ORANIALAINEN. Riennetään pois, kumpikin maakuntaansa. Siellä varustaudumme; julki väkivallalla ei hän alota.

EGMONT. Eikö meidän pidä häntä tervehtää tervetulleeksi jos hän tulee?

ORANIALAINEN. Me vitkailemme.

EGMONT. Ja jos hän tullessaan meidät kuninkaan nimessä määrää tänne?

ORANIALAINEN. Etsimme verukkeita.

EGMONT. Ja jos hän jyrkästi vaatii meitä?

ORANIALAINEN. Pyydämme anteeksi jonkun syyn nojalla.

EGMONT. Ja jos hän yhä kiristää?

ORANIALAINEN. Ei tulla semminkään.

EGMONT. Ja niin on sota julistettu, ja me olemme kapinoitsijat. Oranialainen, elä anna viisauden pettää sinua! Minä tiedän, että pelko sinua ei pane väistymään. Vaan ajattele tarkoin se askel, jonkas astut!

ORANIALAINEN. Min' olen sen ajatellut.

EGMONT. Ajattele mihin olet syypää, jos sinä erehdyt! Turmiollisimpaan sotaan, mikä ikinä mitään maata on vitsannut. Sinun epäytymises' on vihja, joka kerralla kutsuu maakunnat aseisiin, joka oikeuttaa kaiken sen julmuuden, mihin aihetta saadakseen Hispania on jo vanhastaan kyllä kiihkeästi kärkeänyt. Minkä me tässä olemme suurella vaivalla saaneet tyyntä aikaan, sinä yhdellä viitteellä kuohautat julmimpaan sekasortoon. Ajattele kaupunkeja, aatelista, kansaa, kauppaa, maanviljelystä, elinkeinoja! Ja ajattele mikä hävityksen kauhistus, mikä murhaaminen! — Levollisna kyllä näkee sotamies kaatuvan viereisen toverinsa tanterella, vaan virtaa alas uipi porvariensa, lastensa, impien ruumiita sulle vastaan, niin että sinä seisot kauhun hyyssä, etkä enää tiedä, kenen asiaa puolustat, kun ne ikimenevät, joittenka vapauden puolesta sinä aseisiin tartut. Ja mitenkä on mielentilasi oleva silloin, kun sinun täytyy hiljoilleen itsekseksi vainnella: oman turvallisuuteni puolesta tartuin minä miekkaan?

ORANIALAINEN. Me emme ole yksityisiä miehiä, Egmont. Jos meidän sopii tuhansien edestä itsemme uhrata, niin sopii meidän myös tuhansia varten itsemme säästääkin.

EGMONT. Ken itseänsä säästää, hänen täytyy oman itsensä edessä joutua epäluulon alaiseksi.

ORANIALAINEN. Vaan joka itsensä tuntee, voi varmana käydä sekä eteen- että taapäin.

EGMONT. Se kova onni jota sinä pelkää, käy toteen sinun tekosi kautta.

ORANIALAINEN. On viisasta ja rohkeata mennä välttämätöntä kovaa onnea kohti.

EGMONT. Niin suuressa vaarassa tulee vähäsinkin toive ottaa lukuun.

ORANIALAINEN. Ei, meill' ei ole enää jalansijaa edes vähimmällenkään askelelle, syvyys on edessämme.

EGMONT. Onko kuninkaan suosio niin kaita pohja?

ORANIALAINEN. Niin kaita ei, vaan nuljakka.

EGMONT. Jumala nähköön! Hänelle tehdään väärin. Min' en voi kärsiä, että hänestä arvotonta ajatellaan. Hän on Kaarlen poika ja ihan luonnoton tekemään mitään halpamaista.

ORANIALAINEN. Kuningasten teko ei ole koskaan halpamaista.

EGMONT. Häntä pitäis' oppia tuntemaan.

ORANIALAINEN. Juuri tämä tuntemus neuvoo meitä, ett' ei siedä vaarallista koetta varrota.

EGMONT. Vaarallinen ei ole mikään koe, mihin on uskallusta.

ORANIALAINEN. Sinä kiivastut, Egmont!

EGMONT. Minun täytyy nähdä omilla silmilläni.

ORANIALAINEN. O, jos sinä vaan tämän kerran näkisit minun silmilläni! Ystävä, kun sulla vaan on silmät auki, uskot sinä näkeväsi. Minä menen! Odota sinä Alban tulemista ja jääös Jumalan haltuun! Kukaties pelastaa sinut minun kieltäytymiseni. Kukaties tuo lohikäärme ei usko mitään saalista saavansa, ell' ei hän meitä kumpaakin ahmaise yhdellä kertaa. Kukaties hän viipyy voidakseen aikeensa täyttää sitä varmemmin, ja kukaties sinä aikaa myöten näet asian oikeassa karvassaan. Mut sitten pian, pian! Pelasta, pelasta itsesi! — Jää hyvästi! Elä anna huomiostasi minkään haihtua, kuinka suuren miehistön hän tuopi tullessaan, kuinka hän kaupungin miehittää, millinen valta hallitsijattarella säilyy, millä mielin ovat sinun ystäväsi'. Anna mulle sanoma — — — Egmont —

EGMONT. Mitä sinä tahdot —

ORANIALAINEN (hänen käteensä tarttuen). Suostu minuun! Seuraa minua!

EGMONT. Mitenkä? Kyyneleitä, Oranialainen!

ORANIALAINEN. Kadotettua itkeä onhan sekin miehekästä.

EGMONT. Sinä uskot, että min' olen kadotettu?

ORANIALAINEN. Se sinä olet. Ajattele pääsi ympäri! Sinulla on enää lyhyeltä ajatus-aikaa. Jää hyvästi!

(Lähtee pois.)

EGMONT (yksin). Että toisten ihmisten ajatuksilla on moinen vaikutus meihin! Minun päähäni eihän tuo olisi koskaan pälähtänyt, ja tämä mies siirtää mielimurteensa minuun. — Pois! — Se on vieras pisara minun veressäni. Hyvä luonto, singota se ulos jälleen! Ja nämät miettiväiset kurtut mun otsastani oikaisemaan — löytyyhän toki vielä eräs suloinen keino!

KOLMAS NÄYTÖS.

Hallitsijattaren Palatsi.

HALLITSIJATAR. Olisihan minun pitänyt sitä aavistaa. Oh! Kun työssä ja vaivassa omintakein elää uurastetaan, ajatellaan aina tekevänsä mitä mahdollisinta, ja joka kaukaa katselee ja käskee, luulee vaativansa vaan tavallisen mahdollista. — O, noita kuninkaita! — Enpä olis' uskonut, että se minua voisi näin tuskastuttaa. On niin ihana hallita! — Ja luopua? — En tiedä, mitenkä isäni hennoi; mutta kyllä minäkin tahdon.

(Machiavelli näkyy perältä.)

Astukaa tänne, Machiavelli! Minä tässä ajattelen veljeni kirjettä.

MACHIAVELLI. Onko minulla lupa kysyä, mitä se sisältää?

HALLITSIJATAR. Yhtä paljon hellää huomiota minua kohtaan kuin huolta hänen valtioistaan. Hän kiittää sitä pontevuutta, ahkeruutta ja uskollisuutta, millä minä olen tähän asti valvonut hänen majesteettinsa oikeuksia tässä maassa. Sitä hän surkuttelee, että minulla on tämän uppiniskaisen kansan hillinnässä niin paljon tekemistä. Hän on minun tietojeni syvyydestä niin täysin varma, minun toimenpidetteni älykkyyteen niin erinomaisen tyytyväinen, että melkeinpä minun täytyy sanoa: se kirje on ylen korea kirjeeksi kuninkaalta, veljeltä liijatenkin.

MACHIAVELLI. Ei tämä liene ensi kerta kun hän teille velkapäänä julistaa varmaa tyytymystänsä.

HALLITSIJATAR. Vaan ensi kerta, kun se esiytyy ainoastansa kaunopuheen kuviona.

MACHIAVELLI. Min' en ymmärrä teitä.

HALLITSIJATAR. Niinpä kuulkaa! — Hän tuumii tämän esipuheen perästä, että minä, vailla sotaväkeä, vailla pikku armeijaa, saan aina täällä esiytyä raukan kuvaimena. Meilt' oli väärä teko, sanoo hän, asukasten valituksia noudattaen, peruuttaa sotamiehemme pois maakunnista. Hän tuumii, että varustusväki, tuo joka porvarin niskaa oikein sälyttää, painollansa tyystyttää hänet suurin hyppimästä.

MACHIAVELLI. Se mielet ärsyttäisi äärettömiin.

HALLITSIJATAR. Mutta kuningas tuumii, — kuuletko sinä? — että joku kunnon kenraali, tuommoinen, jok' ei alunkaan ota kuuloon järjen puolta, vois' sangen pian toimita kansasta ja aatelista, porvarista ja talonpojasta selville — ja sitä varten lähettää vahvan sotajoukon etupäässä — herttua Alban.

MACHIAVELLI. Alban?

HALLITSIJATAR. Sinä hämmästyit?

MACHIAVELLI. Te sanotte: lähettää. Hän kysyy arvaten: pitääkö hänen lähettää?

HALLITSIJATAR. Kuningas ei kysy, hän lähettää.

MACHIAVELLI. Niin siinä teill' on kokenut soturi palvelukseenne.

HALLITSIJATAR. Minun palvelukseeni? Puhu suoraan, Machiavelli.

MACHIAVELLI. Min' en hennoisi teidän edellenne ryyvätä.

HALLITSIJATAR. Ja minä hennoisin teeskennellä. Minua on loukattu, loukattu syvästi. Minä tahtoisin mieluummin, että veljeni sanoisi, mitä hän ajattelee, kuin että hän nimensä kirjoittaa säällisten kirjelmän alle, joita valtiosihteeri sepittää.

MACHIAVELLI. Eikö sitä pitäisi havaita —?

HALLITSIJATAR. Ja minähän tunnen heidät sisältä ja ulkoa. He mielellään soisivat, että kaikki tyynni olis' siivottua ja lakaistua; ja kun he itse eivät ryhdy asiaan, niin saa luottamusta kuka hyvänsä, jokahan luuta kädessä tulee. — O, minusta tuntuu kuin ihan näkisin mä kuninkaan kudottuna neuvoskuntineen tälle tapetille!

MACHIAVELLI. Niin elävästi?

HALLITSIJATAR. Ei yhden yhtä juonnetta puutu. On joukossa hyviäkin ihmisiä. Tuo rehellinen Rodrigo, joka on niin kokenut ja tasainen, ei kovin korkealle tähtää eikä minkään anna kukistua, suora Alonzo, uuras Freneda, luja Las Vargas, ynnä vielä muutamia, jotka kyllä kallistuvat mukaan, jahka se hyvä puolue vallastuu. Mutta tuollahan istuu se kuoppasilmä Toledolainen — otsa kupari, katse tuli ja syvä — hammas-raostaan mumisee naisten hentoutta, ajattomia myönnytyksiä, sekä että naiset hyvin pystyvät ajamaan opetetuilla selkähevosilla, vaan itse ovat kehnoja tallimestareita, ja sen semmoisia sukkeluuksia, joita minä ennen aikaan sain olla mukana kuulemassa herroilta valtiomiehiltä.

MACHIAVELLI. Väri puolesta teidän taulunne on aika lailla silmäänpistävä.

HALLITSIJATAR. Tunnustakaa vaan, Machiavelli! Koko tuossa hahmokaavaelmassani, josta kaikite saisit maalauksen syntymään, ei ole yksikään väri niin kellanruskea, niin sappimusta kuin Alban poskihivio oli kuin se väri, jolla hän maalaa. Jokainen on hänen silmissään jumalanpilkkaja, valtion kavaltaja; sillä tämän kaaren mukaan voi heti rattahin runnella, teilitä, seivästä, silpoa ja polttaa heidät kaikki. — Se hyvä, mitä minä olen täällä saanut aikaan, varmaan näyttää, noin puusta katsoen, tynni tyhjältä, juuri sen tähden, kun se on hyvää. — Sieltä kaukaa hän kärkeä joka ikistä vallattomuutta, mikä jo on ohitse, joka ikistä rauhattomuutta, mikä jo on hiljennettynä, ja kuningas saapi niin silmät täyteen vehkeitä, kapinaa ja raivoutta, että hänen mieleensä heijastaa ikään kuin täällä ihan söisivät toisiaan, vaikka törkeän kansan satunnainen lentovimmastus on jo ammoin aikaa unhottunut asia meillä. Siitä lieskahtaa hänen sisunsa oikein äkäisesti vihaamaan noita ihmis-parkoja; ne kihtaavat hänen silmäänsä kammottavilta vintiöiltä, niin, mokomin kuin pedot ja vaihdokkaat; tällöin alkaa hän tähystellä tulta ja miekkaa ja kuvitella, että sillä kurin sitä kesytetään ihmisiä.

MACHIAVELLI. Te minusta näytätte kovin kiivaalta, otatte asian kovin älyltä kannalta. Ettenkös te jää hallitsijattarena olemaan.

HALLITSIJATAR. Sen sitä tunnen minä. Hän tullessaan tuopi virkaohjeen. — Min' olen valtiotoimissa kyllin vanhennut, tietääkseni, mitenkä ketä vierotaan, ilman hältä virkapaikkaa ottamatta. — Ensimmäinen tuopi hän virka-ohjeen. Se on epämääräinen ja ontuva. Hän isotteleksen, sillä hänellä on valta; ja jos minä valitan, niin hän tekee jonkun salaisen virka-ohjeen syyksi; jos minä sitä tahdon nähdäkseni, niin hän lenkoilee mulle; jos minä vielä kiertän, näyttää hän mulle jotain paperia, joka sisältää mitä kuta vallan toista; ja jos silloin en minä rauhoitu, ei hän ole niinä miehinään, puhuinpa minä mitä tahansa. Sillä aikaa saapi hän tehneeksi, mitä minä pelkään, ja kauvas karsaan letkauttaneeksi, mitä minä toivon.

MACHIAVELLI. Minä tahtoisin, että voisit sanoa teitä vastaan.

HALLITSIJATAR. Minkä minä olen tyyntä palauttanut sanomattomalla kärsivällisyydellä, on hän kovuudella ja julmuudella ärsyttävä taas riehumaan. Minä saan silmiäni edessä nähdä työni hukkaan menevän, ja sitä paitsi saan kantaa syyn.

MACHIAVELLI. Odottakaa kuitenkin siksi, teidän ylhäisyytenne!

HALLITSIJATAR. Sen verran minull' on valtaa oman itseni suhteen, että saatan näyttää tyyneltä. Joutaa hän tulla! Minä hänelle paikan jätän mitä parhaimmalla muotoa maailmassa, ennen kuin hän minut ajaa tieltään.

MACHIAVELLI. Ihanko niin ketterään astahdatte tämän painavan askeleen?

HALLITSIJATAR. Raskaammin kuin osaat arvatakaan. Joka on tottunut hallitsemaan, perehtynyt siihen ajatukseen, että joka päivä tuhansien kohtalo on hänen kädessään, hän astuu valta-istuimelta alas kuin hautaan. Vaan parempi niinkin, kuin jäädä aloilleen, ikäänkuin haamu elävitten joukkoon, ja kokea onttoine ansioineen pysytellä paikassa minkä toinen on perinyt sekä nyt omaa ja hoitaa.

Klaaran asunto.

Klaara. Äiti.

ÄITI. Semmoista kuin Brackenburgin rakkautta en kuunaan ole minä nähnyt. En minä luullut sitä löytyvän muuvalla kuin ainoasti ritaritaruissa.

KLAARA (kävelee kahdakäteen huoneessa, erästä laulua hyreksien).

Onnekas vaan
Sydän lempivä on!

ÄITI. Hän aavistaa sinun suhdettasi Egmontiin; ja minä uskon, jos sinä tekeytyisit hieman ystävälliseksi häntä kohtaan, hän sinut sittenkin naisei, jos tahtoisit.

KLAARA (laulan).

Toipuu
Ja voipuu,
Käy aattelemaan,
Vartoo
Ja hartoo
Miel' ankeissaan!
Riemua täynnä,
Taas toivehetonn',
Onnekas vaan
Sydän lempivä on!

ÄITI. Heitä tuo mokoma tuutilulla!

KLAARA. Elkkä nurkuko minua siitä! Se on tenhokas laulu. Min' olen sillä jo monta kertaa tuudittanut suuren lapsen nukkumaan.

ÄITI. No sulla tok' ei ole mitään päässä paitsi rakkautesi. Kun sinä vaan et unhottaisi kerrassaan kaikkea sen ainoan asian tiimalta. Brackenburgia sun pitäis' arvossa pitää, sen minä sanon sulle. Hän saattaa kerran tehdä sinut onnelliseksi.

KLAARA. Hän?

ÄITI. Niin kyllä! Aika tulee! — Te lapset ette näe mitään edeltäpäin ettenkä kuule kuullessannekaan meidän kokemuksiamme. Nuoruus ja tuo suloinen rakkaus, sekin kaikki loppuu kerran! Aika tulee, jolloin kiitetään Jumalata, kunpa on jotakin tyyssijaa, kuhunka turvautua.

KLAARA (kamastuu, vaikenee ja kavahtaa ylös). Äiti, antaa tuon ajan tulla kuin kuoleman! Sitä ennakolta ajatella on hirveä. — Ja kun se tulee! Kun meidän täytyy — silloin — koetamme tulla aikaan niin hyvin kuin voimme. — Egmont, minäkö voisin elää ilman sinutta! — (Kyynelsilmin.) Ei, se ei ole mahdollista, ei mahdollista!

EGMONT (astuu, sisään, ratsuvaippaan kääriytyneenä, hattu silmillä).
Klaara!

KLAARA (kirkaisee, kimpoo takaperin). Egmont! (Tätä vastaan kiitäissä.) Egmont! (Tätä syleilee, ja nojautuu tämän rintaa vasten.) Oi, sinä hyvä, armas, kallis! Tulitko sinä? Oletko sinä tässä?

EGMONT. Hyvää iltaa, äiti!

ÄITI. Jumalan rauha, jalo herra! Lapsukaiseni on melkein ollut menehtyä, kun te niin kauvan viivytte. Hän on taas kaiken päivää puhellut ja laulellut teistä.

EGMONT. Tokihan te annatte mulle iltasen?

ÄITI. Kovin suuri armo! Jos meillä vaan olisi mitä tarjota!

KLAARA. Totta kaiketi! Olkaahan rauhassa, äiti! Minull' on kaikki tynni jo valmiina sitä varten. Min' olen vartta vasten laittanut jotain. Elkkä hiiskuko siitä mitään, äiti!

ÄITI. Ei kannata kehua.

KLAARA. Malttakaapas aikaa! Ja siihen minä vielä ajattelen: kun hän on minun luonani, ei minulla ensinkään ole nälkä, ja silloinpa ei pitäisi hänelläkään olla kovin suurta ruokahalua, kun minä olen hänen luonansa.

EGMONT. Niinkö luulet?

(Klaara polkaisee jalkaa ja nurpeissaan pyörähtää pois päin.)

EGMONT. Mikä sinulla on?

KLAARA. Kuinka te tänään olette niin kylmä! Te ette ole vielä suonut mulle yhtä muiskua. Miksi teillä on kädet vaipan kätöksissä, kuin kapalolapsella? Eihän sovi soturin eikä rakastajan kätkeä käsiään.

EGMONT. Aika ajoin, hyvä tyttö, aika ajoin. Kun sotamies seisoo väijyksissä ja mieli ehkä viekkauksella voittaa jotakin viholliselta, silloin hän kutistautuu kokoon, punoo käsivartensa yhteen rynnästensä päälle ja hautoo aikomustaan kypsäksi. Ja rakastaja —

ÄITI. Ettenkö te istumaan tahdo ruveta ja olla kuin kotonanne? Minun pitää lähteä kyökkiin. Klaara ei ajattele mit' ikään, kun te vaan olette täällä. Te saatte sitten pitää hyvänänne.

EGMONT. Teidän hyvän-suontanne on paras hyöste.

(Äiti poistuu.)

KLAARA. Ja mitähän olisi minun rakkauteni sitten?

EGMONT. Niin paljon kuin sinä tahdot.

KLAARA. Verratkaa sitä johonkin, jos teillä on sydäntä.

EGMONT. Ensiksi siis —

(Hän heittää vaippansa pois ja seisoo komeassa asussa.)

KLAARA. O je! Voi ihmettä!

EGMONT. Nyt minulla on kädet vapaana.

(Armastaa.)

KLAARA. Laskekaa! Teiltä nuhrautuu vaatteet. (Astuu takaperin.) Kuinka komea! Nyt min' en tohdi teitä, en hipaistakaan.

EGMONT. Oletko sinä nyt tyytyväinen? Minä sulle lupasin täällä kerran hispanialaisiks' esiytyä.

KLAARA. Enhän minä sen koommin teiltä sitä pyytänyt; arvelin, ett'ette tahtoneet. — Oi, tämä Kultainen Talja!

EGMONT. Siinä sen saat nähdä nyt!

KLAARA. Ja senkö on keisari sulle ripustanut kaulaan?

EGMONT. Niin, lapsi! Ja kantimet ja tämä tähtikunnan merkki antaa sille, joka niitä kantaa, vapaus-edut mitä jaloimmat. Koko maan päällä en tunnusta minä ketään tekojeni tuomariksi muita kuin tähtikunnan suuri-mestarin yhdessä ritarikokouksen kanssa.

KLAARA. O, sinä voisit hyvin antaa koko maailman tuomita itseäsi! — Sametti on sangen ihanaa, ja nauhat ja korko-ompelukset! — Eihän tässä tiedä, mistä alkaa.

EGMONT. Katsele vaan kyllicksesi!

KLAARA. Ja tämä Kultainen Talja! Te kerroitte historian mulle ja sanoitte, että se on kaiken suuren ja kalliin osan tunnustähti, mikä ansaitaan ja hankitaan vaivalla ja ahkeruudella. Se on sangen kallis — minä voin tätä verrata sinun rakkauteesi. — Sitä minä kannan samassa kohti, sydämessäni, — Ja kuitenkin —

EGMONT. Mitä sinä aijoit sanoa?

KLAARA. Eihän vertaaminen miten suju.

EGMONT. Kuinka niin?

KLAARA. Rakkauttasi en ole vaivalla ja ahkeruudella ansainnut, en hankkinut.

EGMONT. Rakkauten laita on aivan toisin. Sen sinä ansaitset juuri siitä syin, kun sin' et sitä hanki — ja ainoastaan nepä ihmiset sen kohtaavat parhaiten, jotk' eivät sitä etsiskentele.

KLAARA. Oletko sinä tämän itse kokenut? Tarkoittiko tämä ylväs huomautus sinua itseäsi? Sinua, jota kaikki kansa rakastaa?

EGMONT. Olisinko minä edes jotain heidän hyväksensä tehnyt! Voisinko minä jotain heidän hyväksensä tehdä! Heill' on sula hyvä tahto minua rakastaa.

KLAARA. Sinä varmaan olet hallitsijattaren luona ollut tänään?

EGMONT. Niin, olinhan minä siellä.

KLAARA. Onko välinne hyvä?

EGMONT. Siltä ainakin näyttää. Me olemme kohtelijaita ja ystävällisiä toisillemme.

KLAARA. Jako oikein sydämestä?

EGMONT. Minä suon hyvää hänelle. Kullakin on omat aikeensa. Eikä se asiassa vaikuta mitään. Hän on mainio vaimo, tuntee kansansa ja näkisi kyllin syvälle, ell'ei hän olis' epäluulokas samalla. Minusta hänell' on suuri tekeminen, kun hän minun elossani ja olossani aina vainuaa salaisuuksia, ja niitäkös ei minulla ole yhtään.

KLAARA. Eikö ihan yhtään?

EGMONT. No nyt! Eräs pikkuruikkunen lymy. Joka viinilaji aikaa myöten ainestaa astiaan viinikiveä. Oranialaisesta hänelle on kuitenkin vielä parempi huvitus ja aina uusi tehtävä. Tämä mies on saavuttanut sen maineen, että hänellä muka aina on joku salahanke mielessä. Ja niinpä hallitsijatar koettaa aina pälyä tämän otsaa, oivaltaakseen, mitä se mies mahtanee ajatella, koettaa pälyä tämän askeleita, saadakseen vihiä siitä, minne se niitä mahtanee suunnata.

KLAARA. Teeskenteleekö hän?

EGMONT. Hallitsijatarko? — Ettäs kysyt!

KLAARA. Anteeksi, minä aijoin kysyä: onko hän viekas?

EGMONT. Ei sen enemmän eikä vähemmän kuin minkä jokainen, joka tahtoo tarkoitustensa perille päästä.

KLAARA. Min' en vois' aikaan tulla suuressa maailmassa. Mutta hänellähän onkin miehinen henki. Hän on naiseksi muullainen, kuin me ompelijattaret ja kyökkinäpsät. Hän on suuri, uljas ja päättäväinen.

EGMONT. Niin, joll'ei eteen satu kovin kirjavata. Mutta tähän toviin on hänen päänsä vähän pyörällä.

KLAARA. Kuinka niin?

EGMONT. Hänell' on hivene viiksiäkin ja silloin tällöin jalkoleini-kohtaus. Oikea amatsooni!

KLAARA. Majesteetillinen rouva! Minä hätäytyisin astuessani hänen eteensä.

EGMONT. Ethän sinä muuten ole aivan arka. Eikä tuo olisikaan hätäytymistä, ainoastaan immen kainoutta.

(Klaara luo silmänsä alas, käteen tarttuen nojautuu Egmontiin.)

EGMONT. Minä ymmärrän sinut! Rakas tyttö! Sinä saatat nostaa silmäsi.

(Suutelee Klaaran silmiä.)

KLAARA. Suo minun vajjeta! Suo minun pitää sinut! Suo minun katsella sinua silmiin, löytää niistä kaikki tyynni, lohtu ja toivo ja ilo ja suru! (Syleilee ja katselee Egmontia.) Sano mulle! Sanos! Enhän minä käsitä! Oletko sinä Egmont, kreivi Egmont, tuo suuri Egmont, joka niin paljon huomiota herättää, josta sanomissa kerrotaan, jota kaikki maakunnat jumaloitsevat?

EGMONT. En, en minä ole tuo.

KLAARA. Kuinka?

EGMONT. Katsopas, Klaara! — Annas minä istun! (Hän rupee istumaan, Klaara polviutuu jakkaralle hänen eteensä, panee kyynäsvartensa hänen syliinsä ja katselee häneen.) Tuo Egmont on ikävä, valju, kylmä Egmont, jonka täytyy itseänsä olettaa, näyttää milloin mitä, kulloin kuta naamaa, tuo kiusattu,

väärin tunnettu, selkattu, vaikka hän ihmisten mielestä on iloinen ja hauska, tuo jota rakastaa kansa semmoinen, jok' ei tiedä, mitä tahtoo, jota kunnioittaa ja tähtiin ylistää joukko semmoinen, jonka kanssa ei ole mihinkään yrittämistä, ympärillä ystäviä, joidenka haltuun hän ei tohdi heittäytyä, tuo jota silmällä pitää ihmiset, jotka tahtovat uiden-voiden takerruttaa häntä, tuo työskentelevä ja harrastava usein päämäärää vailla, enimmäkseen palkkaa vailla — O, anna mun olla ilmaisematta, mitenkä tuon on laita, — mitenkä tuon on mieli! — Vaan tämä — kuules, Klaara — tämä on rauhallinen, avomielinen, onnellinen, tämä on sen parhaimman sydämen rakastettu ja tuttu, minkä hänkin tuntee kokonaan, ja täydellä rakkaudella ja luottamuksella painaa omaa sydäntänsä vasten. (Armastaa Klaaraa.) Tämä on sinun Egmontisi!

KLAARA. Niin suo minun kuolla! Maailmass' ei ole ylempää riemua kuin tämä!

NELJÄS NÄYTÖS.

Katu.

Jetter. Rakennusmestari.

JETTER. Hoi! Kuules! Hoi, naapuri, yksi sana!

RAKENNUSMESTARI. Mene tiehes, ja ole hiljaa!

JETTER. Vaan yks' sana! Eikö mitään uutta?

RAKENNUSMESTARI. Ei mitään, sen kun meidät on taas uudestaan kielletty puhumasta.

JETTER. Mitä, hä'?

RAKENNUSMESTARI. Käykää tänne lähemmä seinustaa! Varokaa itseänne! Herttua Alba on, heti tulennastaan, julistuttanut semmoisen käskyn, että jos kaksi tai kolme keskenään puhelee kadulla, niin ne julistetaan, ilman ensin tutkimatta, tuota päätä valtiorikokseen syypääksi.

JETTER. Voi onnettomuutta!

RAKENNUSMESTARI. Ikuisen vankeuden uhalla on kielletty, ett' ei saa valtio-asioista, ei mitään puhua.

JETTER. Voi meidän vapauttamme!

RAKENNUSMESTARI. Ja kuoleman-rangaistuksen uhalla ei kerrassa kukaan saa hallituksen toimia moittia.

JETTER. Voi meidän päitämme!

RAKENNUSMESTARI. Ja oikein varalta hyväntekijäisiä luvaten kehoitetaan isiä, äitejä, lapsia, sukulaisia, ystäviä, palkollisia ilmoittamaan asian alkain asetetulle tuomio-istuimelle, mitä ikään sisinnä missäkin talossa tapahtuu.

JETTER. Lähtään kotia!

RAKENNUSMESTARI. Ja nöyrille on luvattu, että he eivät tule kärsimään mitään vahinkoa, ei hengen, kunnian eikä omaisuuden puolesta.

JETTER. Niin lempeätä! Oli se minusta kuitenkin kohta onnetonta, kun tuo herttua tuli kaupunkiin. Hamasta siitä päivin on tuntunut, niin kuin taivas olis' yltäänsä vetäynnyt mustaan huntuun, ja riippuisi niin matalana, että täytyisi kumartua, jos mieli päästä siihen päällään puukkaamatta.

RAKENNUSMESTARI. Vaan mitenkä sinua hänen sotamiehensä miellyttävät? Vielä vainen! Nämä on toinen laji äyrijäisiä, kuin joihin me ennestään olemme tottuneet.

JETTER. Uh! Oikein sydäntä kouristaa, kun näkee muutaman osaston mokomia samoilevan pitkin katuja. Suoria kuin seipään-nielijöitä — värvähämätön katse, yks' askel koko lituisella liudalla! Ja näitä kun on vartiona seisomassa, ja menet jonkun ohitse, niin siinä hän jurottaa, kuin tahtoisu sinut katsoa ihan läpi ja puhki, ja näyttää niin karuksi karjenneelta äkäpuralta, että luulet joka nurkalla näkeväsi kuritusmestarin. Ei nämä minulle ollenkaan mieleen. Olivathan meidän sotilaamme kumminkin hauskaa

väkeä. Ne hennoivat ottaa pikku vapaisuksiakin, seista hajalla säärin, lakki toisella korvalla, elivät ja antoivat muidenkin elää. Mutta nää urokset ovat kuin koneita joiden sisässä asuu perkele.

RAKENNUSMESTARI. Jos tuommainen ärjäisee: "Seis!" ja ojentaa, tokko luulet, että siinä seisotutaan, vai mitä?

JETTER. Minä paikalla olisin kuoleman oma.

RAKENNUSMESTARI. Lähtään pois kotiin!

JETTER. Siit' ei hyvä seuraa. Jää terveeksi!

SOEST (tulee). Hyvät ystävät! Toverit!

RAKENNUSMESTARI. Hiljaa! Anna meidän mennä.

SOEST. Olettenko kuulleet?

JETTER. Yltä kyllin!

SOEST. Hallitsijatar on lähtenyt.

JETTER. No Jumala armahtakoon meitä!

RAKENNUSMESTARI. Hän se oli meidän viimeinen tukemme.

SOEST. Aivan äkkiä ja kaikessa hiljaisuudessa. Hän ei voinut tulla aikaan herttuan kanssa; hän ilmoitutti aatelisille, että hän muka tulee takaisin. Ei kukaan usko sitä.

RAKENNUSMESTARI. Jumala antakoon aatelille anteeksi, että he ovat tämän uuden ikeen laskeneet meidän niskaamme. He olisivat voineet estää sen. Nyt on meidän etuoikeutemme mennyt.

JETTER. Jumalan tähden, ei sanaakaan etuoikeuksista! Minä vainustelen jotain teloitus-aamun hajua; aurinko ei näytä kasvojaan, sumussa löyhkää katkua.

SOEST. Oranialainen myös on poissa.

RAKENNUSMESTARI. Niin olemme siis kokonaan turvattomina.

SOEST. Kreivi Egmont on jäljellä.

JETTER. Niin, Jumalan kiitos! Vahvistakoot kaikki pyhimykset häntä, että hän koettaa tehdä parastansa! Hän se on ainoa, joka kykenee jotakin toimittamaan.

VANSEN (esiytyy). Tapaanpas minä vihdoin parisen, jotk' eivät vielä ole kursoon mataneet.

JETTER. Tee meille niin hyvin, ja mene matkaas'!

VANSEN. Tn ette jnur' ole kohtelijas.

RAKENNUSMESTARI. Täss' ei, maar, olekaan aika kursailla. Syyhyttääkö taas selkänahkaanne? Joko siit' on äsköinen kylpy haihtunut?

VANSEN. Kysy sotamiehen haavoja! Jos minä olisin piitannut selkäsaunoista, niin eihän minust' olisi kuuna kullan valkeana tullut mitään.

JETTER. Vaan tästäpä vielä saattaa tulla toimoinen tosi eteen.

VANSEN. Minun nähdäkseni, tuosta ukonilmasta, jok' on nousemassa, on surkean lamaava hervaus paneutunut tuntumaan teidän jäsenissä.

RAKENNUSMESTARI. Sinun jäsenes' saavat pian jännistellä toisessa paikassa, joll' et pysy kuoressasi.

VANSEN. Voi vihelijäisiä rottia, jotka paikalla huikaisee epätoivo, sikäli kun talonisäntä vaan hankkii yhden uuden kissan! Jospa nyt tuleekin hiukan toinen tempku, niin kyllä tässä elää mylhetään vielä entiseen tapaan, olkaa varmat siitä!

RAKENNUSMESTARI. Sinä olet hurjapäinen renttu!

VANSEN. Setä pöllö! Anna sinä vaan herttuan hersua! Tuo vanha katti näyttää minusta siltä, kuin hän olis' sisäänsä ahtanut perkeleitä rottain asusta ja nyt ei jaksaisikaan niitä sulattaa. Antaa hänen olla

rauhassa! Hän tarvitsee hänkin syödä, juoda, nukkua, kuin ihminen konsanaan. Ei minua tuo peloita, jahka me oikein otetaan ajasta vaari. Alussa se käy ryöppy. Sittenpä älyää hänkin! mitenkä on paljon mukavampi elää ruokavarikossa, sikolappeiden siiressä, ja viettää yörauhaa, kuin jyvä-aitassa vaania mitä kuta rotta-rukkaa. Nyt alkakaa laputtaa, tiehenne, kyllä minä tunnen herrat vallanpitäjät!

RAKENNUSMESTARI. Nääs, mitä kaikkea tuollainen kalu saa purkaa puuttumatta! Jos minä iki eläissäni olisin mitään tuommoista sanonut, en hetkeäkään pitäis' itseäni varmana.

VANSEN. Olkaa te vaan huoletti! Ylijumala itse ei tuon taivaallista tule tietämään teistä, maanmatosista, saatikka sitten hallitsija.

JETTER. Panettelija!

VANSEN. Minä tiedän taas toisia, joille olisi parempi, jos heillä sankaruuden sijaan olisi joku räätälin-suoni ruumiissa.

RAKENNUSMESTARI. Ketä te sillä tarkoitate?

VANSEN. Hm! minä tarkoitan kreiviä.

JETTER. Egmontia! Mitä hänen olisi peljättävä?

VANSEN. Min' olen vaan köyhä juutas, joka voisın koko vuoden elää sillä, minkä hän tuhlaa yhdessä illassa. Ja kuitenkin hänen kannattaisi hyvin antaa kerran mulle koko vuoden-tulonsa, jos hänellä olisi minun pääni yhden ainoan neljänneksen tuntia!

JETTER. Kylläpä sin' olet olevinasi koko mielenpesä! Ovathan toki Egmontin hiuksetkin selvemmat kuin sinun aivosi.

VANSEN. Sanokaa mitä sanotte! Vaan hienoudessa eivät vedä vertoja. Ne korkeat herrat pettyvät kaikkein ensimmäiseksi. Hänen ei pitäis' olla niin varma.

JETTER. Mitä tuo latelee? Semmoisen herran!

VANSEN. Niin juuri siitä syystä, kun häness' ei ollenkaan ole räätäli-kepsua.

JETTER. Ruokkoo suusi, suupalto!

VANSEN. Hänelle minä toivoisin ainoastaan hetkeksi ruumiiseen teidän miehuisenne miehuuden, joka häneen loisi rauhattomuuden ja häntä niin kauvan nykkisi ja näykkisi, kunnes hänen täytyisi pois kaupungista suoriutua.

JETTER. Te juttelette kovin yksinkertaisesti. Hän on niin varma kuin taivaalla tähti.

VANSEN. Etkö sin' ole milloinkaan nähnyt tähdenlentoa? Yks hui — hai — se on poissa!

RAKENNUSMESTARI. Kuka tahtoo hänelle mitä tehdä?

VANSEN. Kuka tahtoo? Tahdotko sinä miten estää? Tahdotko sinä nostaa kapinan, jos ne hänen ottavat vangiksi?

JBTTER. Ah!

VANSEN. Uskallattenko te panna nahkanne hänen edestään?

SOEST. Oh!

VANSEN (heitä matkien). Oh! Äh! Öh! Ihmetelkää läpi koko aakkonen! Se on niin ja siksi jää! Jumalapa häntä varjelkoon!

JETTER. Minä ihan hämmästyn teidän hävyttömyyttänne. Semmoisen, jalon, rehellisen miehen olisi jotakin peljättävä?

VANSEN. Roisto on kaikkialla etukynnessä. Syyhyn syytettyin jakkaralla istuissaan tekaisee se tuomarista hassun, taas tuomio-istuimelta käsin se on tuiki kärkeä kanteen-alaisen pahantekijäksi sukaisemaan. Minulla on ollut kirjoitettavana ote semmoisesta pöytäkirjasta, jonka mukaan viranomaisen tuomari näkyy hovista saaneen yllin kyllin kiitosta ja rahaa, sen vuoksi, että hän, tutkiessaan muutamaa rehellistä raukkaa, jota tahdottiin saada kiikkiin, teki tästä mies-pahasta konnan.

RAKENNUSMESTARI. Siinä sinä taas valhettelit oikein losauttamalla. Mitä pystyvät ne ongittelemaan, jos kuka on syytön?

VANSEN. O, varpusenpää! Miss' ei mitään tartu ongittelemalla onkeen, siinä tutkitaan otus pussiin. Kunniantunto tekee ihmisen varomattomaksi, pianpa uhkamieliseksi myös. Tällöin kysellään ensimmältä hyvin lievästi ja säysysti, ja vanki on ylpeä viattomuudestaan, joksika sitä nimittävät, puhuu kuin putkesta suoraan kaikki, minkä toinen ovelampi kieltäisi kieleltään. Sitten kutoo inkvisitori vastauksista uusia kysymyksiä ja tähtää juuri siihen kohti, missä kipenekään hiilahtaa ristiriitaa ilmi. Siinä kuraisee hän paulansa ja antaa sen tuhma-Jussin tallustaa sitä jälehmäänsä, että se tässä kohti on sanonut vähän liika paljon, tuossa kohti vähän liika vähän, tai että se on, Jumala ties mitenkä päähän pistäen, jättänyt jonkun niksikin mainitsematta, ja hyvinkin vielä on tullut miten kuten hätäytyneeksi, — niin, kas, silloin sitä ollaan oikealla tolalla! Ja minä vakuutan teille sen, että tarkemmin ei etsiä nourostele kerjäläis-ämmä riepurättiä rikkoläjältä, kuin tuo moinen konnaseppä setvien vähänpätöisistä, vinoista ja vatvotuista, vääristä ja vanutetuista, arvatuista, tunnetuista, epuutetuista ilmiannoista ja suhteista, viimein sepustaa itsellensä ryysyrepaleisen variksenpelvon, voidakseen hirttää orpopirunsa, vähintäänkin in effigie. Ja tämä utra hirtehin kiittäköön luojaansa, jos hän vielä itse voi nähdä itsensä riippumassa.

JETTER. Onpas sillä liukas kieli.

RAKENNUSMESTARI. Kärpästen kanssa tuo tuommoinen saattaa käydä päinsä. Vaan ampijaiset he pilkkaavat teidän hämähäkin-verkkoanne.

VANSEN. Sitä myöten, mitä lajia hämähäkit ovat. Katsokaas, tuo pitkä herttua on hahmoltaan vaseti kuin umpilukki, ei niin kuin joku mahakas maukku, n'ei hetikään ole niin tihulaisia, vaan tuommoinen pitkäpiippa, laihamälppä — hapsinkakkijainen — jok' ei haaskasta saa täyttään ja vetää oikein hienoja kinosäikeitä, mut sen sitkeämpiä.

JETTER. Egmont on Kultaisen Taljan ritari. Ken uskaltaa häneen kättä puuttaa? Ainoastaan hänen vertaisensa voivat häntä tuomita, ainoastaan koko tähtikunta. Sinun ilkeä kielesi ja sinun paha omatuntosi heruttaa sinusta tuota suunantinetta.

VANSEN. Tahdonko minä siltä pahaa hänelle? Minulle se voi olla yhdentekevä. Hän on oivallinen herra. Pari mun hyvää ystävääni, jotka missä tahansa muualla olisi jo hirtetty, on hän kuvan selkäsaunalla päästänyt. — Menkää nyt, menkää! Sen minä itse teille neuvon. Tuolla tulee patrulli, näen mä. Nep' ei näytä minusta semmoisilta, että huolisivat niin sanomin juoda veljenmaljaa meidän kanssamme. Me varrotaan asian juoksua ja siivolla vaan tässä katsellaan päältä. Minull' on tuolla joku kakkonen orpanahempukoita, ja hyvä veikko kapakanisäntänä; jos ne noilta pääsevät makuun, eivätkä sitten kesyty, niin kyllä ne ovat paatuneita hornansusia!

Kulenburgin palatsi.

Herttua Alban asunto. Silva ja Gomez kohtaavat toisensa.

SILVA. Oletko sinä toimittanut herttuan käskyt?

GOMEZ. Tempuilleen. Kaikkein päivysvartioitten on säädetty saapua määrättyyn aikaan eri paikoille, jotka minä olen heille osviitannut. Ne siihen asti kävelevät ympäri kaupunkia, niin kuin tavallisesti, järjestystä pitämässä. Kellään ei ole mitään tietoa toisestaan. Itse kukin luulee yksistänsä itseään tämän käskyn koskevan, ja yhdessä silmänräpäyksessä saattaa sitten saartorintama olla ummessa ja kaikki palatsin ovet miehitettyinä. Tiedätkö sinä syyn, mistä tämä käsky koituu?

SILVA. Minä olen tottunut sokeasti tottelemaan. Ja ketä on niin helppo totella kuin herttuata, kun seuraus heti kohta näyttää, että hän on käsenyt oikein?

GOMEZ. Hyvä! Vai niin! Ei tuo minusta tunnukaan niin kummalta, että sinä tulet hänen laisekseen, yhtä umpinaiseksi ja harvapuheiseksi, sinun kun täytyy alinomaan olla hänen hoteillaan. Minä vähän vierastan semmoista outoutta, minä joka olen tottunut siihen herkempään italialais-palvelukseen. Uskollisuudessa ja kuuliaisuudessa olen minä sama kuin ennenkin, vaan minulle on tavaksi tullut jutella ja tarinoida. Te olette kaikki vaiti, ettenkä suo itsellenne yhtään. iloista hetkeä. Herttua on minun mielestäni, kuin portiton kuparitorni, jonka miehistöllä on siivet. Nykyjään kuulin minä hänen pöydässä sanovan eräästä iloisesta ja ystävällisestä miehestä, että se on kuin paha kapakka, jonka oven päällä seisoo paloviina-osviitta viehättämässä sisään laiskimuksia, kerjäläisiä ja varkaita.

SILVA. Ja eikö hän vaiti ollen tuonut meitä tänne?

GOMEZ. Siitä ei ole mitään sanomista. Se on varma se! Ken on saanut olla sitä viisautta näkemässä, mitenkä hän armeijan toi Italiasta tänne, se on nähnyt jotakin. Mitenkä hän, sanalla sanoen, ihan kuin pujottelihen läpi ystävien ja vihollisten, läpi franskalaisten, sekä kuninkaallisten, että kerettiläisten, läpi sveitsiläisten ja liittolaisten, piti ankarinta sotakuria sekä osasi rentonansa ja estymättä johtaa retken,

jota pidettiin aina niin vaarallisena! — Me olemme nähneet jotakin ja saaneet oppia jotakin.

SILVA. Niin, ja täällä myös! Eikö ole kaikki tyynni niin hiljaista ja tyyntä niinkuin ei mitään kapinaa olis' ollutkaan?

GOMEZ. Nono, täällähän oli enimmäkseen tyyntä jo silloin kun me tulimme tänne.

SILVA. Maakunnissa on tullut paljon tyyneempi, ja jospa jokunen vielä liikehtii, niin senkin paetakseen. Mutta niiltäkin hän pian tukkee tiet, luulen ma.

GOMEZ. Nyt vasta hän oikein voittaaakin kuninkaan suosion.

SILVA. Ja meillä ei ole mikään tärkeämpää kuin pysyä herttuan suosiossa. Jos kuningas tulee tänne, ei varmaan jää herttua eikä kukaan, ketä hän puolustaa, palkkiota vaille.

GOMEZ. Uskotko sinä kuninkaan tulevan?

SILVA. Sitä varten puuhataan niin monenmoisia valmistuksia, että onpa sitä hyvin uskottava.

GOMEZ. Minuapa vaan eivät saa uskomaan.

SILVA. Niin elä ainakaan puhu siitä. Sillä vaikka kuninkaan aikomus ei olisikaan tulla, niin se ainakin on varmaan hänen aikomuksena, että uskotaan hänen tulevan.

(Ferdinand, Alban äpäpäpoika.)

FERDINAND. Eikö isäni ole vielä tullut ulos?

SILVA. Me odotamme häntä.

FERDINAND. Ruhtinasten pitäisi pian tulla tänne.

GOMEZ. Tulevatko he tänään?

FERDINAND. Oranialainen ja Egmont.

GOMEZ (kuiskaa Silvalle). Minä huomaan jotakin.

SILVA. Niin pidä se omana tietonasi!

(Herttua Alba. Kun hän tulee sisään, ja astuu esiin, peräytyvät nämä toiset.)

ALBA. Gomez!

GOMEZ (astuu esiin). Herra!

ALBA. Sin' olet jakanut ja järjestänyt vartiot?

GOMEZ. Aivan täsmälleen. Päivys-vartiot —

ALBA. Siinä kylliksi! Sinä odotat kalleriassa. Silva sanoo sinulle hetken, milloin sinun pitää ne yhdistää ja miehittää palatsin käytävät. Muun sinä tiedät.

GOMEZ. Niin, herra!

(Pois.)

ALBA. Silva!

SILVA. Täss' olen.

ALBA. Kaikkeaa mitä minä olen vanhastaan sinussa arvottanut, rohkeutta, päättäväisyyttä, empimätöntä toimelijaisuutta, sitä sinä näytät tänä päivänä!

SILVA. Minä kiitän teitä siitä, että te annatte tilaisuuden näyttääkseni, että min' olen sama kuin ennenkin!

ALBA. Niin pian kuin ruhtinaat ovat minun tyköni astuneet, riennä heti paikalla panemaan Egmontin kotikirjuri kiinni! Oletko sinä toimittanut niin, että saat ne muut kiinni, jotka sinun on määrä?

SILVA. Luota meihin! Heidän kohtalonsa sattuu heihin, niin kuin hyvin laskettu auringon pimennys, säntilleen ja kauhistavasti.

ALBA. Oletko sinä heitä tarkoin pidättänyt silmällä?

SILVA. Kaikkia, Egmontia liijatenkin. Hän se on ainoa, jok' ei ole käytöstään muuttanut, sinun tultuasi kaupunkiin. Päivät päästään ratsahilta ratsahille, pitää kemuja, on aina hauska ja puhelijas pöydässä, pelaa, ampuu, ja illat hiipii lemmyisensä luona. Toiset ovat tuntuvan taitteen tehneet elantotavassaan. He pysyvät kotona, ja heidän ovensa edusta näyttää siltä, kuin sairas olisi huoneessa.

ALBA. Ruttoon siis, ennen kuin ne virkuvat vastoin meidän tahtoamme!

SILVA. Minä saan ansaan heidät. Sinun käskyäsi myöten syydämme heille kohtelijaita kunnianosotuksia kosolta. Se heitä karsii; valtioviisauudessaan osottavat he meille tuskaista kiitollisuutta, tuntevat, että osavinta on paeta, kukaan ei uskalla hievahtaa, he vitkailevat, eivät kuonnu yhdistymään, ja omin päinsä yrittämästä jotakaan uskalijasta askelta estää heitä yhteisyys-henki. He tahtoisivat mielellään välttää kaikkea epäluulon alaisuutta ja koituvatkin yhä enemmän epäluulon alaisiksi. — Ilolla näen minä koko sinun aikeesi jo täytettyinä.

ALBA. Minä iloitsen ainoastaan siitä, mik' on todella tapahtunut enkä herkästi siitäkään; sillä aina sitä jääpi aihetta, mikä meitä ajatteluttaa ja huolestuttaa. Onnetar on oikullinen kyllä, usein ylentää halvat, katalat puuhut ja alentaa hyvin tuumitut katalalla seurauksella. Odota täällä, kunnes ruhtinaat tulevat! Anna sitten Gomez'ille määrä kadut miehittää ja kiiruhda sinä itse panemaan Egmontin kotikirjuri ja ne muut kiinni, jotka sinun on määrä! Kun se on tehty, tule takaisin ja ilmoita pojalleni, että hän neuvoskuntaan saa mulle antaa tiedon.

SILVA. Minä toivon, että minä julkean tänä iltana hörymättä astua sinun silmies eteen.

(Alba menee pois hakemaan poikaansa, joka tähän asti on seissut kalleriassa.)

SILVA. Min' en ole mies sitä sanomaan, vaan minun toivoni horjuu. Minä pelkään, ett' ei se käy niin kuin hän ajattelee. Minä näen edessäni henkiä, jotka vaiti ja mieltien mustilla maljoilla mittaavat ruhtinasten ja tuhansien kohtaloa. Verkkaan vaaruu vaa'an kielo edes-takaisin; tuomareita näyttää syvästi ajatteluttavan; vihdoinkin painuu malja toinen, nousee toinen, kohtalon oikun henkäyksestä; ja se on päätetty.

(Poistuu. Alba astuu esiin Ferdinandin kanssa.)

ALBA. Miltä näytti kaupunki?

FERDINAND. Se on kokonaan antautunut alle-kynsin. Minä ratsastelin, ikäänkuin ilman aikojaan, katu katu sinne tänne. Teidän hyvin järjestämänne vartijat pitävät pelkoa niin vireillään, että siellä ei hirvitä, ei hiiskahtaa. Se on kuin joku kenttä, salaman kaukaa välähdellen. Ei näy yhtään lintua, yhtään eläintä, paitsi mikä johonkin piilopaikkaan mennä vilahtaa.

ALBA. Etkö sinä kohdannut mitään muuta?

FERDINAND. Egmont ratsasti muutamain muiden kanssa torilla vastaani. Siinä tervehdittiin. Hänellä oli äkkinäinen sälkö hevosena, jota min' en malttanut olla kehaisematta. "Kiireesti opettakaamme ratsuja, niitä piakkoin tarvitsemme!" huusi hän minulle. Hän tulee vielä tänään minua katsomaan, sanoi, ja teidän pyyntönne mukaan, keskustelemaan teidän kanssanne.

ALBA. Hän saa sinut tavata.

FERDINAND. Kaikista ritareista, joita minä täällä tunnen, on hän minusta miellyttävin. Näyttää, että meistä tulee hyvät ystävät.

ALBA. Sinä yhäti hätiköit vaan liijaksi ja olet liika vähän varovainen. Yhäti saan minä tuta sinussa tuota äitisi kevytmielisyyttä, joka hänet silmitönnä lennätti minun syliini. Ulkonäkö on sinut jo viekotellut moneen ajattelemattomaan ja vaaralliseen yhdelmykseen.

FERDINAND. Teidän tahtonne on minut osaava muottiinsa muokata.

ALBA. Minä sinun nuorelle verellesi annan tämän kevytmielisen hyväntahtoisuuden, tämän varomattoman iloisuuden anteeksi. Ainoastaan elä unhot, mihin toimeen minut on lähetetty, ja minkä osan minä siitä tahtoisin antaa sinulle.

FERDINAND. Muistuttakaa minua eläköä säästäkö, milloin niin tarpeelliseksi näette!

ALBA (pikku loman jälkeen). Poikani!

FERDINAND. Isäni!

ALBA. Ruhtinaat tulevat pian, Oranialainen ja Egmont tulevat. Ei siihen ole epäluulo ollut syynä, että minä sinulle nyt vasta julkaisen, mitä pitää tapahtua. He eivät enää täältä pääse pois.

FERDINAND. Mitä aijot?

ALBA. On päätetty heidät panna takavarikkoon. — Sinä hämmästyit. Kuule, mitä sinun on tehtävä! Syyt saat tietää vasta, kun teko on tehty. Nyt ei ole aikaa niitä esiin tuoda. Sinun ainoan kanssasi tahtoisin minä keskustella kaikkein suurimmasta, salaisimmasta seikasta. Vahva side yhdistää meidät, sinä olet mulle kallis ja rakas, sinun osaksesi tahtoisin minä kasata kaikki hyvät lahjat. En tottumusta tottelemaan ainoastansa tahtoisin minä sinuun juurruttaa, myöskin sitä neroa, jotta itse pystytään julkilausumaan, käskemään, suorittamaan, tahtoisin minä istuttaa sinuun, minä tahtoisin jättää sinulle mitä suurimman perinnön, kuninkaalle mitä otollisimman palvelijan, varustaa sinut, parhaalla, mitä minull' on, ett' ei sinun tarvitse häveten esiytyä sääty-veljien seassa.

FERDINAND. Mitä minä sinulle jään velkaa tästä rakkaudesta, minkä sinä minulle ainoalle pyhität, sill' aikaa kun kokonainen valtakunta vapisee sinun edessäsi!

ALBA. Nyt kuule, mitä on tehtävä! Niin pian kuin ruhtinaat ovat sisään astuneet, suljetaan kaikki palatsin käytävät. Siihen on Gomez'illa käsky. Silva vangitsee kiireesti Egmontin kirjurin ynnä ne, joita enimmin epäillään. Sinä pidät vartijoita järjestyksessä porteissa ja linnapihoissa. Ennen kaikkia, miehitä luotettavimmilla miehillä nämä viereiset huoneet. Odota sitten kalleriassa, kunne Silva tulee takaisin, ja tuo mulle joku tuhoinen lappu tänne sisään merkiksi, että hän on tehtävänsä toimittanut! Varro sitten etehisessä, kunnes Oranialainen lähtee, ja seuraa häntä! Minä pidätän Egmontin tänne, ikään kuin minun olisi hälle vielä jotain sanottava. Kallerian päässä sinä Oranialaiselta vaadit miekan, huudat vartijoita, kiireesti sieppaat sen vaarallisimman miehen takavarikkoon, ja minä täällä vangitsen Egmontin.

FERDINAND. Minä tottelen, isä — ensi kerran raskaalla sydämellä ja surulla!

ALBA. Minä annan sinulle sen anteeksi. Tää on ensimmäinen suuri päivä elämässäsi.

(Silva astuu sisään).

SILVA. Airut Antverpenista. Täss' on kirje Oranialaiselta. Hän ei tule.

ALBA. Sanoiko se airut niin?

SILVA. Ei, joku aavistus minulle sanoo niin.

ALBA. Sinun suustasi puhuu minun paha haltijani. (Kun on kirjeen lukenut, viittaa hän molemmille, ja nämä vetäytyvät kalleriaan takaisin. Hän jää yksin edustalle). Hän ei tule. Hamaan viho viimeiseen hetkeen lykkää hän selityksensä. Hän uskaltaa siis olla tulematta! Näin oli siis viisas tällä kertaa vastoin luuloani viisas kyllä, ollakseen olematta viisas! — Aika se kiiruhtaa! Vielä tuossa viisarin pikku pyörähdys, ja silloin on suuri teko tehdyilleen tehty tahi laiminlyöty, takaisin-tulemattomiin laiminlyöty! Sillä sit' ei voi uudestaan tehdä eikä pitää salassa. Kaikki tyynni olin minä punninnut kypsäksi, minä olin tämänkin tilapään ajatellut ja päättänyt, mitenkä siinä minun on tehtävä. Ja nyt, kun juuri teko olisi tehtävä, minä tuskin voin estää, ett' ei nuo myöten- ja vasten-syyt uudestaan minun päässäni häily ristiin. — Onko osavata ne muut vangita, jos hän multa pääsee? Myöstytkö minä ja annanko Egmontin päästä seuralaistensa kanssa, niin monen kanssa, jotka nyt, kukaties ainoastaan tänä päivänä, ovat minun käsissäni? Niin pakottaa siis kohtalo sinuakin, sinä järkähtämätön! Mitenkä kauvan ajateltu! Mitenkä tarkoin valmisteltu! Mitenkä suuri, mitenkä ihana tämä aije! Mitenkä likellä toivo tähteään! Ja nytpä juuri päättävänä hetkenä olet sinä kahden tulen välissä. Sinun kätesi haparoipi kuin arpa-uurnan sisusta, synkkää tulevaisuutta. Se mitä sieltä olet haraisemassa, on vielä umpinaisena kääryssä, et tiedä, onko arpa voittoniekka vaiko tyhjä. (Hän hörösty, niin kuin kuulisi jotakin, ja menee ikkunaan). Se on hän! — Egmont! Kantoiko sinut hevosesi niin kepeästi tänne, eikö se arastanut verihurmetta ja sitä henkeä, joka, paljas miekka kädessä, on portilla vastaanottamassa sinua? Astu alas! — Niin on sulla toinen jalka haudassa! — ja niinpä molemmatkin! Niin, niin, sivele ja taputtele vaan viimeinen kerta sen kaulaa, uljaan palveluksen edestä! — Ja minulla ei ole valinnan sijaa. Niin sokaistuna, kuin nyt Egmont tänne lähestyy, ei hän voi sinun huostaasi toista kertaa antautua! — Kuulkaa!

(Ferdinand ja Silva kiiruhtavat esiin).

Te teette niin kuin minä käsinkin, minun tahtoni on järkähtämätön. Minä pidätän, kävi miten kävi, Egmontia täällä, siksi kun sinä mulle annat Silvalta sanoman. Pysy sitten saapuvilla! Sinultakin kohtalo riistää sen suuren ansiotyön, että otat omin käsin kuninkaan pahimman vihollisen vangiksi. (Silvalle). Riennä! (Ferdinandille). Mene häntä vastaan!

(Alba jää hetkeksi yksin ja kävelee ääneti kahdakäteen. Egmont esiytyy).

EGMONT. Minä tulen kuninkaan käskyjä tietämään, kuullakseni, mitä palvelusta hän pyytää meidän uskollisuudeltamme, joka hänelle on aina altis.

ALBA. Hän haluaa edellä kaikkia tiedustaa teidän neuvoanne.

EGMONT. Missä suhteessa? Tuleeko Oranialainen myös? Minä luulin hänet kohtaavani täällä.

ALBA. Minä olen pahoillani siitä, että häntä puututaan juuri tässä tärkeässä tilaisuudessa. Kuningas haluaa tiedustaa teidän neuvoanne, teidän ajatustanne, millä tavoin voitaisiin taas rauha saada kuntoon tässä maassa. Niin, hän toivoo, että te yhdytte vahvasti vaikuttamaan rauhattomuuden hiljentämisessä täällä, sekä täydellisen ja pysyvän järjestyksen pohjaamisessa maakuntiin.

EGMONT. Tehän voitte paremmin, kuin minä, tietää, että kaikki tyynni on jo riittävän rauhallista, niin, oli vielä enemmänkin rauhallista, ennen kuin noiden uusien sotamiesten ilmestyminen jälleen täytti mielet pelvolla ja kauhulla.

ALBA. Te tunnutte tahtovan viitata, että olis' osavinta ollut, jos kuningas ei minua olisi teiltä pannutkaan neuvoa kysymään.

EGMONT. Suokaa anteeksi! Pitikö kuninkaan lähettää sotaväki, vai eikö pikemmin pelkkä hänen majesteettinsa läsnä-olon voima olisi vahvemmin vaikuttanut, se asia ei ole minun ratkaistavani. Sotavoima on nyt täällä, hän ei. Mutta me olisimme kovin kiittämättömiä, kovin muistamattomia, ell' ei meidän mieleemme juontuisi, mitä ollaan velkaa hallitsijattarelle. Tunnustakaamme se! Hän saattoi yhtä viisasten kuin urheinkin toimenpidettensä kautta kapinoitsijat rauhaan virkamiehuus-voimalla ja arvolla, houkutuksella ja viekkaudella, ja maailman ihmeeksi palautti muutamissa kuukausissa kapinallisen kansan velvollisuutensa tuntoon.

ALBA. En kiellä sitä. Kapina on hiljennetty, jokainen näkyy taas olevan ojennettuna kuulijaisuuden piiriin. Mutta eikö ole itse kunkin mielivallassa jälleen karata sen rajoista yli? Ken tahtoo kansaa estää riehumasta uudelleen? Miss' on mahti heitä pidättämään? Ken takaa meille, että he yhä edelleen osottavat uskollisuutta ja alamaisuutta? Heidän hyvä tahtonsa on ainoa takaus, mikä meill' on.

EGMONT. Ja eikö kansan hyvä tahto ole varmin, jaloin takaus? Totta totisesti! Milloinka kuningas voi itsensä pitää turvallisempana, kuin silloin, kun he takaavat yksi kaikkein ja kaikki yhden puolesta? Turvallisemmassa rauhassa sekä omamaisilta että ulkomaisilta vihollisilta?

ALBA. Meidän ei sietäne toki ruveta luulemaan, että täällä nyt on niin laita.

EGMONT. Kuningas säätäköön yleisen anteeksi-antamuksen, rauhoittakoon mielet, niin saadaan pian nähdä, mitenkä uskollisuus ja rakkaus taas kotiutuu luottamuksen nojassa.

ALBA. Jako jokainen, joka on loukannut kaninkaan majesteettia, joka on rikkonut uskonnon pyhyyttä, kävelisi vaan vapaana ja irtainna, miten tahansa, eläisi ilmeisenä esikuvana siitä, että äärettömät rikokset on vapautettu rangaistuksesta?

EGMONT. Ja eikö hullus-, päihdys-päin tehty rikos ole pikemmin armahdettava, kuin julmasti rangaistava? Erittäin, kun ollaan niin vakaassa toivossa, kun se varmuus on olemassa, että tuo vaurio ei enää uudistu? Eivätkö kuninkaat ole juuri sen tähden olleet turvallisempia? Eikö sekä nyky- että jälkimaailma ylistä niitä, jotka ovat arvonsa loukkaamisen voineet antaa anteeksi, voineet sitä surkutella, ylenkatsoa? Eikö niitä juuri sen tähden pidetä Jumalan vertaisina, joka on kovin liika suuri, jotta mikin herjaus vois' ulottua häneen?

ALBA. Ja juuri sentähden tulee kuninkaan taistella Jumalan ja uskonnon pyhyden puolesta, meidän taas taistella kuninkaan arvon puolesta. Mitä tämä esimmäinen laiminlyö torjua, on meidän velvollisuus kostaa. Ei kukaan syyllinen saa, mikäli minulla on valta, ilkkua sitä, että hän on päässyt rankaisematta.

EGMONT. Uskotko sinä, että sinä yllätät heidät kaikki? Eikö joka päivä kuulla, että pelko ajelee heitä sinne tänne, jopa maastakin pois? Rikas korjaa pakenemalla tavaransa, itsensä, lapsensa ja ystävänsä; köyhä tarjoo naapurin eduksi hyödyllisen käsiparinsa.

ALBA. Niin tekevät, sikäli kuin heit' ei voida estää. Sen tähden kuningas vaatii neuvoa ja apua jokaiselta ruhtinaalta ja ankaruutta jokaiselta vallanpitäjältä eikä vaan selityksiä asiain tilasta ynnä siitä, mitä voisi tapahtua, jos annettaisiin kaiken tyynni mennä tuulen teitä. Suurta onnettomuutta huoleti katsella, toivolla itseään imarrella, luottaa tulevaisuuteen, ehkä kerran lyödä, kuin laskijaiskisassa, niin että läjähtää, ja ainakin tuo näyttää muka siltä, että tässä tehdään jotakin, kun ei tahdota tehdä mit' ikään, — eikö täm' ole omansa herättämään sitä epäluuloa, että tässä mielihyvällä

katsellaan kapinata, jot' ei mielellään tahdota nostatella, vaan kyllä kannatella.

EGMONT (ratkeamaisillaan, pidätäkseen ja pienen loman perästä puhuu vakavalla äänellä). Ei joka aikomus ole ilmiselkeä, ja monenkin aikomusta saattaa väärin selittää. Niin saadaan joka taholta kuulla, että kuninkaan aikomus ei niin paljon ole maakuntia hallita selväin ja yhdenmukaisten lakien mukaan, turvata uskonnon ylevyyttä, ja rakentaa yleistä; rauhaa kansallensa, vaan pikemmin kukistaa heidät kerrassaan ikeensä alle, riistää heiltä heidän vanhat oikeutensa, itse paneutua heidän omaisuutensa herraksi, silpoa; aatelin kalliit etuudet, vaikka näiden vuoksi aatelismies juuri tahtoo häntä palvella, uhrata verensä ja henkensä hänen hyväkseen. Uskonto, niin sanotaan, on ainoastaan ulkokullan kimaltava verho, jonka takana vaan sen helpommin käy keksiä mitä vaarallisimpia vehkeitä. Ja kansa lyyhää hartaasti polvillaan, rukoilee pyhiä kudotuita kuvia, ja tuolla takana väijyy linnustaja saalistamassa sitä ansaan.

ALBA. Ja tätä pitää minun sinulta kuulla?

EGMONT. Ei täm' ole minun mielipiteitäni! Ainoastaan mitä missäkin hoetaan, mitä siellä ja täällä, suuret ja pienet, viisaat ja hullut kuuluttavat koko maailmalle. Alankomaalaiset pelkäävät kaksinaista ijestä, ja kuka takaa heille heidän vapautensa?

ALBA. Vapaus! Se kaunis sana, kun se vaan oikein ymmärretään! Mitä vapautta he tahtovat? Mikä on vapahimman vapaus? Oikein tehdä! — Ja siitä heit' ei tule kuningas estämään. Ei, ei! He eivät luule itseään vapaiksi, ell' eivät saa itseään ja muita vahingoittaa. Eikö olisi paremp' ottaa eronsa, kuin hallita semmoista kansaa? Kun ulkoviholliset uhkaavat, joit' ei kukaan porvari tule ajatelleeksi, tämä kun askartaa vaan lähimpiä tehtäviään, ja kuningas pyytää apua, niin silloin syntyy heissä keskinäinen eripuraisuus, ja ihanpa he liittäytyvät omiin vihollisiinsa. On paljon parempi siis supistaa heidän vapautensa, niin että heitä voi pidellä kuin lapsia, holhota heitä heidän omaa hyvänsä kohti, kuin lapsia. Usko minua, mikään kansa ei tule vanhaksi, ei ymmärtäväiseksi; kansa on ja pysyy aina lapsellisena.

EGMONT. Mitenkä harvoin kuontuu kuningas ymmärtämään! Ja eikös monen ole moneen ennemmin luottaminen kuin yhteen? Eikähän ensinkään yhteen, vaan yhden muutamiiin, siihen kansaan, joka vanhenee herransa silmän alla. Senpä ainoan kansan oikeus muka lienee tulla ymmärtäväiseksi.

ALBA. Ehkäpä juuri sentähden, että se ei ole saanut olla omassa varassaan.

EGMONT. Ja senpä tähden ei kernaasti tahdo heittää ketään muutakaan omaan varaansa. — Tehtiinpä miten tahansa; min' olen vastannut sinun kysymykseesi, ja minä sanon vielä kerran: se ei käy päinsä! Se ei voi käydä! Minä tunnen omat maanmieheni. He ovat miehiä, kelpoja tätä Jumalan mantua astumaan! Itse kukin kohdastaan miehinen mies, pikku kuningas, vankka, virkku, nerokas, uskollinen, itsepintainen vanhassa sävyssään! Heidän luottamustaan on vaikea hankkia, säilyttää huokea. Jäykkiä sekä sitkeitä! Sorrettavissa he on; ei sorruksiin sorrettavissa.

ALBA (joka sillä välin on muutamia kertoja ympärilleen katsonut).
Tahtoisitkohan sinä tätä kaikkea kerrata kuninkaan läsnä ollessa?

EGMONT. Sen pahempi, jos minua hänen läsnä-olonsa peljättäisi! Sen parempi hänelle, hänen kansalleen, jos hän minussa herättäisi uskallusta, jos hän minussa herättäisi luottamusta, jotta minä rohkenisin vielä enemmän!

ALBA. Mikä hyödyllistä on, voin minä kuunnella yhtä hyvin kuin hänkin.

EGMONT. Minä hälle sanoisin: helposti voipi paimen ajaa koko laumaa lampaita edellään, härkä vetää auraa tenimättä; vaan jos sinä tahdot ratsastaa jalolla hevosella, täytyy sinun tutkia sen omaa sävyä, sin' et saa sitä pakottaa tekemään mitään tajutonta temppeä, sin' et mitään saa tajuttomalla tavalla vaatia siltä. Sen tähden haluaa porvari pitää vanhan valtiosääntönsä entisellään, haluaa, että hän saisi olla omain maanmiestensä hallittavana, kun hän silloin tietää, mitenkä häntä johdetaan, kun hän voi kohtalossaan toivoa, että näiden ojennusnuorana ei ole voiton-pyynti, vaan myötätuntoinen osanottavaisuus.

ALBA. Vaan eikö hallitsijalla saisi olla valta muuttaa tätä vanhaa pitämystä? Ja eikö juuri se olisi hänen parhain esivaltuutensa? Ja mikä tässä maailmassa on pysyväistä? Ja voisikohan joku hallituslaitos olla pysyväinen? Eikö täydy aikain kuluessa kaikkein suhteitten muuttua, ja vanhan valtiomuodon vaikuttaa tuhansia työläyksiä, sen tähden juuri kun se ei vastaa kansan nykyistä kantaa. Minä pahoin pelkään, että nämä vanhat oikeudet ovat vaan sen tähden niin suloisia, kun ne semmoisia kursokohtia muodostavat, joiden varjossa kukin viekas, kukin valtaniekka saattaa kansan turmioksi, kokonaisuuden turmioksi piillä tai päästä — livistämään.

EGMONT. Ja nämä mielivaltaiset muutokset, nämä rajattomat ryntäykset korkeimman vallan puolelta,

eivätkö nämä ole sen enteitä ja oireita, että yksi tahtoo tehdä mitä tuhannet eivät saa tehdä? Hän tahtoo yksinomaan oman itsensä tehdä vapaaksi, voidakseen tyydyttää kaikki mielitekonsa, voidakseen täyttää kaikki oikkunsa. Ja jos me täydelleen luottaisimme häneen yhteen ja hyvään, viisaaseen kuninkaaseen, voiko hän vastata meille jälkeisistään, ett'ei näistä kukaan tule hallitsemaan säälimättä, säästämättä? Ken tahtoo pelastaa meidät silloin täydellisen mielivallan orjuudesta, kun hän lähettää meille tänne palvelijoitaan, läheisimpiään, jotka tuntematta maata ja sen tarpeita mieltään myöten hallitsevat ja vallitsevat, eivät kohtaa mitään vastarintaa ja tietävät olevansa vapaita kaikesta edesvastuusta?

ALBA (joka taas on ympärilleen tähystänyt). Ei mikään ole luonnollisempaa, kuin että itse kuningas tahtoo itse-kauttansa hallita, ja mieluisemmin jakelee käskyjensä niille, jotka häntä parhaiten ymmärtävät ja tahtovat ymmärtää, jotka virheettömästi täyttävät hänen tahtoansa.

EGMONT. Ja niin yhtä luonnollista on sekin, että porvari tahtoo olla sen hallittavana, joka on syntynyt ja kasvanut yhtenä hänen kanssaan, joka on saanut saman käsityksen kuin hänkin oikeasta ja väärästä, ja jota hän voi pitää veljenään.

ALBA. Ja kuitenkin on aateli tuiki velipuolen tavalla tasannut näiden veljeinsä kanssa.

EGMONT. Se tasan-teko on vuosisatoja vanha, ja sitä kärsitään nyt kadehtimatta. Vaan lähetettäisiinpä tänne, tarpeettomasti, ihka uusia henkilöitä, jotka toisen kerran tahtoisivat rikastuttaa itseään kansakuntaa nylkemällä, niin saataisiin kokea, että on jouduttu kiihkeän, julkean, rajattoman ahneuden kuiluun, — siitä nousisi kuuhu, jok' ei hevillä lauhtuisi painumaan.

ALBA. Sinä sanot minulle mitä minun ei pitäisi kuulla; minäkin olen vieras.

EGMONT. Jotta minä varsin sinulle sen sanon, osottaa, että min' en tarkoita sinua.

ALBA. Ja yhtä kaikki tahtoisin minä päästä sitä sinulta kuulematta. Kuningas lähetti minut tänne, siinä toivossa, että minä apua saisin aatelistolta. Kuningas tahtoo oman tahtonsa. Kuningas on tullut tyystän miettimisen perästä älynneeksi, mikä kansaa hyödyttää; asia ei saa tästä puoleen enää mennä niin kuin tähän saakka. Kuninkaan aikomus on rajoittaa heidän vapautensa heidän omaksi hyväkseen, heille, jos niin on täytymys, pakata heidän omaa hyvänsä, päänään hukata vahingolliset kansalaiset, niin että muut voisivat saada rauhan, voisivat nauttia onnea viisaan hallituksen huomassa. Tämä se on hänen päätöksensä. Tätä aatelille ilmoittaa on mun tehtäväni, ja hänen nimessään vaadin minä neuvoa siihen, mitenkä nyt on tehtävä, en siihen, mitä on tehtävä; sillä tämän asian on päättänyt hän.

EGMONT. Valitettavasti osottavat nuo sinun lausumasi sanat, että tuo pelko, joka yleensä maleksii ihmisten mielissä, on liijankin oikeassa! Niin siis on päättänyt hän, mitä ei pitäisi päättää minkään ruhtinaan. Kansan tarmon, alamaistensa luontaisen sävyn, heidän itsetuntonsa, tahtoo hän heikontaa, lahmata, poisjuurittaa, voidakseen heitä mukavasti hallita. Hän tahtoo hävittää sisimmän ytimen heidän omituisuuttaan, tietysti aikeessa parantaa heidän onneaan. Hän tahtoo heidät tyhjään-raukaista, jotta heistä tulisi jotakin, toista jotakin. O, jos hänen aikeensa on hyvä, niin onhan se harhaan johdettu! Ei kuningasta vastaan ruveta, paitsi asetutaan ainoasti sen kuninkaan eteen, joka tahtoo ensimmäisiä kovan-onnen askeleita ottaa väärällä tiellä.

ALBA. Sen mielinen kun sinä olet, tuntuu olevan turha yritys koettaa meitä saada yhtymään. Sinulla on kehno ajatus kuninkaasta ja halpa hänen neuvonantajistaan, jos sinä epäilet, ett' ei tätä kaikkea ole tuumittu, harkittu ja mietitty. Minun ei ole määrä vielä kerran läpeensä kertoa kaikkia myöten- ja vasten-syitä. Kuulijaisuutta vaadin minä kansalta; ja teiltä, te, ensimmäiset, etumaiset, neuvoa ja apua tämän ehdottoman velvollisuuden vakuudeksi.

EGMONT. Vaadi meidän päämme, niin on se kerralla tehty. Jos niskan pitää nuukistua tämän ikeen alle, jos pitää panna päänsä pyövelin pölkylle, niin se voi jalolle sielulle olla yhtä kaikki. Turhaanpa olen minä puhunut näin paljon; ilmaa olen värähtellyt, en mitään muuta saanut aikaan.

(Ferdinand tulee).

FERDINAND. Suokaa anteeksi, että minä keskeytän teidän keskustelunne! Täss' on eräs kirje, johon tuoja pyytää heti vastuuta.

ALBA. Suvaitkaa minun katsoa, mitä se sisältä!

(Menee syrjään).

FERDINAND (Egmontille). Se on kaunis hevonen, jonka teidän palvelijanne ovat tänne tuoneet, teitä noutamaan.

EGMONT. Niin, ei se ole juuri keinoimpia. Se on minulla jo ollut jonkun aikaa, minä aijon sen hukata.

Jos se teitä miellyttää, niin ehkä kaupoilla sovimme.

FERDINAND. Hyvä, saamme nähdä.

(Alba vihjaa pojalleen. Tämä vetäytyy takaisin).

EGMONT. Hyvästi! Suokaa minun lähteä! Sillä minä, — jumaliste! — en tiedä mitä enää sanoisin.

ALBA. Onnellinen sattumus on sinut estänyt enemmän paljastamasta mielenlaatuasi. Varomattomasti auvot sinä sydämen-karsinoitasi ja syytät itseäsi paljon ankarammin, kuin vihamiehesikään voisi sitä tehdä.

EGMONT. Tämä soimaus ei satu minuun. Minä tunnen itseni yltä kyllin ja tiedän, mitenkä minä olen kuninkaalle kuulijainen, paljon enemmän kuin monikin, joka häntä palvelevinaan palvellee vaan omaa itseänsä. Minä vastahakoisesti erkanen tästä kiistasta, näkemättäni sitä sovittuna, ja ainoastaan toivon, että yhteisen hallitsijamme palvelus ja maan hyöty pian saisi meidät sovintoon. Voi tapahtua, että toistainen keskustelu, niiden muitten ruhtinasten läsnä-olo, joita tänäpäpä puututaan, joskus onnellisempana hetkenä saa aikaan sen, mikä ei tänäpäpä näytä olevan mahdollista. Tällä toivomuksella poistun minä.

ALBA (joka samalla pojalleen antaa merkin). Seis, Egmont! — Miekkasi tänne!

(Perä-ovi aukeaa: nähdään vartijoilla varustettu kalleria, vartijat seisovat liikkumatta).

EGMONT (joka hämmästyksissään on muutaman silmänräpäyksen seissut mykkänä). Tämä oli siis tarkoitus? Sen tähden sinä olet kutsunut minut tänne? (Tavoittaa miekkaansa, ikään kuin tahtois puolustautua). Olenko minä asuton?

ALBA. Kuningas käskee, sinä olet minun vankini.

(Samalla astuu molemmilta puolin aseellisia sisään).

EGMONT (jonkun vaiti-olon perästä). Kuningasko? — Oranialainen! Oranialainen! (Pienen loman perästä, miekkansa jättäen). Niin ota hänet! Se on paljon useammin puolustanut kuninkaan asiata kuin varjellut tätä rintaa.

(Hän menee perä-ovesta pois. Aseelliset, jotka sisällä ovat, seuraavat häntä, samoin Ferdinand. Alba jää seisomaan yksin.)

(Esirippu lankee).

VIIDES NÄYTÖS.

Katu.

Hämärikkö.

Klaara. Brackenburg. Porvareita.

BRACKENBURG. Jumalan tähden, kultaseni, mitä sinä aijot?

KLAARA. Lähde mukaan, Brackenburg! Et sinä tuntenekaan ihmisiä. Me hänet vapautamme varmaan. Niin, sillä mitä voi verrata heidän rakkauteensa häntä kohtaan? Minä vannon sen, että heidän kaikkein rinnassa palaa tulinen halu pelastaa hänet, torjua pois vaara siitä kalliista hengestä sekä antaa sille vapaimmalle vapaus jälleen. Tule! Nyt kaivataan ainoastansa yhtä ääntä, joka heidät kutsuisi yhteen. Eläähän heidän sielussaan vielä ihan tuoreena muisto siitä, mitä he ovat velkaa hänelle, ja että yksistään hänen voimakas kätensä heidät pelastaa perikadosta, sen he tietävät. Hänen ja heidän itsensä tähden täytyy heidän uskaltaa kaikki tehdä. Ja mitä me uskallamme tehdä? Korkeintaan panemme alttiiksi henkemme, jonka säilyttäminen on turha vaiva, jos hänet hukka perii.

BRACKENBURG. Polonen! Sin' et näe sitä voimaa, joka meitä kietoo rautakahleilla.

KLAARA. En minä usko, ett' ei tuota jakseta voittaa. Ei tuhlata vaan aikaa tyhjin puhein! — No täällähän tuleekin niitä vanhoja, oivallisia kunnan miehiä! Kuulkaapas, hyvät ystävät! Naapurit,

kuulkaa! — Sanokaa, mitenkä on Egmontin laita?

RAKENNUSMESTARI. Mitä se tahtoo tuo lapsi? Saa hänet vaikenemaan!

KLAARA. Tulkaahan lähemmä, niin että voidaan puhua hiljaa, kunneka meill' on yksi mieli, ja ollaan väkevämmät. Ei meidän kannata yhtä silmänräpäystäkään hukata! Tuo röyhkeä hirmuvalta, joka rohkenee kahlehtia hänet, jo teroittaa tikariansa, murhatakseen hänet. O, hyvät ystävät! Kuta enemmän hämää voittaa, sitä tuskaisemmaksi tulen minä. Minua peljättää tämä yö. Tulkaa! Me jakaudumme! Me riennämme talo talolta ja nostatamme porvarit. Kukin sivaltakoon vanhat aseensa! Torilla yhdymme sitten. Ja meidän vuolas vuoksemme tempaa kaikki mukaansa. Vihollinen näkee itsensä saarretuksi, näkee olevansa väkikulvan vallassa, ja on voitettu. Mitä on pivon täys huveja meitä vastaan? Ja hän sitten seisoo taas meidän keskellämme, ja näkee itsensä vapautetuksi ja voipi kerran kiittää meitä, jotka olemme niin suunnattomasti jääneet velkaan hänelle. Hän ehkä näkee taas — niin, hän saa varmaankin taas nähdä vapaalla taivaalla aamuruskon.

RAKENNUSMESTARI. Mikä sinua vaivaa, tyttö?

KLAARA. Voittenko minut väärin ymmärtää? Kreivistä minä puhun! Minähän puhun Egmontista.

JETTER. Elä mainitse sitä nimeä! Se on kuolemaksi.

KLAARA. Elä muka sitä nimeä! Mitä? Eikö sitä nimeä? Ken sit' ei mainitse joka tilassa? Missästä se ei löydy kirjoitettuna? Minä sen olen näissä tähdissä usein lukenut, kaikkine kirjaimineen. Ei saisi mainita! Mitä se nyt on merkitsevinään? Ystävät! Hyvät, kalliit naapurit, te uneksitte! Kootkaapas ajatuksenne! Elkääte katselko noin tuijastelemalla minuun ja hätäisesti! Elkääte tähystelkö noin yhtenäin ja arkamaisesti syrjään! Minähän huutelen vain teille mitä jokainen kaipaa. Eiköstä minun ääneni ole teidän oman sydämenne ääni? Ken ei tänä hirmuisena yönä, ennen kuin levottomalle vuoteellensa käy, lankeisi polvilleen ja hartaalla rukous-tulvalla kiusaisi taivasta, että se pelastaisi hänet? Kysykää toisiltanne! Kysyköön itsekukin itseltään! Ja ken ei yhdy näihin minun sanoihini "Egmontin vapaus tai kuolema!"?

JETTER. Jumala varjelkoon meitä! Tapahtuu onnettomuus.

KLAARA. Tauvotkaa, tauvotkaa, te, elkääte lähtekö hänen nimeänsä pakoon, hänen, jollensa te ennen olette niin iloissanne rientäneet vastaan! Kun maine kuuluutti hänen tulemistaan, kun huhuttiin: "Egmont tulee! Hän tulee Gentistä" — ne silloin pitivät itsensä onnellisina, jotka asuivat sen kadun varrella, jota hän oli ratsastava. Ja kun te kuulitte hänen hevostensa kavion-kopinan, niin silloin heitti jokainen työnsä pois, ja yli teidän haikkeitten naamainne, kun te ikkunoista pilkistelitte pihalle, liiti niin kuin auringonsäde hänen silmistään, katse kimaltava iloa ja toivoa. Te silloin lapsianne kohotitte kynnyksiltä käsin ylös ja näytitte niille: "Katso, se on Egmont, tuo suurin tuolla! Se on hän! Se on hän, jolta te saatte kerran odottaa parempia aikoja, kuin joita teidän isäparkanne elivät". Ett' ei vaan teidän lapsenne tarvitsisi, teiltä kysellä kerran. "Minnekkä hän on urjennut? Minnekkä ne ajat, joita te lupasitte?" Ja me näin ikään olemme vaan sanasilla, kädet ristissä, petämme hänet.

SOEST. Teidän pitäisi ujustella, Brackenburg! Elkää antako hänen enää jatkaa! Estäkää onnettomuutta!

BRACKENBURG. Rakas Klaara! Tule, lähtään! Mitähän äitis' virkkaa?
Kenties —

KLAARA. Luuletko sinä, että minä olen lapsi taikka heikkopäinen? Mitä auttaa joku: kenties? — Et sinä tästä kauheasta varmuudesta minua nyhtäisi pois millä kulla toiveella vaan. Minua teidän täytyy kuulla ja vasta kuullettenkin; sillä, hyvinhän minä näin sen, te olette tyrmistyneitä ettenkä voi oikein selville tulla omassa rinnassanne. O, heittäkähän läpi tähetkisen vaaran yksi ainoa silmäys menneeseen aikaan, tuohon vasta-menneeseen! Käännältäkää sitten ajatuksenne sitä aikaa kohti, jok' on tulossa! Voittenko te siis elää, — sittenkin vielä jos hänet hukka perii? Hänen viimeisen huokauksensa myötä pakenee myös viimeinen vapauden henkäys. Minkä arvoinen hän oli teille? Kenenkä hyväksi hän oli valmis menemään mitä suurimpiin vaaroihin? Hänenhän haavansa verta vuotivat ja paranivat ainoastaan teidän hyväksenne. Ja tämä suuri henki, joka kantoi teitä kaikkia, tämä on nyt linnan lovessa vankina, ja salamurhan hirmupeikot ovat väikkymässä hänen ympärillään. Hän luottaa ehkä teihin, hänen toivonsa rientää teihin, hänen, joka oli tottunut vaan antamaan, vaan muiden vajaita täyttämään.

RAKENNUSMESTARI. Tule, naapuri!

KLAARA. Ja eikä minulla ole semmoisia käsivarsia, ei jänteitä, kuin teillä; kuitenkin minulla on mitä teiltä kaikilta puuttuu: uskallusta, ja se avu, että minä halveksin vaaraa. Jos minun hengitykseni vaan voisi tulistuttaa! Jos minä voisin teitä lämmittää ja elähyttää poveani vasten likistämällä! Tulkaatte!

Keskellä teidän joukkoanne tahdon minä käydä! — Niin kuin lippu, varuton, liehuen johtaa jaloa sotilasjoukkoa, niin minun henkeni tulee teidän päitenne yllä liekkiä leimuta, ja rakkauden ja rohkeuden tulee yhdistää horjuvainen, hajanainen kansa yhdeksi peljättäväksi sotajoukoksi!

JETTER. Viekö hänet pois, minun on sääli häntä.

(Porvarit poistuvat.)

BRACKENBURG. Klaara, näetkö sinä missä me olemme?

KLAARA. Missäkö? Sen taivaan alla, joka niin usein näytti ihanammin kaartuvan, kun se jalo tään alla asteli. He näistä ikkunoista ovat katselleet ulos, neljä, viis päätä päälletysten. Näiltä ovilta he jaloin ovat kuopaisseet ja päättään nyökyttäneet, kun hän katsahti alas niihin jänishousuihin. O, minä rakastin heitä yhtä paljon kuin he kunnioittivat häntä! Jos hän olisi ollut tyranni, niin joutaisivat kyllä karsastaa hänen lankeemustansa. Vaan he kun rakastivat häntä! — O, teitä käsiä, jotka olitte niin nopsat aina lakkia tempaamaan päästä, te miekkaa ette voi temmata! — Ja entä me, Brackenburg? Mitä moitimme heitä? Nää käsivarret, jotka niin usein syleilivät häntä, mitä tekevät nää hänen hyväkseen? Juoni on niin paljon matkaan saanut maailmassa — tunnethan sinä tiet ja tolat, tunnethan sinä tuon vanhan linnan. S'ei ole mahdotonta. Etsi mulle joku ohjelma!

BRACKENBURG. Parasta on, että lähdemme kotiin.

KLAARA. Niin —

BRACKENBURG. Minä tuolla nurkalla näen Alban vartion. Suo toki järjen äänen tunkeutua sydämeesi! Pidätkö sinä minua pelkurina? Etkö usko, että minä sinun tähtes' voisin kuolla? Täss' ollaan molemmat mieltä vailla, minä niin hyvin kuin sinäkin. Etkö sinä huomaa mahdottomuutta? Jos sinä kokisit malttaa mieltäsi! Sinä olet pois suunnalta.

KLAARA. Pois suunnalta! Inhottavaa! Brackenburg, te sitä olette pois suunnalta. Kun korkealla äänellä te ylistitte sankaria, kutsuitte häntä ystäväksenne, turvaksenne ja toivoksenne, huusitte hänelle: "eläköön!" kun hän tuli, silloin minä seisoin sopessani, avasin akkunan ra'olleen, lymysin kuulokorvana, ja sydän sykki mulla ylemmin, kuin teillä kaikilla! Nyt sykkii se taas ylemmin, kuin teillä kaikilla. Te lyyhistytte lymyyn silloin kun on hätä käsissä, ette ole tietääksenne hänestä, ettenkä tajua, että te itse menette manalle, jos hän kuolee.

BRACKENBURG. Lähde kotiin!

KLAARA. Kotiinko?

BRACKENBURG. Niin, maltapas! Katso ympärilles'! Täm' on samoja katuja, joita sinun oli tapa astua vaan sunnuntaisin, joita myöten sinä sievästi kävit kirkossa, joita mennessäsi sinä liikanaisen kainona pikastuit, jos minä virkkamalla jonkun ystävällisen tervehdys-sanan yritin seurata sinua. Nyt seisot sinä tässä, puhut ja puuhaat aivan julki Jumalan, ilmi ihmisten. Malta mielesi, armas! Mitä auttaa meitä tuo?

KLAARA. Kotiin! Niin kyllä, minä maltan mieleni. Lähde, Brackenburg!
Kotiin! Tiedätkö sinä, missä minun kotini on?

(He lähtevät.)

Vankihuone.

Tätä valaisee lamppu. Vuode on perällä.

EGMONT (yksinään). Vanha ystävä, aina uskollinen uni, pakenetko minua sinäkin, niin kuin nuo muut ystävät? Kuinka mielelläsi sinä laskeusit tänne alas, minun vapaan pääni päälle, ja viilistit minun kulmiani, kuin rakkauden suloinen myrttiseppel! Keskellä aseissa-oloa, elämän hyrskyvällä aallokolla, lepäsin minä herttaisesti hengittäen, kuin ikään kukoistava poikanen, sinun sylissäsi. Jos myrskyt ulvoivat kautta oksain ja lehtien, haarat ja latvat rauskahdellen vääntyilivät, pysyihän sisinnä kuitenkin sydämen manto sylvähtämättä. Mikä tärisyttää sinua nyt? Mikä panee vapisemaan tämän lujan, uskollisen luonnon? Tunnenhan minä sen: se on tuon murhakirveen kalahdus, joka minun juurtani jäytää. Vielähän minä seison pystyssä, ja kuitenkin joku sisällinen väristys tunkee minut läpi. Niin, se voittaa tuo kavalajuoninen väkivalta; se kalvaen juurii tämän korkean, lujan varren, ja ennen kuin kuorikaan kuivaa, kukistaa ryskeellä, myrskkeellä kumoon sinun kukkalatvasi.

Ja miksikähän nyt, sinä joka niin usein olet valtavatkin surut, kuin saippuarakot, päästäsi häätänyt pois, miks' et sinä nyt voi karkottaa tuota aavistusta, joka tuhansin kerroin harhailee sinussa edes-takaisin? Hamasta mistä ajoin on kuolema ruvennut sinua pelottamaan, tuo jonka vaihtelevain kuvien

kanssa, niin kuin tään tutunkin maan olentojen kanssa sinä elelit vakaana rauhassa? — Vaan eipähän tää lienekään se raisu vihollinen, jota vastaan raitis rinta halajaa kilvotellen. Tää on linna ja vankeus, haudan esikuva, sankarille niin kuin epatollenkin inha. Jo oli sietämättömän tukala minun istua hyllävälläkin tuolillani, kun ruhtinaat juhllallisessa kokouksessa yhä uudestaan keskustellen neuvottelivat asiasta, mikä olis' ollut helppo ratkaistava, ja salin laipiohirret raskaina, jylsän seinän välillä, olivat kerrassaan maata minut kuolijaksi. Niin silloinpa minä riensinkin ulos, niin suittoon kuin suinkin, ja reippaasti ylös ratsahille, syvään hengittäen. Ja aika vauhtia väljään, tuonne, minnekkä me luonnostaan kuulumme! Ulos, vapaaseen väljään, maalle ja mannulle, missä joka ilmainen luonnon läheisin lahja, maasta uhkuten, ja kautta toivon lihoitellen kaikki tähtölän siunaukset ympärillämme ilmastuttavat meitä, tuoksuten ja leimuten; missä me, tuon maasta-syntyneen jättiläisen lailla, ponnahtamme, äitiin koskemalla, kahta väkevämminä ylös; missä me inhimisyyden tunnemme kokonaan ja inhimillisen himon joka suonelleen; missä into eteenpäin tunkeutumaan, voittamaan, kaappaamaan, kättään käyttämään, omistamaan ja hankkimaan, hehkuu nuoren metsämiehen sielussa; missä soturi rajussa vauhdissaan anastaa myötä-syntyneen oikeutensa koko maailmaan, ja hirveässä vapaudessaan, kuin rankka, rakehillinen jääsade, viluilman viehkurina, hävittäen pyyhkii niityt, vainiot ja metsät, huolimatta mitään rajoista, panemista ihmiskätten. Sinä olet ainoastaan kuva, muisto-unelma tästä onnesta, jota minä olin nauttinut niin kauvan. Mihinkä sinut onkaan kohtalo kavalasti osuuttanut? Ja eikö raski rutosti, auringon nähden, suoda sulle kuolemaa, tuota, jota sin' et ole koskaan arastanut, — eikö? — valmistaksensa sulle vaan haudan esimakua tässä ummehtuman tympeässä mädässä? Mitenkä lokaisen ilkeältä tuo löyhkää näistä kivistä! Minulta kelmenee elämä jo hyytyen; vuodetta niin kuin hautaa arastaa jalka. —

O, levottomuus, levottomuus, joko sinä edeltä käsin murhaa alotat, herkeä pois! — Hamasta mistähän asti on Egmont ollut yksin, näin ypö yksin tässä maailmassa? Ei tämä onnen-kohtalo sinua tee eperoksi, vaan epäily yksistään. Onko kuninkaan hurskas rehellisyys, johonka sinä olet kaiken elämäsi ajan luottanut, onko hallitsijattaren ystävyys, joka milt' ei — niin, sinä sen hennot tunnustaa — joka milt' ei ollut rakkautta, ovatko nuo yks kaks kadonneet, kuin öinen virvatulen hohde, ja jättävät sinut synkällen uralles' yksiksesi? Vai eiköhän Oranialainen, sinun ystävies' etupäässä, tuumi jotain uskalijasta yritystä? Vai eiköhän kokonainen kansa kokoudu ja vastustamattomalla voimalla pelasta vanhaa ystävänsä?

O, muurit, te, jotka tähän minut suljette, elköö pitäkö niin monen hengen hyvää tarkoittavaa intoa ulkona, poissa minusta; ja se uljuus, mikä muinoin virtasi heihin minun silmistäni, koitukoon se heidän sydämistensä takaisin minun sydämeeni! Niin tosiaan, heitä nousee tuhat-määrin! He tulevat, seisovat mun kupeellani! Hellyyttään entää heidän hurskas toivehensa ylös taivaaseen, se anoo jotain ihmettä. Ja ell' ei joku enkeleitä laskeudu alas minua pelastamaan, niin mä näen heidän itsensä tarttuvan keihääseen ja kalpaan. Jo portit ammahtavat auki, ristikot räjähtävät rikki, muurit murtuu heidän käsissensä maahan, ja Egmont astuu iloisena koittavan päivän vapautta kohti. Niin kuinka moni hyvä, tuttu naama on mua tervehtämässä riemuten! O, Klaara, olisitpa sinä mies, näkisin minä sinut varmaan täälläkin etumaisina, ja saisin siitä kiittää sinua, mistä ketään kuningasta liene tukala kiittää — vapaudesta!

Klaaran asunto.

KLAARA (tulee lampun ja vesilasin kanssa sisähuoneesta. Panee lasin pöydälle ja menee ikkunan eteen). Brackenburg? Tekö se olette? Mitä minä kuulin? Ei ketään vielä? S'ei ollut kukaan. Minä panen lampun ikkunalle, hänen nähdäkseen, että minä vielä olen valveilla, että minä vielä odotan häntä. Hän on luvannut mulle tuoda sanoman. Sanomanko? Kauhea varmuus! — Egmont tuomittu! — Mikä tuomio-istuin tohtii eteensä haastaa hänet? Ja he tuomitsevat kuolemaan hänet. Kuningasko tuomitsee hänet? Vai herttuako? Ja hallitsijatar vetäytyy syrjään! Oranialainen empii, ja kaikki hänen ystävänsä! — Onko tämä maailma, se jonka epävakaisuudesta ja huikentelevaisuudesta minä olen kuullut paljon, vaan jota minä tähän asti en ole tuntenut? Onko tämä maailma? Ken saattaa olla kyllin ilkeä, kantaakseen vainomieltä sitä kallista miestä vastaan? Saattaisko pahuus olla kyllin voimakas niin pian kukistamaan sen yleisesti ylistetyn? Niin on se kuitenkin — niin on se kuitenkin! Oi, Egmont, minä uskoin sinut varmaksi niin Jumalan ja ihmisten edessä kuin omassa sylissäni! Mitä olin minä sinulle? Sinä nimitit mua omaksesi, minä pyhitin koko elämäni sinun elämällesi. — Mitä olen minä nyt? Minä turhaan ojentelen kättäni siihen paulaan päin, joka sinua kuristaa. Sinä avuton ja minä vapaa! — Tässä' on mulla oven-avaimeni. On ehdon valta mulla milloin tahansa mennä ja tulla, ja sinulle en ole minä miksikään! — — O, sitokaatte minut, ett' en mä epätoivoon nääntyisi, ja heittäkääte syvimpään linnan tyrmään, niin että mä lennättäisin pääni sen hikimärkiä muureja vasten, ruikuttaisin vapautta, sitä uneksisin, mitenkä minä tahtoisin häntä auttaa, ell' ei mua kangistaisi kahleet, — mitenkä minä hänet auttais. — Nyt olen minä vapaa, ja minun vapaudestani koituu vaan voimattomuuden ankeus. Täydessä tajussani ollen, kykenemätön liikauttamaan yhtä sormeakaan hänen avuksensa! Ah, valitettavasti, tämä pikku osanen sinun olemustasi, sun oma Klarasi, on yhtä mukaa kuin sinäkin vankina ja, erotettuna sinusta, oikoo viimeisiä voimiansa kuolon-kamppauksessa. Minä kuulin jonkun hiipivän, rykäisevän — se on Brackenburg! — Sinä rehellinen mies-raukka, sinun kohtalosi pysyy aina laisenaan! Sinun rakastettus'

yöllä avaa sulle ovensa, ja ah, mihin epä-autuaaseen yhtymään!

(Brackenburg tulee).

KLAARA. Niin kelmeenä ja arkana tulet sinä, Brackenburg! Mitä kuuluu?

BRACKENBURG. Kiertoteitä ja kautta vaarallisten paikkain etsin minä sinua. Ne suuret kadut on miehitetty, läpi solukkain ja loukkojen olen minä tänne varastaunut.

KLAARA. No kerro, mitenkä on asian laita?

BRACKENBURG (samalla rupee istumaan). Ah, Klaara, salli minun itkeä! Min' en rakastanut häntä. Hän oli se rikas mies, joka köyhältä vietteli ainokaisen lampaan paremmalle laitumelle. Kironnut min' en ole häntä koskaan. Jumala minut on luonut uskolliseksi ja hennoksi. Tuska juoksetti multa elämän pois, ja mulla oli jokapäiväinen toivo nääntyä lopen.

KLAARA. O, unhota tuo, Brackenburg! Unhota itsesi ja puhu mulle hänestä! Onko se totta? Onko hän tuomittu?

BRACKENBURG. On, minä tiedän varmaan.

KLAARA. Ja elääkö hän vielä?

BRACKENBURG. Niin, hän elää vielä.

KLAARA. Mitenkä sinä minulle voisit sen varmentaa? — Ja hirmuvalta sankarin murhaa yön pimeydessä! Salassa, kaikkein silmiltä kätkeytyneenä, vuotaa hänen verensä. Tuo huumautunut kansa makaa tuskan unta ja uneksii pelastusta, uneksii tehdottoman toivonsa täyttämystä, samalla kuin hänen henkensä, meitä vastaan nurjana, jättää maailman. Niin, hän on poissa! Elä petä minua, elä itseäsi!

BRACKENBURG. Ei, hän elää aivan varmaan! — Ja valitettavasti! Hispanialainen aikoo valmistaa sille kansalle, jonka hän tahtoo maahan mäsäksi tallata, hirmu-näytelmän, murtaakseen väkivallan iskulla iki-omaan jokaisen sydämen, joka sykkii vapaudelle.

KLAARA. Niin jatka vaan, ja levollisena julista minunkin kuoleman-tuomioni! Minä koidun yhä lähemmä ja lähemmä niitä autuasten aloja, niiltä vapauden tienohilta henki minun luokseni jo lohtu. — Sano suoraan!

BRACKENBURG. Minä saatoin havaita vartijoista, sanoista, joita siellä täällä kuulin, että torilla hankitaan salakähmässä jotain kauhu-näkyä. Minä luikin syrjäiteitä myöten, taka-uulain kautta, joita tunsin, serkkuni huoneeseen ja katselin taka-akkunasta torille. — Soihtuja liehui taajassa hispanialaisten sotamiesten kihermässä sinne tänne. Minä teroitin tottumaton silmäni, ja yön pimeydessä nousee musta teline, avara ja korkea; minua pudistutti tuo kammottava näky. Sen ympärillä oli joukko ihmisiä, kiihkeänä peittelemässä mustalla vaatteella, missä kohdin vielä valkoista puu-ainetta oli näkyvissä. Myös portaatkin he kattoivat viimein mustalla, minä näin sen selvään. He näyttivät viettävän jonkun julman uhrin vihkijäis-aattoa. Eräs valkea risti, joka hohti kuin hopea läpi pimeyden, näyttiin asetettavan ylös yhdelle puolen. Minä katsoin ja näin sen hirmuttavan varmuuden yhä varmenevan. Vielä häilyi soihtuja siellä täällä; vähitellen poikkenivat ne ja sammuivat. Yhdellä haavaa tuo yön kamala sikiö pyörähti äitinsä helmaan takaisin.

KLAARA. Vait', Brackenburg! Nyt vaikene! Suo tämän varjon minun sieluni päällä levähtää. Kadonneet ovat aaveet, ja sinä, armias yö, lainaa vaippaasi tälle maalle, jonka sisus kuohuu! S'ei jaksa enää kantaa tätä irstasta taakkaa, se järisten avaa syvät kurimuksensa ja ahmaista roukistaa tuon murha-rakkineen kitaansa. Ja jonkun enkeleitään lähettää se Jumala, jonka he ovat oman kehnotensa todistajaksi häväisseet. Sen pyhän airuen sormella silkonee salvat ja siteet, hän valaa minun ystäväni ympärille taivaallisen kiillon ja lempeästi ja hiljaa saattaa hänet kautta yön vapauteen. Ja minunkin tieni salaisinpöytä menee tässä himmeudessa häntä kohtaamaan.

BRACKENBURG (häntä pidättäen). Mihinkä, hyvä lapsi? Mitä aijot sinä?

KLAARA. Vaiti, puhu hiljaa, hyvä ystävä, ett' ei kukaan heräjä, ett' emme herätä itseämme! Tunnetko sinä vielä tämän pullon, Brackenburg? Minä sen leikilläni otin sinulta, kun sinä usein kärsimätönnä uhkasit tehdä äkkipulun elämästäsi. — Ja nyt, hyvä ystävä —

BRACKENBURG. No kaikkein pyhimysten nimessä!

KLAARA. Et sinä estä minua. Minun osani on kuolema! Ja salli minulle se vieno, sievä kuolema, jonka sinä aijoit itsellesi! Suo mulle kätesi! — Nyt tässä silmänräpäyksessä, kun minä olen avaamassa sitä synkkää porttia, jonka takaa ei kukaan palaja, — o, minä tältä käsikätteheltä voisin sulle sanoa, mitenkä

sangen paljon min' olen rakastanut, mitenkä sangen paljon min' olen itkenyt sinua! Minulta kuoli veli nuorra; sinut valitsin minä hänen sijaansa. Sinun sydämes' oli sitä vastaan ja vaivasi itseään ja minua, sinä ikävöitsit palavasti ja aina palavammin sitä, mitä sinulle ei sallimus ollut sallinut. Suo mulle anteeksi ja jääös terveeksi! Suo, että mä nimitän sua veikoksi! Se on nimi joka sisältää monta. Ota uskollisella sydämmellä kuolon-morsiolta vastaan tämä viimeinen kaunis kukka — he tämä suudelma! Kuolo kaikki yhdistää, niinpä meidätkin, Brackenburg.

BRACKENBURG. Niin salli minun kuolla yhtenä sinun kanssa! O, jaetaan, jaetaan! Se riittää kyllä sammuttamaan kaksi elämää.

KLAARA. Pois se! Sinun tulee elää, sinä voit elää. — Jää tueksi minun äidilleni, joka ilman sinutta saisi nääntyä köyhydessä. Ole sinä hälle mitä min' en enää voi olla! Eläkää yhtenä ja itkekää minua, itkekää isänmaata ja sitä miestä joka ainoa tämän voisi pelastaa! Nykyinen polvikunta ei pääse tästä kurjuudesta kuitiksi. Ei koston vimmakkaan voi tätä kokonaan huuhtoa pois. Eläkää, raukat edelleen aikaa sitäkin, jok' enään ei ole aikaa eikä mitään. Nyt tänään seisoo maailma kerrassaan liikkumatta; sen kiertokulku pysähtää ja minun valtasuoneni vaivoin tykähtelee vielä muutamia minuutteja. Hyvästi!

BRACKENBURG. O, elä sinä meidän kanssamme, niin kuin mekin sinun tähtes' yksistään! Sinä surmaat meidät itsessäsi. O, elä ja kärsi! Me tahdomme luopumatta pysyä sinun puolellasi, ja aina hellänä ja huolellisna on rakkaus elävässä sylissäni valmistava sinulle suloisimman lohdutuksen. Ole meidän, meidän! — En tohdi sanoa: minun.

KLAARA. Hiljaa, Brackenburg! Et tunne sinä, mitä sinä kosketat. Missä sinä näet toivoa, siinä näen minä toivottomuutta.

BRACKENBURG. Jaa' toivo elävitten kanssa! Pysähdä syvyyden partaalla, silmää sinne alas ja katso meihin takaisin!

KLAARA. Minä olen loppuun taistellut. Elä enää kutsu mua koettelemaan!

BRACKENBURG. Sin' olet sekaisin, yö-synkkänä etsit sinä syvyyttä. Ei vielä ole kaikki valo sammunut, ja vielä monta päivää —

KLAARA. Voi! Voi sinua! Julmasti repäiset sinä rikki sen varjon, joka oli minun näköni edessä. Niin, pian on päivä valkeneva, turhaan on se kaikki sumut summat vetävä ympärilleen ja väkisin valkeava! Peljäten tähyystää porvar' ikkunastaan ulos, yö jättää jälkeensä muutaman mustan täpän — hän tähystelee — ja valon voittaen kasvaa kasvamistaan murhateline hirviöksi. — Uudesti kärsien luopi ristiin-naulitun vapahtajan häväisty kuva rukoilevan silmänsä isän puoleen ylös. Aurinko ei henno näyttäytyä, s'ei tahdo airunna ilmoittaa tuota hetkeä, jona sen miehen pitää kuolla. Verkalleen käydä juttaa kello käyntiään, ja hetki hetken perästä lyö. Seis! Seis! Nyt on aika! Minut karkottaa aamun aavistus hautaan.

(Hän menee akkunan eteen, kuin katsoakseen ulos, ja juopi salaa.)

BRACKENBURG. Klaara! Klaara!

KLAARA (käy pöydän ääreen ja juo vettä). Täss' on jäännös! Min' en viettele sinua mukaani. Tee mitä voit! Jää hyvästi! Sammuta lamppu hiljaa ja viipymättä! Minä menen rauhaan. Hiivi hiljaa pois, vedä ovi mennessäsi kiinni. Hiljaa! Elä herätä äitiä! Mene, pelasta itsesi, ell' et sinä tahdo näyttää minun murhaajaltani.

(Menee pois.)

BRACKENBURG. Hän jättää minut tämän viimeisen kerran niinkuin aina ennenkin. O, jospa joku ihmis-sielu voisi tuta, mitenkä hän voi murtaa rakastajansa sydämen! Hän jättää minut oman onneni nojaan, sekä kuolemaa että elämää vihaan minä yhtä paljon. — Ja yksin kuolla! O, itkekää, rakastavaiset! Sen kova-osaisempaa kohtaloa ei ole, kuin minun! Hän jakaa kuolon pisaran minun kanssani ja suistaa minut pois sivultansa! Hän vetää minua ensin mukaansa ja survaa minut taas elämään jälkeensä. O, Egmont, mikä kallisarvoinen osa lankee sinulle! Hän menee edeltä. Sinä saat hänen kädestänsä vastaanottaa voittoseppeleen, ja hän sinulle tuo vastaan koko taivaan! — Ja pitkö minun seurata ja seista syrjässä taaskin, ja tämä sammumaton kateus viedä niihin asuntoihin? Maan päällä min' en enää mieli viipyä ja tuonela ja taivas tarjoo mulle saman vaivan! O, kuinka tyhjän-raukeamuksen kova koura olisi tervetullut auvottomille!

(Brackenburg lähtee.)

Teateri on tovisen muuttumatta. — Soitto, Klaaran kuolemaa ilmaiseva, alkaa. Lamppu jonka Brackenburg on unhottanut sammuttamatta, lieskahtaa joitakuuta kertoja, sitten

sammuu. Kohta näyttämönä on:

Vankihuone.

Egmont makaa vuoteella nukuksissa. Kuuluu avainten raminaa ja ovi aukeaa. Palvelijoita soihtujen kanssa astuu sisään; sitten Ferdinand, Alban poika, ja Silva aseellisten seurattavana. Egmont kavahtaa unestaan.

EGMONT. Keitä te olette, jotka niin ynseästi karkoitatte unen minun silmistäni? Mitä julkaisee teidän uhkamieliset, umpimähkäiset silmäyksenne minulle? Mitä varten pidetään tätä julmaa telmettä? Mitä te tahdotte unikakkiaisina tulla ilvehtimään minun unen-toreissa olevaan sieluuni?

SILVA. Meidät lähetti herttua julistamaan sinulle tuomiosi.

EGMONT. Onko sinulla teloittaja mukanasi sitä toimeen panemaan?

SILVA. Kuuntele, niin saat tietää, mikä sinua odottaa.

EGMONT. Sepä soveltuu teille ja teidän riettaallen yrityksellenne! Yöllä haudottu ja yöllä keritetty jalalle! Niin joutaa piilläkin tämä vääryyden hävytön urous! — No astu vaan rohkeasti tänne, sinä joka kannat miekkaa, vaippaliepeen kätöksessä! Täss' on minun pääni, vapain, minkä milloinkaan on hirmuvalta pois varresta listaissut.

SILVA. Sinä petyt! Minkä oikeat tuomarit päättävät, sit' eivät päivän valolta piilottele.

EGMONT. Niin menee siis hävyttömyys yli kaiken ymmärryksen ja älyn.

SILVA (ottaa eräältä läsnä-seisovalta tuomion, avaa ja lukee). "Kuninkaan nimessä, ja erinäisen Hänen Majesteettinsa meille antaman vallan ja voiman nojassa, tuomita kaikkia hänen alamaisia, mitä säätyä tahansa he olla mahtavat, myöskin Kultaisen Taljan ritareita, selitämme —"

EGMONT. Voipiko kuningas sen vallan antaa kelle toiselle?

SILVA. "Selitämme, edelläkäyneen tarkan, laillisen tutkinnon mukaan, sinut, Henrikki kreivi Egmontin, Gauren prinssin, valtionkavallukseen syypääksi, ja julistamme tuomion, että sinut pitää varhain heti aamun sarastaessa vankihuoneesta torille vietämän ja siellä kansan nähden kaikille kavaltajille varoitukseksi miekalla elämästä kuolemaan saatettaman. Annettu Brysselissä..."

(Päiväämä ja vuosiluku luetaan niin epäselvästi, että sitä kuulija ei tajua.)

"Ferdinand, Alban herttua,
kaksitoistamiehisen tuomio-istuimen esimies."

Nyt sinä tiedät kohtalosi. Sinulle jää vähän aikaa siihen mukautua, lähtöön valmistautua ja omillesi jäähyvästit heittää.

(Silva lähtee seuraajineen. Ferdinand jää ynnä kaksi soihtua.

Teateri on puolittain valoisa.)

EGMONT (seisoo jonkun aikaa mietteissään ja, katsomatta ympärilleen, antaa Silvan mennä. Hän luulee olevansa yksinään, vaan kun kohottaa silmänsä, äkkää hän Alban pojan.) Sinä jäät seisomaan? Tahdotko sinä täällä-olollasi yhä lisätä minun hämmästykseni, minun kauhuani? Vai sinä tahtonet kenties sen tervetulleen viestin viedä isällesi, että minä miehetönnä miehenä olen epätoivossa! Mene! Sano hälle, sano hälle, että hän ei petä minua eikä maailmaa! Hänestä, siitä kunnian-vaivaisesta, kuiskutetaan ensin seljän takana, sitten aina kovemmin ja kovemmin lausutaan, ja kun hän laskeutuu kerran tästä korkeudesta alas, on tuhansia ääniä huutamassa hälle vasten naamaa: Ei valtakunnan hyvä, ei kuninkaan arvo, ei maakuntien rauhan puute ole häntä tänne kuljettanut. Omaa itseänsä varten on hän sotaa tyrkyttänyt, jotta muka tämä soturi saisi jotain tepsyä sodassa. Hän on tämän äärettömän vaurion synnyttänyt, jotta häntä tarvittaisiin. Ja minä lankeen hänen halvan vihansa, hänen turhamaisen kateutensa uhriksi. Niin, minä tiedän sen, ja minä uskallan sen sanoa, kuoleva, kuolettavasti haavoitettu, uskaltaa sen sanoa: tuo itserakas itseilijä on kadehtinut minua; minut raivatakseen pois tieltä, on hän kauvan ainehtinut ja ajatellut.

Jo silloin, kun me nuorempina noppaa pelasimme, ja kasa kasalta suoltui kultaa hänen puoleltansa minun puolelleni, seisoi hän ähmissään, oli olevinaan tyyni, vaan hänen sisuansa kiehuu kiukku, enemmän minun onneni kuin hänen oman tappionsa tähden. Minä muistan vielä hänen säihkyvän katseensa, hänen kielastavan kalpeutensa, kun me julkisessa juhlassa kilpaa ammuimme monen tuhannen ihmisen nähden. Hän vaati minut, ja molemmat kansat katsoivat päältä; hispanialaiset,

alankomaalaiset veikkailivat ja toiveksivat. Minä voitin; hänen kuulansa ei sattunut, minun sattui. Kova riemuhuuto raikui minun puoleltaisiltani läpi ilman. Nyt hänen kähynuolensa sattuu minuun. Sano hälle, että sen minä tiedän, että hänet minä tunnen, että maailma ylenkatsoo joka voittomerkin, minkä joku pieni henki hiiviskellen pystyttää itselleen väärältä puolen. Ja sinä! Jos pojan ensinkään on mahdollinen isänsä polvulta poiketa, niin harjaudu ajoissa häpeämään, niin ettäs häpeät sitä, jota sinä mielelläsi tahtoisit kunnioittaa kaikesta sydämestäsi!

FERDINAND. Minä kuuntelen sinua, keskeyttämättä. Sinun nuhteesi ponnahtelevat kuin nuijan iskut kypärään; minä tunnen tärähdykset, vaan min' olen aseellisessa asussa. Sinä osaat minuun, vaan sin' et haavoita minua; minä tunnen ainoastaan sen tuskan, mikä musertaa mun rintani. Voi minua! Voi! Tänlaiseen näkemykseen olen minä kasvanut, tänlaiseen näytelmään on minut lähetetty tänne!

EGMONT. Sinä ratkeat valituksiin? Mikä liikuttaa, mikä surettaa sinua? Vai onko sinulla siitä myöhä katumus, kun sinä kortesi tulit kantaneeksi tuon häpeällisen kapinalahkon kätyrinä? Sinä olet niin nuori, ja sinulla on edullinen ulkomuoto. Sinä olit niin uskollisen luotettava, niin ystävällinen minua kohtaan. Niin kauvan, kuin minä sinua näin, olin minä isääsi lepyksissä. Ja yhtä teeskennellen, enemmän teeskennellen kuin hän, viekoittelet sinä minut verkkoon. Sinä olet itse iljetys! Ken häneen luottaa, luottakoon omalla uhallaan! Vaan kuka osasi perikatoa peljätä sinuun luottaessaan? Mene! Mene! Elä haaskaa minulta näitä muutamia silmänräpäyksiä! Mene, että minä saan ajatukseni koota, maailman unhottaa, ja sinut kaikkein ensiksi!

FERDINAND. Mitä minä sinulle sanoisin? Minä seison ja katselen sinua enkä näe sinua enkä tunne itseäni. Pitääkö minun puolustaa itseäni? Pitääkö minun vakuuttaa sinulle, että minä vasta myöhään, vasta viiheisellä hetkellä sain tietää isäni aiheet, että minä toimin niin kuin orjastettu, kuin hänen tahtonsa tahdoton ajokki. Vaan mitäpä se enää hyödyttää, mikä mielipide sinulla on minusta? Sinä olet hukassa, ja minä, onneton, seison täällä ainoastaan sitä sinulle vakuuttamassa, sinua itkemässä.

EGMONT. Mikä eriskummainen ääni, mikä odottamaton lohtu kohtaa minua matkalla hautaan? Sinä, minun ensimmäisen, minun milt'et ainoan vaino-mieheni poika, sinäkö surkuttelet minua? Sinä, etkö kuulu yhtenä siihen murhamies-joukkioon, joka minun vertani janoo? Sano, puhu! Keneksi minun pitää sinut arvata nyt?

FERDINAND. Julmuri-isä! Niin, minä tulen tunteneeksi oman sinusi tässä käskyssä. Sinä tunsit minun sydämeni, minun mielenlaatuni, jota sinä niin usein moitit minun perimäkseni hellätunteiselta äidiltä. Sinä laitoit minut tänne, oman itsesi kaltaiseksi muodostumaan. Pakotat minut näkemään tätä miestä avoimen haudan partaalla, näkemään tätä mielivallan kuolemaan tuomitsemaa teurasta, niin että minä saisin tuntea pohjatonta tuskaa, niin että minä tulisin karjenneeksi kaikkea kohtalon kolausta vastaan, että minusta tulisi tunnekato, johon ei koske, tapahtuipa mitä tahansa.

EGMONT. Minua hämmästyttää! Malta mielesi! Pidä ryhtisi, puhu kuin mies!

FERDINAND. O, että minä olisin vaimo! Että mulle voitaisiin sanoa: Mikä liikuttaa, mikä surettaa sinua? Mainitse mulle joku suurempi, joku summattomampi onnettomuus, suo minun olla jonkun kauheamman tapauksen todistajana, niin tahdon sinua kiittää, tahdon sanoa: ei tuo ole mitään.

EGMONT. Sinä hämmennyt! Missä sinult' on ajatuksen ponsi?

FERDINAND. Suo tämän tunne-tulvan aaltoilla, suo minun valtoinna valittaa! En minä tahdokaan näyttää vankalta, koska minulta koko sisällinen olemus runnahtaa ruhjoksi. Sinut pitää minun täällä nähdä? — Sinut? — Se se on kauheata! Et sinä ymmärrä minua! Ja pitääkö sinun tulla ymmärtäneeksi minut? Egmont! Egmont!

(Tämän kaulaan langeten.)

EGMONT. Selitä tämä salaisuus.

FERDINAND. Ei mikään salaisuus.

EGMONT. Vaan mistä se koituu, että sinua liikuttaa niin syvästi näin ventovieraan kohtalo?

FERDINAND. Ei — vieraan! Et sinä ole vieras minulle. Sinun nimesihän minun ensi nuoruudessani loisti kuin taivaan tähti mulle vastaan. Mitenkä usein olen minä kuulustellut kuulumisia sinusta, kysellyt sinua! Lapsen toivo on nuorukainen, nuorukaisen mies. Niin olet sinä käynyt minun edelläni, aina minun edelläni, ja minä, ilman kadehtimatta, soin suomallakin sinut edelleni, ja kävin sinun jäljestäsi, ja niin yhä edelleen. Nyt toivoin minä viimein saavani nähdä sinut, ja näin sinut, ja mun sydämeni lensi sinulle vastaan. Sinut olin minä valiokseni valinnut ja valitsin uudelleen, kun ma sain nähdä sinut. Nyt oli mulla toivo kerran saada olla sinun kanssasi, elää sinun kanssasi, liittyä sinuun. — Nyt tämä kaikki on mennyttä, ja minä näen sinut täällä!

EGMONT. Ystäväni! jos se vois' sinua lohduttaa, niin ota vastaan minulta se vakuutus, että mun sydämeni heti ensi silmäykseltä tuli sinulle vastaan! Ja kuule minua nyt! Puhutaan joku rauhallinen sana keskenämme! Sano mulle, onko sinun isäsi järkähtämättömän totinen tahto, että minä olen surmattava.

FERDINAND. On, niin se on.

EGMONT. Tämä tuomio ei olekaan siis tyhjä hirmukuvatus, tehty minua huolestuttamaan, minua rankaisemaan pelvolla ja uhkauksella, minua alentamaan, ja sitten kuninkaallisen armon kautta jälleen korottamaan minut?

FERDINAND. Ei, ah, valitettavasti ei! Alussa hyvitin minä itseäni tällä tyhjällä toiveella, ja jo silloin tunsin minä tuskaa ja hätää, peljäten, että täytyy vielä nähdä sinut tässä tilassa. Nyt se on täys tosi, on varma. Ei, min' en voi hillitä itseäni. Kuka antaa mulle avun, kuka keinon, jotenka välttää välttämätöntä?

EGMONT. Niin kuule minua! Jos sinun mielesi niin ponnettomasti hehkuu minua pelastamaan, jos sinä inhoat tuota ylivoimaa, joka minua pitää vankina, niin pelasta minut! Silmänräpäykset ovat kalliit. Sinä olet sen kaikki-voivan poika ja itse paljon-voipa. — Paetkaamme! Minä tunnen tiet; keinot ne eivät mahtane olla tuntemattomia sinulle. Ainoastaan nämä muurit, ainoastaan muutamat peninkulmat ovat minua erottamassa ystävästäni. Niin päästä nämä kahleet, vie minut heidän luoksensa ja ole meidän! Saat olla varma, kuningas kerran kiittää sinua pelastamastasi minut. Nyt hän on hämmästyneenä ja ehkäp' onkin kaikki tyynni hänelle tuntematonta. Sinun isäs' uskaltaa, ja majesteetin täytyy hyväksyä tapahtunut tapaus, jos kohta hän kauhistuu sitä. Ajatteletko sinä? O, keksi sinä tie, joka minut viepi vapauteen! Puhu ja ravitse elävän sielun elävää toivoa!

FERDINAND. Vaikene! O, vaikene! Joka sanalla lisäät sinä minun epätoivoani. Ei tässä löydy mitään keinoa, ei neuvoa, ei pääsyä. — Tämä kivittää minua, tämä raastaa kuin kynsillä minun rintaani. Minä olen itse vetänyt tuon verkon umpeen; minä tunnen kyllä ne kovat, lujat solmut, minä tiedän, mitenkä tie on teljessä kaikelta uhka-yritykseltä, kaikelta juonelta. Minä tunnen itseni vangituksi yhtenä sinun ja kaikkein muitten kanssa. Valittaisinko minä, joll'en jo olisi koettanut kaikkea? Hänen jalkojensa edessä olen minä ujunut, puhunut ja rukoillut. Hän lähetti minut tänne, että tämä tuokio minusta tuhoaisi elämän-halun ja ilon, kaikki tyynni.

EGMONT. Ja eikö mitään pelastusta?

FERDINAND. Ei mitään!

EGMONT (jalkaa polkaisten). Ei mitään pelastusta! — — Suloinen elämä, sinä kaunis, riemullinen tottumus olemassa-oloon ja toimintaan, sinusta pitää minun erota, erota näin tyynesti! Et sinä minulle hekäise hyvästiä taistelun vilinässä, et asetten jyräkässä, etkä ottelun tulella. Et sinä ota mitään äkkijäähyvästiä, et lyhennä eronhetkeä. Minun pitää puristaa sun kättäsi, minun pitää vielä kerran katsoa sua silmiin, oikein elävästi tuntea sun kauneuttasi, sun arvoasi, ja sitten päättävästi kiskaltautua irti ja sanoa: Mene tiehesi!

FERDINAND. Ja minun pitää seista ääressä, katsoa päältä, voimatta pidättää sinua, voimatta estää sinua! O, mikä parku kyllin riittäisi valitukseksi! Mikä sydän ei juoksis' yli äärtensä tämän surkeuden edessä!

EGMONT. Malta mielesi!

FERDINAND. Sinäpä voit maltaa mielesi, sinäpä voit kieltää itsesi, voit täytymyksen käsissä sankarillisesti kestää sen raskaan taiston. Mitä voin minä tehdä? Mitä pitää minun tehdä? Sinä kokonaan voitat oman itsesi ja meidät, sinä kestät taiston; minä jään sinun ja itseni jälkeen elämään. Minä olen aterian liekkumissa kadottanut valoni, taistelun pyörteessä lippuni. Oneelta, kolkolta, sekavalta näyttää minusta tulevaisuuteni.

EGMONT. Nuori ystävä, jonka minä harvinaisen kohtauksen kautta samalla kertaa voitan ja kadotan, joka tunnet kuolonkipuja minun tähteni, kärsit minun tähteni, katso minua näinä silmänräpäyksinä: sin' et kadota minua. Jos minun elämän' oli sulle kuvastinna, johonka sinä kernaasti katselit, niin semmoisena myös olkoon minun kuolemani. Ihmiset eivät ole toistensa lähellä vaan silloin, kun ovat toistensa saapuvilla, myöskin kaukana-oleva, täältä-lähtenyt elää meille. Minä elän sinulle, min' olen itselleni kyllin elänyt. Joka koittaneesta päivästä olen minä iloinnut, joka päivä olen minä hilpeällä mielellä tehnyt velvollisuuteni, niin kuin omatuntoni on minulle sen sanonut. Nyt loppuu minun elämäni, niin kuin tää olis' ammoin aikaa jo Gravelingenin hietikolla voinut loppua. Minä lakkaan elämästä, mutta minä olen elänyt. Niin elä sinäkin, ystäväni, halulla hartaalla ja iloisesti, eläkö kammo kuolemaa!

FERDINAND. Sinä olisit voinut, sinun olisi pitänyt säilyttää itsesi meitä varten. Sinä olet itse surmannut itsesi. Useinhan kuuntelin minä, kun viisaat miehet puhelivat sinusta, vihansuovat, hyvänsuovat kiistelivät pitkään sinun arvostasi; vaan vihdoin yhtyivät, kukaan ei uskaltanut kieltää, jokainen myönsi: "Niin, hän käy vaarallista tietä". Kuinka usein olisin minä suonut, että olisin voinut varottaa sinua! Vai eikö sulla ollut keitään ystäviä?

EGMONT. Minua oli varotettu.

FERDINAND. Ja kuinka minä taas kanteessa tapasin kohta kohdalta kaikki nuo syytökset, ynnä sinun antamasi vastaukset! Nämä olivat kyllä hyviä puhdistamaan sinut, vaan eivät olleet täysin päteviä syytä vapauttamaan sinua.

EGMONT. Jättäkäämme tämä! Ihminen luulee, että hän itse ohjaa elämänsä, itse määrää tiensä, ja hänen sisin olemuksensa viettyy kuitenkin välttämättä omaa kohtaloansa kohti. Ei mietiskellä näitä! Nämä ajatukset minä kepeästi heilautan päästäni — vaan en niin kepeästi murhetta tämän maan osalta. Kuitenkin — kylläpä hän tulee siitakin pidetyksi huolta. Jos minun vereni voipi vuotaa monen edestä, voi kansalleni tuottaa levon ja rauhan, niin vuotaa se mielellään. Valitettavasti, ei se niin käyne. — Kuitenkaan — ihmisen ei enää sovi miettiä, kun hän ei enää saa vaikuttaa. Jos sinä voit pidättää, jos sinä voit tyystyttää isäsi turmiollisen väkiryynnäköön, niin tee se! Vaan kukapa sitä voinee? — Jää hyvästi!

FERDINAND. Min' en voi mennä.

EGMONT. Suo minun sulkea väkeni sinun parhaimpaan suosioosi! Minulla on hyviä ihmisiä palvelijoina — elä anna niiden haipua hajalleen, onnettomiksi! Mitenkä Richardin, mun kirjurini laita on?

FERDINAND. Hän on sinun edelläsi mennyt. He ovat hänen, muka valtionkavaltajan rikos-toverina, teloittaneet.

EGMONT. Mies-raukka! — Yks' asia vielä, ja sitten hyvästi! Min' en jaksakaan enää. Jännittäköönpä mikä tahansa mieltäkin ankarasti, niin vaatii kuitenkin luonto vihdoin välttämättä vuoronsa. Ja niin kuin lapsi, käärmeen kietoessa, nauttii virvottavaa unta, samoin vaipuu väsynyt levolle vielä kerta kuolon portilla ja nukahtaa sikeästi, ikään kuin hällä olisi edessä pitkä matka vaellettava. — Yks' asia vielä — minä tunnen erään tytön. Sinun ei pidä halveksia häntä suinkaan siitä syystä, että hän oli minun. Nyt, kun ma hänet saan sulkea sinun suojelukseesi, niin kuolen minä rauhallisena. Sinä olet jalo mies. Vaimo, joka löytää semmoisen, on hyvässä turvassa. Elääkö minun vanha Aatolppini? Onko hän vapaa?

FERDINAND. Sekö hauska ukko, joka teitä aina seurasi, kun olitte ratsastamassa?

EGMONT. Vallan sama.

FERDINAND. Hän elää, on vapaa.

EGMONT. Hän tietää sen tytön asunnon. Niin anna hänen opastaa, ja palkitse sinä häälle, niin kauvan kuin hän elää, siitä hyvästä kun hän sinut neuvoo tälleen aarteelle! — Jää hyvästi!

FERDINAND. Min' en lähde.

EGMONT (survaa häntä ovea kohti). Hyvästi!

FERDINAND. O, salli minun vielä kerran —

EGMONT. Ystävä, ei mitään erojais-hyvästiä!

(Hän seuraa Ferdinandia ovelle ja kiskaltautuu siellä hänestä irti. Ferdinand, huumeissaan, kiiruhtaa pois.)

EGMONT (yksin). Vainolainen! Et sinä uskonut, että sinä tulisit poikasi kautta osottaneeksi tämän hyvän työn. Hänen kauttansa olen minä vapaa tuskista ja murheista, pelvosta ja kaikesta kiduttavasta tunteesta. Hellästi, mutta säntillään vaatii luonto viimeisen vuoronsa. Se on jo ohitse, se on päätetty! Ja mikä epävarmuudellaan piti viime yön minut vuoteen omana valveilla, se vaarumattomalla varmuudellaan nukuttaa nyt minun aistimeni unen helmaan.

(Hän istuu vuoteelle. Soittoa.)

Suloinen uni! Sinä tulet mieluummin, niin kuin puhdas onni, silloin, kun sinua ei kutsuta, ei etsitä. Sinä avaat solmut ankarain ajatusten ja sekaat kaikki ilon ja murheen kuvat. Esteetönnä liittää sisällisten sopusointujen piiri, ja suloisen hulluuden verhossa me horrumme ja lakkaamme olemasta.

(Hän nukahtaa. Soittoa kuuluu hänen nukkuessansa. Hänen vuoteensa takana näyttää

muuri aukeavan, eräs loistava näky ilmestyy. Vapaus taivaallisessa puvussa kirkkauden keskessä, lepää pilven päällä. Hänellä on Klaaran juonteet, ja hän kumartuu alas nukkuvan sankarin ylle. Hän ilmaisee säälän tunnetta, näyttää surkuttelevan. Kohta tyyntyy hän ja kehoittavaisella liikkeellä näyttää Egmontille nuolikimppua, sitten hattua sauvan päässä. Hän pyytää tätä olemaan hyvillä mielin, ja viitaten, että tämän kuolema on maakunnille vapauden tuottava, tunnustaa tämän voittajaksi ja ojentaa laakeriseppeleen. Kun hän lähentelee seppelettä päähän, kohennaksen Egmont unissaan, niin että sitten makaa ylösposkin häntä kohti. Hän pitää seppelettä koholla tämän pään yllä. Kuullaan kaukana soitettavan sotasoittoa rummuilla ja pilleillä. Näiden ensi ääntä pakenee näky. Ääni kovenee. Egmont herää. Vankihuone aamun koittaen vaalenee. Egmontin ensi liike on, päättään tavata. Hän nousee ylös ja katseleksen, pitäen kättään päänsä päällä.)

Kadonnut onkin seppel! O, sinä kaunis kuva, päivän valo on sinut karkoittanut! Niin, he ne olivat; he olivat yhtenä, ne minun sydämeni ihanimmat hemmettaret. Se jumalallinen vapaus lainasi olennon minun rakastetultani; tämä lumoova tyttö oli pukeutunut ystävättären taivaalliseen asuun. Vakaana hetkenä he näyttäytyvät yhdistyneenä, näyttävät enemmän vakavalta kuin herttaiselta. Jalat veripirskeissä tuli hän minun tyköni ja veripirskeitä oli helman liehuvilla poimuilla. Se oli minun vertani ja monen jalon verta. Ei, sit' ei turhaan oltu vuodatettu. Eespäin! Astuos halki, uljas kansa! Voiton-jumalatar johtaa sinua! Ja niin kuin meri läpi teidän sulkujenne murraksen, niin murtakaatte alas, survatkaatte kumoon tuo tyrannin valli ja tulvimalla huuhtokaatte pois siltä mannulta, jonka hän on itselleen anastanut!

(Rummutusta kuuluu lähempänä.)

Kuule! Kuule! Kuin usein tämä kaiku kutsui minua vapaalle retkelle, astumaan taistelun ja voiton tannerta! Kuin reippaasti kävivät mun kumppanini sitä vaarallista, mainehikasta rataa! Minäkin astun tästä vankeudesta kohti kunniakasta kuolemaa. Minä kuolen vapauden edestä, sen edestä minä elin ja taistelin ja sen edestä nyt kärsien uhraan itseni.

(Perälle asetetaan rivi hispanialaisia sotamiehiä, jotka kantavat tapparakeihäitä.)

Niin, kootkaa ne vaan siihen! Ummistakaa rivinne, minua ette säikäytä! minä olen keihäsmiesten etumaisena tottunut seisomaan kohtipäin vihollisten keihäitä ja ympärinsä kuoleman uhatessa, vaan kahta raisummin nauttimaan tuota urosten elämää!

(Rummutusta.)

Sinut saartaa vihollinen kaikilta puolin! Säilät säkenöitsevät! Ystävät, ylempää uljuutta! Takananne on teillä vanhemmat, vaimot, lapset!

(Osottaen vartijoihin.)

Ja näitä ajaa hallitsijan ontto sana, ei heidän oma sydämensä. Varjelkaa omaisuutenne! ja rakkahintanne pelastamassa, o, kaatukaatte iloisina, niin kuin nyt näette minun!

(Rummutetaan. Hänen mennessään vartijoita kohti ja perälle päin, lankee esirippu. Soitto yhtyy ja päättää näytelmän voittosymfoniolla.)

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EGMONT: VIISINÄYTÖKSINEN MURHENÄYTELMÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of

this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work

is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.